

คู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ
ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่
ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ
กรมคุมประพฤติ
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

คำนำ

ในการดำเนินการคุ้มครองความประพฤติที่ผ่านมา พนักงานคุมประพฤติได้ปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุ้มครองความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ต่อมาได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ และพนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น กรมคุมประพฤติจึงต้องปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับให้พนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ภายในคู่มือประกอบด้วย ๓ บท ได้แก่ บทที่ ๑ บทนำ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของคู่มือ วัตถุประสงค์ของคู่มือวิธีการใช้คู่มือ ขอบเขตของคู่มือ นิยาม หลักในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ กระบวนการคุ้มครองความประพฤติ บทที่ ๒ เป็นการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ ความเป็นมาของระบบงานคุมประพฤติในประเทศไทย เป้าหมายของการคุ้มครองความประพฤติ ประโยชน์ของการคุ้มครองความประพฤติ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำและมาตรการลงโทษระดับกลาง กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรฐานการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ กิจกรรมที่ใช้ในการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู บทที่ ๓ ขั้นตอนการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ และได้มีการรวบรวมหนังสือเวียนที่สำคัญและตัวอย่างรายงานการคุ้มครองความประพฤติไว้ในภาคผนวก

ในโอกาสนี้ขอขอบคุณคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุมประพฤติ และคณะทำงานพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุมประพฤติ ด้านการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และคณะผู้ตรวจราชการกรมคุมประพฤติ ที่ได้ให้ข้อสังเกตที่ได้จากการปฏิบัติงานของสำนักงานคุมประพฤติ ซึ่งได้นำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติฉบับนี้ด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ และสร้างความรู้ ความเข้าใจให้พนักงานคุมประพฤติและผู้เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุ้มครองความประพฤติ
มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของคู่มือ	๙
๑.๒ วัตถุประสงค์ของคู่มือ	๙
๑.๓ วิธีการใช้คู่มือ	๙
๑.๔ ขอบเขตของคู่มือ	๑๐
๑.๕ นิยาม	๑๐
๑.๖ หลักการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ	๑๒
๑.๗ กระบวนการคุ้มครองความประพฤติ	๑๓

บทที่ ๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ

๒.๑ ความเป็นมาของระบบงานคุ้มครองความประพฤติในประเทศไทย	๑๖
๒.๒ ความหมายของการคุ้มครองความประพฤติ	๑๘
๒.๓ เป้าหมายของการคุ้มครองความประพฤติ	๑๘
๒.๔ ประโยชน์ของการคุ้มครองความประพฤติ	๑๘
๒.๕ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด	๑๘
๒.๕.๑ ความหมายของการแก้ไขฟื้นฟู	๑๙
๒.๕.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟู	๑๙
๒.๕.๓ แนวคิดการจำแนกผู้กระทำผิด	๒๐
๒.๖ แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำและมาตรการลงโทษระดับกลาง	๒๒
๒.๖.๑ แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ	๒๒
๒.๖.๒ แนวคิดของมาตรการลงโทษระดับกลาง	๒๔
๒.๗ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่	๒๖
๒.๗.๑ ประมวลกฎหมายอาญา	๒๖
๒.๗.๑.๑ ผู้มีอำนาจสั่งคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่	๒๖
๒.๗.๑.๒ เงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ	๒๖
๒.๗.๑.๓ ระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่	๒๗
๒.๗.๑.๔ ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติหรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป	๒๗
๒.๗.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙	๒๘
๒.๗.๒.๑ อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ	๒๘
๒.๗.๒.๒ การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ	๒๙
๒.๘ มาตรฐานการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ	๓๒
๒.๙ กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ	๓๓
๒.๙.๑ กลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุม	๓๓

ความประพฤติ

๒.๙.๒ เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพ	๔๑
๒.๙.๓ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ	๔๑
๒.๙.๔ เทคนิคการสัมภาษณ์	๔๓
๒.๙.๔.๑ การเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์	๔๓
๒.๙.๔.๒ การเปิดการสัมภาษณ์	๔๔
๒.๙.๔.๓ การสัมภาษณ์	๔๔
๒.๙.๔.๔ การยุติการสัมภาษณ์	๔๔
๒.๑๐ กิจกรรมที่ใช้ในการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู	๔๔
๒.๑๐.๑ กิจกรรมการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา	๔๔
๒.๑๐.๒ กิจกรรมการอบรมธรรมะ	๔๕
๒.๑๐.๓ กิจกรรมค่ายจริยธรรม	๔๕
๒.๑๐.๔ กิจกรรมการอบรมความรู้	๔๕
๒.๑๐.๕ กิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	๔๖
๒.๑๐.๖ การฝึกอบรมอาชีพ	๔๗
๒.๑๐.๗ การแนะนำงานอาชีพ	๔๗
๒.๑๐.๘ การจัดให้ทำงานบริการสังคม	๔๗
๒.๑๐.๙ การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู	๔๗
๒.๑๐.๑๐ การส่งต่อไปเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟู	๔๘

บทที่ ๓ ขั้นตอนการปฏิบัติงานการคุมความประพฤติ

๓.๑ ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี	๕๐
๓.๒ ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น	๖๒
๓.๓ ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน	๗๖
๓.๔ ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู	๙๓
๓.๕ ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล	๑๐๖
๓.๖ ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน	๑๑๑

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ วิธีการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ คุมคุมประพฤติกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์

ภาคผนวก ๒ วิธีการตรวจสอบประวัติบุคคล

ภาคผนวก ๓ ขั้นตอนเข้าใช้งานระบบ DXC

ภาคผนวก ๔ หนังสือเวียน

๔.๑ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๗๘ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง

๔.๒ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๒๕๑ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒ เรื่องการออกหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุมความประพฤติ

๔.๓ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๒ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการติดตั้งและ

การใช้งานระบบทะเบียนราษฎร์ผ่านโปรแกรมระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ

๔.๔ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๐๕ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๐/๑ ค.ป.๑๐/๒ ค.ป.๑๐/๓) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๑) และแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ

๔.๕ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๒๑ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่องขอแจ้งแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เพิ่มเติม

๔.๖ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว๖๙๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่องแนวทางการดำเนินงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

๔.๗ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว๗๒๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งแนวทางการส่ง-รับประเด็นในงานคุมความประพฤติด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ

๔.๘ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๗๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้งแนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ที่อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ

๔.๙ รายชื่อหนังสือเวียนที่ยังคงใช้ในการปฏิบัติงาน (สามารถดาวน์โหลดจาก Intranet กรมคุมประพฤติ ในเมนูแบบฟอร์ม เลือกแบบฟอร์มทั่วไป)

๔.๙.๑ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๑๔๑ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ เรื่อง แจ้งแนวทางการบริหารสำนวนคดีเพื่อแก้ไขปัญหาคดีค้าง

๔.๙.๒ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๔๙๑ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๖ เรื่อง ขอชักซ้อมและเพิ่มเติมแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานภายหลังการจัดทำรายงานคุมความประพฤติ กรณีผิดเงื่อนไขและพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสิ้นสุดการคุมความประพฤติและเก็บสำนวนคดี

๔.๙.๓ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๑๙ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เรื่อง ขอชักซ้อมและเพิ่มเติมแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานคดี

๔.๙.๔ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๑/ว๘๑๔ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลผู้กระทำผิดผ่านระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC)

๔.๙.๕ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๘๔๘ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

๔.๙.๖ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๘๗๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือระหว่างกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคมกับกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

๔.๙.๗ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๘๓๕ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙ เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการงานคดีและแนวทางป้องกันปัญหาคดีค้าง

๔.๙.๘ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๔๒ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอชักซ้อมแนวทางการดำเนินงานควบคุมและสอดส่องในสถานการณ์ภัยธรรมชาติร้ายแรงในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติ

๔.๙.๙ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๔๔๓ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอส่งแบบฟอร์มและแนวทางที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

๔.๙.๑๐ หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๔๕๗ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง การดำเนินการในขั้นตอนการรับคดีที่ศาลสั่งคุมความประพฤติ การลงกำหนดนัดรายงานตัวของผู้ถูกคุมความ

ประพจน์ในระบบสารสนเทศ และการกำกับดูแลตรวจสอบการปฏิบัติงานคดีควบคุมและ
สอดส่อง

๔.๙.๑๑ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๘/ว๗๑๕ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ เรื่อง แจ้งแนวทางการ
ดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการประสานการจับกุมผู้ถูกคุมความประพฤติ
ที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและศาลออกหมายจับและการเชื่อมโยงข้อมูล

๔.๙.๑๒ หนังสือที่ยศ ๐๓๑๒/ว๗๕ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เรื่อง ขอสั่งการกรณี
รายงานคดีบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือคดีที่น่าสนใจของสาธารณชน

๔.๙.๑๓ หนังสือที่ ยศ ๐๓๐๗/ว๑๑ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมความ
เข้าใจเกี่ยวกับการเข้าใช้งานระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data
Exchange Center : DXC)

๔.๙.๑๔ หนังสือที่ ยศ ๐๓๐๓/ว๔๗๘ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทาง
การปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง

๔.๙.๑๕ หนังสือที่ ยศ ๐๓๑๕/ว๖๔๗ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ เรื่อง การไม่เรียกสำเนา
เอกสารที่ทางราชการออกให้จากประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

๔.๙.๑๖ หนังสือที่ ยศ ๐๓๐๓/ว๒๕๑ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒ เรื่องการออกหนังสือ
รับรองผลการคุมความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุมความประพฤติ

๔.๙.๑๗ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๓/ว๔๖ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒ เรื่อง แจ้งเวียนเผยแพร่คู่มือ
การสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๔.๙.๑๘ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๓/ว๔๘ ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๒ เรื่อง แจ้งเขตพื้นที่
รับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติ

๔.๙.๑๙ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๓/ว๖ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งการใช้รหัสการ
รับ-ส่งประเด็นในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ของสำนักงานคุมประพฤติ
กรุงเทพมหานคร ๑๐ - ๑๒

๔.๙.๒๐ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๓/ว๑๗๑ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวปฏิบัติในการ
เฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ในภารกิจด้าน
การสืบเสาะและพินิจ และด้านการควบคุมและสอดส่อง

๔.๙.๒๑ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๓/ว๓๑๓ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวปฏิบัติใน
การคุมประพฤติในช่วงสถานการณ์ไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) แพร์ระบาดเพิ่มเติม

๔.๙.๒๒ หนังสือที่ ยศ ๐๓๐๗/ว๒ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการติดตั้ง
และการใช้งานระบบทะเบียนราษฎรผ่านโปรแกรมระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ

๔.๙.๒๓ หนังสือที่ ยศ ๐๓๐๓/ว๔๐๕ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งแบบชี้แจง
เงื่อนไขการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๐/๑ ค.ป.๑๐/๒ ค.ป.๑๐/๓)
แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๑) และแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ

๔.๙.๒๔ หนังสือที่ ยศ ๐๓๐๓/ว๒๑ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่องขอแจ้งแบบประเมิน
ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เพิ่มเติม

๔.๙.๒๕ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๓/ว๕๕๘ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการนำ
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ และสำหรับผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก

๔.๙.๒๖ หนังสือที่ยศ ๐๓๐๓/ว๖๕๓ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง คู่มือการปฏิบัติงาน

สำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิด

๔.๙.๒๗ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว ๖๙๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

๔.๙.๒๘ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว๗๒๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งแนวทางการส่ง-รับประเด็นในงานคุมความประพฤติด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ

๔.๙.๒๙ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว๘๓๖ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แก้ไขแบบฟอร์มการปฏิบัติงานของอาสาสมัครกรมคุมประพฤติในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) มาใช้กับผู้กระทำผิด

๔.๙.๓๐ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๗๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้งแนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ที่อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ

๔.๑๐ รายชื่อหนังสือเวียนที่ยกเลิก

๔.๑๐.๑ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๗๔๕ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางในการรายงานผลการควบคุมและสอดส่องและการบริหารสำนวนคดี

๔.๑๐.๒ หนังสือที่ ยธ ๐๓๑๗/ว๓๔๖ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ เรื่อง แจ้งแนวทางการรายงานผลการควบคุมและสอดส่องและการบริหารสำนวนคดี (เพิ่มเติม)

๔.๑๐.๓ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๖๕ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เรื่อง แจ้งเปลี่ยนแปลงและกำชับแนวทางในการรายงานผลการควบคุมและสอดส่องและการบริหารสำนวนคดีเพื่อแก้ไขปัญหาคดีค้าง

๔.๑๐.๔ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๗๔๔ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เรื่อง ขอให้รายงานสถานการณ์ควบคุมและสอดส่องทุกเดือน

๔.๑๐.๕ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๔๓๒ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง

ภาคผนวก ๕ ตัวอย่างรายงานการคุมความประพฤติ

๕.๑ ตัวอย่างรายงานแผนการคุมความประพฤติ

๕.๒ ตัวอย่างรายงานแผนการคุมความประพฤติก่อนกำหนด

๕.๓ ตัวอย่างรายงานกรณีขอเพิกถอนการคุมความประพฤติ

๕.๔ ตัวอย่างรายงานกรณีการคุมความประพฤติสิ้นสุด

๕.๕ ตัวอย่างรายงานกรณีไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

๕.๖ ตัวอย่างรายงานกรณีขอเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

๕.๗ ตัวอย่างรายงานกรณีขอขยายระยะเวลาการคุมความประพฤติและเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

๕.๘ ตัวอย่างรายงานเพื่อโปรดทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน

คำสั่งกรมคุมประพฤติ

๑. คำสั่งกรมคุมประพฤติที่ ๖๕๓/๒๕๖๓ เรื่อง ยกเลิกและแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงานกรมคุมประพฤติ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

๒. คำสั่งคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุมประพฤติ ที่ ๑/๒๕๖๔ เรื่อง ยกเลิกและแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุมประพฤติ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
๑	แสดงกระบวนการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู	๑๕
๒	แสดงภาพรวมกระบวนการคุมความประพฤติ	๔๙
๓	แสดงขั้นตอนการรับคดี	๕๐
๔	แสดงขั้นตอนการชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น	๖๓
๕	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู	๗๗
๖	แสดงขั้นตอนการดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และการติดตามและประเมินผล	๙๔
๗	แสดงขั้นตอนการจัดทำรายงาน	๑๑๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของคู่มือ

สืบเนื่องจากกรมคุมประพฤติดำเนินงานภารกิจเกี่ยวกับการคุมคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของกรมคุมประพฤติ โดยได้ปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ และได้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ที่ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก โดยกลุ่มงานควบคุมและสอดส่องสำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๕๑ ซึ่งใช้ปฏิบัติงานเรื่อยมาจนกระทั่งได้มีการตราพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๐ ซึ่งมีผลทำให้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ถูกยกเลิกไป ประกอบกับกรมคุมประพฤติได้มีการประกาศใช้มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงมีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุง แก้ไข คู่มือให้มีความสอดคล้องกับกฎหมาย และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ได้ปรับปรุงจากคู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ที่ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุกซึ่งใช้อยู่เดิม โดยได้นำพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ตลอดจนหนังสือเวียนแนวทางการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องที่ออกมาก่อนที่มีการจัดทำคู่มือฉบับนี้ มาเป็นหลักในการจัดทำ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของคู่มือ

๑.๒.๑ เพื่อเป็นคู่มือสำหรับการคุมคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะไม่รวมถึงกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๒.๒ เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติและผู้เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ ใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างมีมาตรฐาน

๑.๒.๓ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่

๑.๓ วิธีการใช้คู่มือ

๑.๓.๑ คู่มือฉบับนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่โดยเฉพาะ แยกจากกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งมีการจัดทำคู่มือตามสภาพปัญหาในแต่ละเรื่องเพื่อนำไปสู่การแก้ไขที่เหมาะสม เช่น คู่มือการดำเนินโปรแกรมการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม คู่มือค่ายยาเสพติด เป็นต้น ผู้ปฏิบัติงานสามารถศึกษาและทำความเข้าใจโดยค้นหาจาก intranet กรมคุมประพฤติ ในเมนู คู่มือปฏิบัติงานโปรแกรมแก้ไข

๑.๓.๒ หากต้องการศึกษาความเป็นมา วัตถุประสงค์ วิธีการใช้คู่มือ ขอบเขต นิยาม หลักในการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ และกระบวนการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู สามารถศึกษาได้จาก บทที่ ๑

๑.๓.๓ หากต้องการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ ความเป็นมาของระบบงานคุมประพฤติในประเทศไทย ความหมายของการคุมความประพฤติ เป้าหมายของการคุมความประพฤติ ประโยชน์ของการคุมความประพฤติ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด โดยไม่ใช่เรือนจำและมาตรการลงโทษระดับกลาง กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรฐานการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ และกิจกรรมที่ใช้ในการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู สามารถศึกษาได้จาก บทที่ ๒

๑.๓.๔ การเขียนขั้นตอนการปฏิบัติงานคุมความประพฤติในบทที่ ๓ เน้นการเขียนเนื้อหาให้มีความกระชับ เข้าใจง่าย หากมีเนื้อหาใดที่ต้องมีคำอธิบายหรือมีขั้นตอนที่แยกออกไปที่มีเนื้อหาจำนวนมาก สามารถศึกษาได้จากคู่มือการปฏิบัติงานด้านนั้น ๆ เช่น คู่มือการจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิด เป็นต้น และหากข้อมูลใดยังไม่มีการจัดทำเป็นคู่มือไว้ผู้จัดทำได้อธิบายไว้ในภาคผนวก

๑.๓.๕ การปรับปรุงคู่มือครั้งนี้ ได้นำเนื้อหาในหนังสือเวียนที่ออกตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาเขียนไว้ในขั้นตอนการปฏิบัติงานแล้วบางส่วน ดังนั้น จึงมีผลให้ต้องยกเลิกหนังสือเวียนบางฉบับ และมีหนังสือเวียนบางฉบับที่ยังคงใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งผู้จัดทำได้รวบรวมรายชื่อหนังสือเวียนที่ถูกยกเลิกและหนังสือเวียนที่ยังคงใช้ในการปฏิบัติงานอยู่นำมาใส่ไว้ในภาคผนวก

๑.๔ ขอบเขตของคู่มือ

๑.๔.๑ คู่มือนี้ใช้สำหรับการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่โดยเฉพาะ ไม่รวมถึงกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๔.๒ คู่มือนี้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับพนักงานคุมประพฤติและผู้เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่

๑.๕ นิยาม

๑.๕.๑ “การคุมความประพฤติ” หมายความว่า การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

๑.๕.๒ “การแก้ไขฟื้นฟู” หมายความว่า การนำมาตรการต่างๆ มาใช้ในการปรับเปลี่ยน แก้ไข และเสริมสร้างทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

๑.๕.๓ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติในสังกัดกรมคุมประพฤติ

๑.๕.๔ “พนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๕.๕ “ผู้ถูกคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ กำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติภายใต้การคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ

๑.๕.๖ “อาสาสมัครคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๕.๗ “เจ้าหน้าที่ธุรการ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับส่งคดี และการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสำนวนคดี

๑.๕.๘ “การสงเคราะห์” หมายความว่า การสนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ การบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยทางกายและจิต การให้ความรู้และการฝึกอบรม ทักษะชีวิต การประกอบอาชีพตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร

๑.๕.๙ “การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด” หมายความว่า การตรวจหรือทดสอบหาชนิดหรือปริมาณยาเสพติดให้โทษในร่างกายของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ อันเกิดจากการเสพยาเสพติดให้โทษ

๑.๕.๑๐ “การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์” หมายความว่า งานหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำให้แก่สังคม ชุมชน หรือองค์กรสาธารณกุศล โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง และงานหรือกิจกรรมดังกล่าวต้องไม่แสวงหาผลกำไรให้แก่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

๑.๕.๑๑ “แผนการคุมความประพฤติ” หมายความว่า การกำหนดแนวทางการควบคุมและสอดส่อง ผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

๑.๕.๑๒ “แผนการแก้ไขฟื้นฟู” หมายความว่า การกำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ช่วยเหลือ สงเคราะห์ สนับสนุน เสริมสร้างทัศนคติ ความคิด และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติให้ดีขึ้น

๑.๕.๑๓ “การจำแนก” หมายความว่า การประเมินผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือบุคคลที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งมีคำสั่ง โดยพิจารณาถึงความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ และสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้กระทำความผิดแต่ละรายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม

๑.๕.๑๔ “สอดส่อง” หมายความว่า ไปเยี่ยมเยียน ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไข และสามารถปรับปรุงตนเองได้

๑.๕.๑๕ “การรายงานตัว” หมายความว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๕.๑๖ “การปฐมนิเทศ” หมายความว่า การที่พนักงานคุมประพฤติแจ้งวัตถุประสงค์ของการคุมความประพฤติ และวิธีการคุมความประพฤติ บริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุมประพฤติ แก่ผู้ถูกคุมความประพฤติและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจัดปฐมนิเทศรายบุคคลหรือแบบกลุ่มก็ได้

๑.๕.๑๗ “พ้นการคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วนและครบระยะเวลาการคุมความประพฤติ

๑.๕.๑๘ “**พ้นการคุมความประพฤติก่อนกำหนด**” หมายความว่า ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และมีข้อมูลบ่งชี้ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติกลับตนเป็นพลเมืองดีแล้ว โดยจัดทำรายงานและความเห็นภายในระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่

๑.๕.๑๙ “**การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ**” หมายความว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้แล้ว แต่ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุมความประพฤติ

๑.๕.๒๐ “**พฤติการณ์เปลี่ยนแปลง**” หมายความว่า ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบถึงเหตุการณ์ดังกล่าว และแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่สามารถกระทำได้ก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้รับทำรายงานและความเห็นต่อศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว

๑.๕.๒๑ “**เพิกถอนการคุมความประพฤติ**” หมายความว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดได้ ด้วยเหตุจำเป็น เช่น ป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ หรือถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่าระยะเวลาการคุมความประพฤติหรือถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่และศาลบอกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีที่คุมความประพฤติด้วยแล้ว หรือไปอยู่ต่างประเทศ ซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่าระยะเวลาการคุมความประพฤติ

๑.๕.๒๒ “**นัดพร้อม**” หมายความว่า ศาลมีหมายแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีมาพบ เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๑.๖ หลักการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ

พนักงานคุมประพฤติต้องอาศัยหลักการในการปฏิบัติงานดังนี้

๑.๖.๑ **หลักการยอมรับ** หมายถึง การยอมรับว่าผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นมนุษย์คนหนึ่ง มีศักดิ์ศรี มีความต้องการที่แตกต่างกัน และมีความสามารถในตัวเอง

๑.๖.๒ **หลักการในเรื่องปัจเจกบุคคล** เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว มีความแตกต่างในเรื่องรูปร่าง หน้าตา ลักษณะท่าทาง นิสัยความประพฤติ อารมณ์ ความรู้สึกและความสามารถ ฯลฯ ดังนั้น ในการช่วยเหลือ แก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละรายย่อมมีความแตกต่างกันไป แม้กระทำความผิดประเภทเดียวกัน

๑.๖.๓ **หลักการไม่ตำหนิตาย** แม้ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติจะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พนักงานคุมประพฤติก็ไม่ควรประณามหรือติเตียนการกระทำของเขา เพราะในช่วงชีวิตหนึ่งบุคคลอาจเลือกทางเดินหรือประพฤติตนผิดพลาดได้

๑.๖.๔ **หลักการตัดสินใจด้วยตนเอง** ทุกคนมีสิทธิในการเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง พนักงานคุมประพฤติควรเป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น ชื่อยกเว้นสำหรับหลักการนี้ได้แก่ กรณีของผู้เยาว์ หรือผู้มีความบกพร่องทางจิต และกรณีที่การตัดสินใจของผู้ถูกคุมความประพฤติ อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่น

๑.๖.๕ หลักการเก็บรักษาความลับ ผู้มีปัญหาทุกคนย่อมไม่ต้องการให้เรื่องราวของตนเองเป็นที่เปิดเผยล่วงรู้ถึงบุคคลอื่น ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติจำเป็นต้องรักษาความลับของผู้ถูกคุมความประพฤติไม่นำไปเปิดเผย ยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๑.๖.๖ หลักการรู้จักบทบาทของตนเอง พนักงานคุมประพฤติจะต้องระลึกถึงบทบาทของตนเองอยู่ตลอดเวลา และจะต้องแสดงบทบาทที่เหมาะสมทั้งในฐานะเป็นผู้ควบคุมและเป็นผู้แก้ไข รวมทั้งต้องพยายามใช้ความรู้ทักษะเทคนิคต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานคุมความประพฤติบรรลุตามวัตถุประสงค์สูงสุดตลอดจนไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่มีขอบหรือหวังผลประโยชน์แห่งตน

๑.๖.๗ หลักการมีส่วนร่วม พนักงานคุมประพฤติจะต้องให้โอกาสและกระตุ้นให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และการแก้ไขปัญหาของเขา โดยรับฟังความคิดเห็นและให้เขารับรู้ถึงแผนการช่วยเหลือในบางส่วน รู้จักคิดแก้ไขปัญหาของตนเอง เพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติต่อไปได้เมื่อพ้นจากการคุมความประพฤติแล้ว

๑.๖.๘ หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน พนักงานคุมประพฤติจะต้องประสานความร่วมมือกับชุมชน ประชาสังคม องค์กร และสถาบันทางสังคมในชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๗ กระบวนการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

การปฏิบัติงานคุมความประพฤติมีกระบวนการ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ (ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๑)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี เมื่อสำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งให้คุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่จากศาล เจ้าหน้าที่ธุรการจะลงทะเบียนรับคดีเข้าสู่ระบบสารสนเทศ จัดทำสำนวนคดี ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะพิจารณาจ่ายคดีให้พนักงานคุมประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติผู้ได้รับมอบหมายดำเนินการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ และบันทึกข้อมูลหรือปรับปรุงข้อมูลในระบบสารสนเทศให้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติหลังจากที่มีคำสั่งให้คุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติต้องชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามที่ศาลมีคำสั่งแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร พร้อมแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติจากการคุมความประพฤติ และจัดปฐมนิเทศผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการคุมความประพฤติ วิธีการคุมความประพฤติ และบริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุมประพฤติ ตลอดจนการรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในสำนวนคดี เช่น คำสั่งศาล รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใด ในการติดตามตัวบุคคลให้ดำเนินการในขั้นตอนนี้ด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และจำแนก โดยใช้แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ เพื่อจัดทำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ และได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียกลับตนเป็นพลเมืองดี และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ทั้งนี้จะเป็นไปตามแผนการคุ้มครองความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู ที่กำหนดไว้

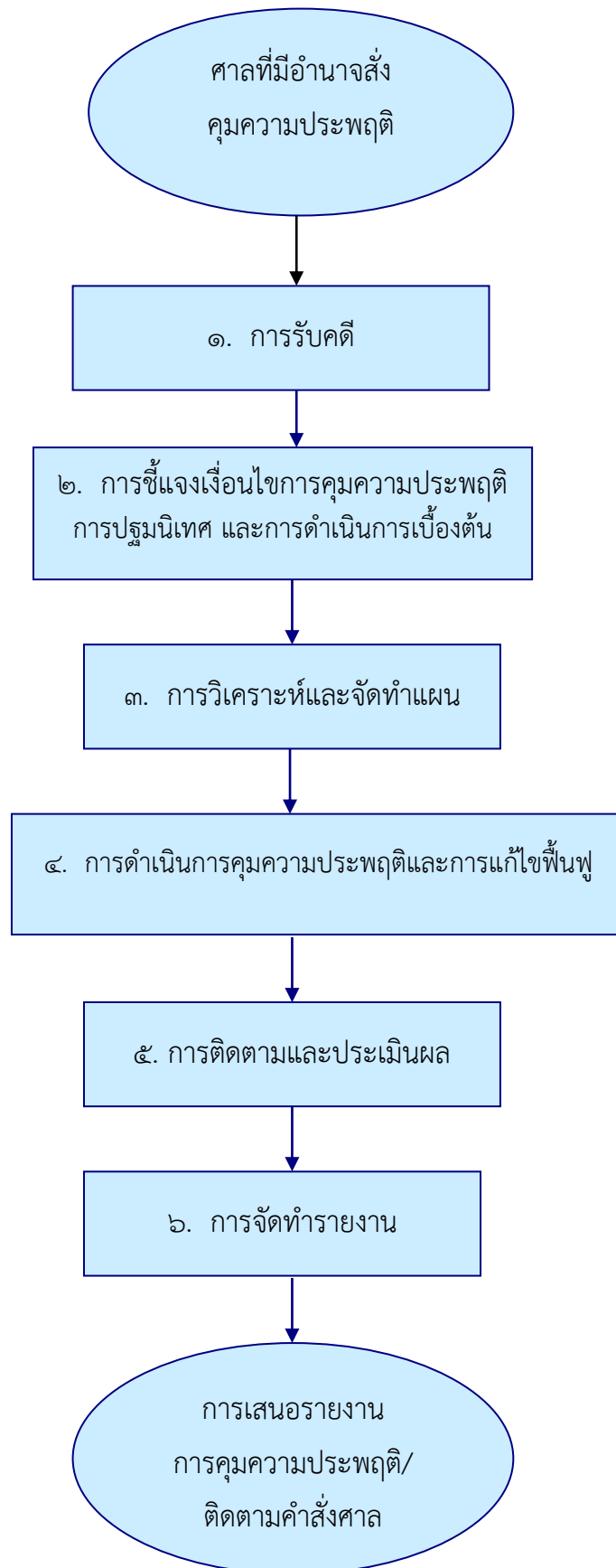
ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติจะต้องตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละสำนวนคดี โดยพนักงานคุมประพฤติต้องติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการคุ้มครองความประพฤติเป็นระยะ ในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และต้องติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะ ในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติ โดยประเมินผลตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ หรือระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ และให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประเมินซ้ำและปรับแผนการคุ้มครองความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสม เมื่อมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน เป็นขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติในการประมวลข้อมูลในการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งในกรณีที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติและไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ มาจัดทำเป็นรายงานและความเห็นการคุ้มครองความประพฤติเพื่อเสนอต่อศาล

ข้อพึงระวัง เนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ พนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องบริหารจัดการคดีและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และไม่ควรปล่อยให้ผู้ผิดพ้นระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติ

กระบวนการดำเนินงานดังกล่าว แสดงได้ดังแผนภูมิที่ ๑ แสดงกระบวนการคุ้มครองความประพฤติ

แผนภูมิที่ ๑ แสดงกระบวนการคุ้มครองความประพฤติ

บทที่ ๒

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานคุ้มครองประพฤติน

การคุ้มครองประพฤตินเป็นวิวัฒนาการของการลงโทษผู้กระทำผิดตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ในแนวทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของคนเป็นผลจากเหตุต่าง ๆ ที่มีมาก่อน ผู้กระทำผิดที่มีได้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้าย แต่กระทำผิดไปเพราะสาเหตุจากสภาพแวดล้อม ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ตลอดจนความประมาทเลินเล่อ จึงสมควรได้รับการแก้ไขพฤติกรรมนั้นๆ ให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม (Norms) คือ ให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ การคุ้มครองประพฤตินนอกจากจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมแล้ว ยังเป็นการให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสตอบแทนสังคมอีกด้วย ดังนั้น การคุ้มครองประพฤตินจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีความละเอียดอ่อนในการปฏิบัติ การแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการคุ้มครองประพฤตินต้องอาศัยหลักนิติศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ อาชญาวิทยา และหลักสิทธิมนุษยชนผสมผสานกัน โดยมีการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เช่น การควบคุมให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลอย่างเคร่งครัด การให้คำปรึกษาแนะนำตามหลักจิตวิทยา การบำบัดทางการแพทย์ การให้การศึกษา การฝึกอาชีพ การอบรมศีลธรรม ตลอดจนการให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ โดยอาศัยหลักการและเหตุผลดังนี้

๑. ลดความเชื่อในเรื่องการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดและความรุนแรงของตัวบทกฎหมายในเรื่องการลงโทษผู้กระทำผิด

๒. ตระหนักถึงผลของการลงโทษจำคุกกว่าทำให้นักโทษเป็นจำนวนมากมีพฤติกรรมที่เลวลงและเกิดผลเสียยิ่งกว่าการปล่อยตัวไป

๓. มีแนวความคิดว่าควรจะศึกษาผู้กระทำผิดทุกคนเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้เป็นแนวทางแก้ไขฟื้นฟูให้พวกเขาสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมของแต่ละคนแทนการจำคุก

๔. กระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความรับผิดชอบของชุมชนต่ออาชญากรรมและสาเหตุแห่งอาชญากรรม

๕. เสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบแห่งเกียรติ และศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์เพื่อป้องกันการกระทำผิด

จากการเปลี่ยนแปลงแนวความเชื่อและปรัชญาดังกล่าวเป็นผลให้เกิดกระบวนการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้วิธีการอบรมบ่มนิสัยและจิตใจ ให้มีผู้ควบคุมเป็นพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือแนะนำความประพฤติในระยะหนึ่งจนผู้กระทำผิดสามารถปรับตัวได้ ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทั้งยังเป็นการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดในขณะเดียวกัน (กรมคุ้มครองประพฤติน, คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก, ๒๕๕๑)

๒.๑ ความเป็นมาของระบบงานคุมประพฤติในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มมีการนำระบบคุมประพฤตินำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมาก่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ส่วนผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ นั้น แม้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๕๖, ๕๗ และ ๕๘ จะได้บัญญัติถึงวิธีการเกี่ยวกับการคุมประพฤติไว้ แต่อย่างไรก็ตามศาลคงใช้มาตรการการออกการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษเพียงอย่างเดียวโดยไม่ใช้วิธีการคุมความประพฤติ เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่จะรับผิดชอบดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลได้

จนกระทั่งรัฐบาลได้ผ่านพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ และได้มีการจัดตั้งสำนักงานคุมประพฤติกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม และได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๒๒ โดยดำเนินการในกรุงเทพมหานครก่อน จนปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ และเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชน ในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศให้ได้รับประโยชน์จากวิธีการคุมประพฤติ จึงได้มีการเปิดดำเนินการสำนักงาน คุมประพฤติในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ เนื่องจากมีการขยายงานออกสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น จึงทำให้สำนักงาน คุมประพฤติกลางมีปริมาณงานมาก ขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สำนักงานคุมประพฤติกลางจึงได้รับการยกฐานะให้เป็น “กรมคุมประพฤติ” เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๕ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรมไปเป็นของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๓๕

ในอดีตภาระหน้าที่การคุมประพฤติผู้กระทำผิดในประเทศไทยมีหน่วยงานรับผิดชอบอยู่ หลายหน่วยงานทั้งกรมราชทัณฑ์ที่ดูแลงานคุมประพฤติขึ้นพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก กรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ดูแลงานคุมประพฤติเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติที่ดูแลงาน คุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แต่ด้วยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔ เรื่อง แนวทาง รูปแบบการปรับลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล และตามพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของ ส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้กรมคุมประพฤติเป็น หน่วยงานหลักในการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดทั้งในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นการพิจารณาคดีของศาล และ ชั้นภายหลังศาลมีคำพิพากษา ซึ่งนำมาสู่การถ่ายโอนงาน และกรมคุมประพฤติได้เพิ่มบทบาท การกิจการ คุมความประพฤติเด็กและเยาวชน ผู้ได้รับพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก

ดังนั้น ผู้กระทำผิดที่อยู่ในการคุมความประพฤติของกรมคุมประพฤติ ได้แก่

ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ คือ ผู้กระทำผิดที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป ที่ศาลพิพากษาออกการ กำหนดโทษ หรือรอการลงโทษจำคุกและกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖

ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน คือ เด็กและเยาวชนที่ศาลเห็นควรใช้วิธีการคุมประพฤติ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๓๒ มาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๓๙ และมาตรา ๑๔๓ วรรคหนึ่ง

ผู้ได้รับพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก คือ ผู้กระทำผิดที่ศาลมีคำพิพากษา ให้ลงโทษจำคุก ซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษมาแล้วตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ (๕) และ (๗) โดยได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไข การพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก กรมคุมประพฤติ. (๒๕๕๑). คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและ สอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก. กรุงเทพฯ.

๒.๒ ความหมายของการคุ้มครองความประพฤติ

การคุ้มครองความประพฤติ เป็นกระบวนการติดตาม ควบคุม ดูแล ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในชุมชนที่ถูกกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ควบคุม ดูแล แนะนำช่วยเหลือ หรือตักเตือนในเรื่องความประพฤติ การศึกษา การประกอบอาชีพหรือเรื่องอื่นๆ ด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ สามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข กรมคุมประพฤติ. (๒๕๕๑). คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก. กรุงเทพฯ.

๒.๓ เป้าหมายของการคุ้มครองความประพฤติ

เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติได้รับแก้ไขฟื้นฟูที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ครบถ้วน โดยไม่ไปกระทำความผิดซ้ำและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ.(๒๕๖๒). กรุงเทพฯ.

๒.๔ ประโยชน์ของการคุ้มครองความประพฤติ

๒.๔.๑. คุ้มครองป้องกันสังคมจากอาชญากรรม

๒.๔.๒. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยผู้กระทำความผิดยังคงมีความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมได้ตามปกติ และสามารถประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเอง เลี้ยงครอบครัว เสียภาษีบำรุงรัฐ อีกทั้งยังสามารถชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งชดเชยความเสียหายให้กับชุมชนได้

๒.๔.๓. การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล มีผลดีต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าการจำคุก เนื่องจากผู้กระทำความผิดจะไม่ได้รับผลกระทบจากการตีตรา (Labeling) และหลีกเลี่ยงการเรียนรู้ประสบการณ์อาชญากรรมจากเรือนจำ ตลอดจนเอื้อต่อการปรับตัวเข้าสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๔. ลดปัญหาความแออัดในเรือนจำ

(กรมคุมประพฤติ,คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชนและผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก,๒๕๕๑)

๒.๕ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

การแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นหัวใจสำคัญของงานคุ้มครองความประพฤติ เนื่องจากเชื่อว่าการกระทำความผิดเป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล โดยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดต้องพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิด และต้องแก้ไขที่สาเหตุของการกระทำความผิดนั้นๆ โดยเน้นที่เข้าใจผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เพื่อหาสาเหตุของการกระทำความผิดและแนวทางแก้ไข โดยการค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิด ควรพิจารณาทั้งด้านพฤติกรรม (Behavior) อารมณ์ความรู้สึก (Emotion) ความคิดความเชื่อ (Cognitive) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติรายใดมีสภาพปัญหา และ/หรือความต้องการในด้านใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูเพื่อติดตามสอดส่อง ควบคุม ดูแล เยียวยาแก้ไขและให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือให้

เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย กรมคุมประพฤติ. (๒๕๖๐). คู่มือกระบวนการปฏิบัติงานด้วยกลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติสำหรับพนักงานคุมประพฤติ. กรุงเทพฯ.

๒.๕.๑ ความหมายของการแก้ไขฟื้นฟู

การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ปรับปรุง เจตคติ ความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโดยปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก โดยพนักงานคุมประพฤติจะคอยดูแล สอดส่อง ช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งทางด้าน จิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ และศาสตร์สาขาอื่นๆ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน กรมคุมประพฤติ. (๒๕๖๐). คู่มือกระบวนการปฏิบัติงานด้วยกลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติสำหรับพนักงานคุมประพฤติ. กรุงเทพฯ.

๒.๕.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟู

๒.๕.๒.๑ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Theory)

แนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนั้นเป็นวิธีการตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยา ปฏิฐานนิยมที่มองในเรื่องของเจตจำนงกำหนด (Determinism) กล่าวว่า การที่คนกระทำผิดนั้นเป็นเพราะว่ามี ปัจจัยบางอย่างที่ไม่สามารถควบคุมได้มาเป็นตัวกดดันและบีบคั้นให้เขาต้องหันเหไปกระทำผิดเพื่อความอยู่รอด ปัจจัยเหล่านั้นอาจจะเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมทาง สังคม มารวมตัวกัน ดังนั้นการกระทำผิดจึงเกิดมาจากหลายปัจจัยซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล ดังนั้น จึงต้องมุ่งเน้นพิจารณาไปที่ตัวผู้กระทำผิดเพื่อที่จะได้หาสาเหตุในการกระทำผิดอันจะนำไปสู่หนทางในการ สร้างเสริมและอุดช่องว่างของต้นตอ สาเหตุที่นำไปสู่การกระทำผิด

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปรับเปลี่ยนแนวคิด และทัศนคติต่างๆ ของผู้ต้องขัง ให้เป็นคนดี โดยการอาศัยการอบรม ให้ความรู้ทักษะในการทำงาน ฟื้นฟูสภาพ จิตใจด้วยการอบรมทางธรรมะ ในช่วงที่อยู่ในเรือนจำ วิธีการต่างๆ เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการลดปัญหา อันจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก

๒.๕.๒.๒ รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Model)

รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Model) หรือที่เรียกว่า Medical Model คือ รูปแบบการเยียวยา ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยมีมุมมองต่อผู้กระทำผิด ว่าเป็น “ผู้ป่วย (patient)” จำเป็นต้องได้รับการเยียวยารักษาด้วยการแก้ไขเป็นหลัก มิใช่อาชญากร ซึ่งสามารถแก้ไขหรือกลับใจเป็นคนที่มีคุณภาพ เคารพกฎหมาย ตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยา ปฏิฐานนิยม (Positive School of Criminology) ดังนั้นการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมต้องพิจารณา แก่ปัญหาที่ต้นตอของสาเหตุ และให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ เช่น การฝึกอาชีพ การศึกษา การให้คำปรึกษา การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ การใช้บ้านกึ่งวิถี หรือการปฏิบัติโดยใช้ชุมชน เป็นต้น

๒.๕.๒.๓ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกรอบทฤษฎีและวิธีการจัดการความขัดแย้ง ในตัวเอง ที่มีเป้าหมายเพื่อการสันติสุขแก่สังคมภายหลังเกิดความขัดแย้งขึ้น โดยชี้ให้เห็นว่าสิ่งแรกสุดที่ความ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำลายลงไปคือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงมุ่ง ให้ความสำคัญแก่การฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคมอย่างมากด้วยการจัดให้มีพื้นที่ร่วมกันของ

ทุกฝ่ายเพื่อการนี้เป็นลำดับแรกสุด ก่อนที่พิจารณาความผิดตามกฎหมายที่รัฐกำหนดขึ้นหรือกฎระเบียบอื่น ๆ ตามมาตามลำดับ

“จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย (๒๕๕๖, หน้า ๑๙๖ - ๑๙๗) ได้กล่าวโดยสรุปว่า ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทั้งปรัชญาแนวคิด และกระบวนการวิธีปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และอาชญากรรม ด้วยการคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนผู้ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลาง โดยกระบวนการเชิงสมานฉันท์จะช่วยสร้างความตระหนักต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย เยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน และความสัมพันธ์ รวมทั้งสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงเชิงป้องกันที่เป็นไปได้ อันนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคม”

ทั้งนี้ เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มี ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อมอบการตัดสินใจหลักให้เป็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมมากที่สุด (๒) เพื่อทำกระบวนการยุติธรรมให้เป็นกระบวนการเยียวยามากขึ้นและพัฒนาไปสู่อุดมคติที่ต้องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและกรอบความคิดของกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น และ (๓) เพื่อลดความเป็นไปได้ในการเกิดการกระทำผิดซ้ำในอนาคต

ส่วนการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้จะต้องทำให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการและมีความพอใจกับผลของการดำเนินการตามกระบวนการนั้น อีกทั้งผู้กระทำผิดเข้าใจได้ว่าการกระทำของเขามีผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไรบ้างและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น โดยผลที่ออกมาจากกระบวนการนั้นจะช่วยแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้พิจารณาดูแลแก้ไขสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดนั้น (โดยมีการจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแต่ละรายเป็นการเฉพาะ ซึ่งแต่ละแผนนั้นมีการจัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและสนองต่อความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิด) และทั้งเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดต่างได้รับความรู้สึกว่าการกระทำที่เลวร้ายได้สิ้นสุดลงแล้วและทั้งสองฝ่ายได้กลับคืนเข้าสู่ชุมชนและใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

๒.๕.๓ แนวคิดการจำแนกผู้กระทำผิด

เนื่องจากการคุมความประพฤติเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีเป้าหมายอยู่ที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงมีกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีอยู่เกี่ยวกับการตัดหรือลดโอกาสของการกระทำผิดซ้ำให้ได้มากที่สุด ควบคู่กับการพัฒนาพฤติกรรมเสียและแก้ไขปัญหาและ/หรือตอบสนองหรือบรรเทาความต้องการที่สำคัญจำเป็นและอาจมีผลผลักดันให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นได้ เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและพัฒนาศักยภาพในด้านพฤติกรรมเสียให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนาตามกฎหมายและกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป

นานาอารยประเทศได้มีการใช้การจำแนกประเภทผู้กระทำผิดมาเป็นระยะเวลานานแล้ว โดยในระยะเริ่มแรก ประมาณปี ค.ศ.๑๙๗๐ การจำแนกได้ถูกนำมาใช้กับนักโทษเป็นกลุ่มแรก โดยการแยกนักโทษออกตามระดับของความจำเป็นในการควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัดเข้มงวดแตกต่างกัน เพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมนักโทษให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำเป็นสำคัญ หลังจากนั้นระบบงานราชทัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาที่ประสบกับปัญหาทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ได้้นำการจำแนกมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งด้านกำลังเจ้าหน้าที่และการจัดสรรสวัสดิการและการพัฒนาพฤติกรรมเสียเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การจำแนกจึงถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในแง่มุมมองของการแก้ไขฟื้นฟูมากขึ้นกว่าที่จะใช้เพียงเพื่อประโยชน์การควบคุมเช่นที่เป็นอยู่เดิม

ต่อมาเมื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนมีการพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น การจำแนกจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือที่จะใช้ในการบริหารจัดการกับนักโทษที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำเท่านั้น หากแต่การจำแนกได้ถูกนำมาใช้บริหารจัดการกับผู้กระทำผิดที่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอยู่ในชุมชนด้วยมาตรการต่าง ๆ

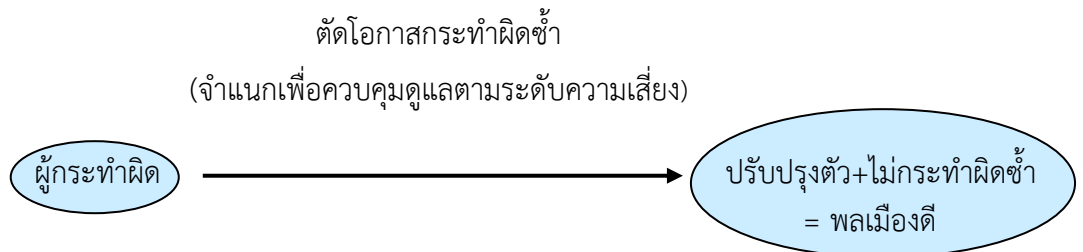
เช่น การคุมประพฤติ และการพักการลงโทษด้วยเช่นกัน หลังจากนั้นระบบการจำแนกก็ได้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งในและนอกเรือนจำอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาคดีล้นมือ (caseload) ปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลัง และปัญหาการจัดให้ผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละราย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง และสภาพปัญหา และความต้องการที่ใช้ในการจำแนกผู้กระทำผิดในระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งในระบบเรือนจำและในชุมชนในปัจจุบันนั้น อาศัยพื้นฐานการพัฒนามาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยง ซึ่งรวมถึงปัจจัยเชิงพลวัตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของ Andrew และ Bonta ซึ่งเป็นผู้พัฒนา The Level of Service Inventory Revised ที่เรียกว่า LSI-R ขึ้นใช้เป็นเครื่องมือในระบบการจำแนกของแคนาดา ซึ่งปรากฏผลการวิจัยที่ยืนยันถึงประสิทธิภาพของเครื่องมือนี้ในการใช้ทำนายแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ ทั้งในกลุ่มผู้กระทำผิดทั่วไปและกลุ่มผู้กระทำผิดที่เป็นหญิงและเยาวชน รวมทั้งนักโทษ ผู้ได้รับการพักการลงโทษ และผู้ถูกคุมความประพฤติ นอกจากนี้ LSI-R ยังสามารถใช้ทำนายแนวโน้มการฝ่าฝืนกฎระเบียบในเรือนจำของนักโทษ การกระทำละเมิด การย้อนกลับเข้าถูกควบคุมตัวในเรือนจำภายในระยะเวลา ๑ ปี และการฝ่าฝืนเงื่อนไขการพักการลงโทษ ตลอดจนสามารถทำนายถึงแนวโน้มความสำเร็จของการพิจารณาปล่อยนักโทษสู่บ้านกึ่งวิถี และการใช้มาตรการทางเลือกอื่นๆ ที่ใช้เพื่อเบี่ยงเบนผู้กระทำผิดออกจากเรือนจำได้อีกด้วย ซึ่งต่อมาภายหลังเมื่อ LSI-R ได้ถูกนำมาใช้ในระบบการจำแนกผู้กระทำผิดในสหราชอาณาจักร ประกอบกับการใช้เครื่องมือ Assessment, Case Recording/Management and Evaluation System ที่เรียกว่า ACE ในกลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติ จึงทำให้สามารถพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงและสภาพปัญหาและความต้องการที่เหมาะสมสำหรับใช้ในสหราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะขึ้น เรียกว่า Offenders Assessment System หรือเรียกว่า OAsys*

ดังที่ได้กล่าวในตอนต้น การคุมความประพฤติมีกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีอยู่เกี่ยวกับการตัดหรือลดโอกาสของการกระทำผิดซ้ำควบคู่กับการพัฒนาพฤติกรรมดีและแก้ไขปัญหาคดีหรือตอบสนองความต้องการที่สำคัญจำเป็นที่อาจมีผลผลักดันให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ การพัฒนาระบบการวิเคราะห์จำแนกเพื่อจัดระดับความเข้มงวดในการควบคุมและสอดส่อง รวมทั้งการวางแผนแก้ไขฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิด จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการคุมความประพฤติ และเมื่อการคุมความประพฤติผ่านไประยะหนึ่ง เพื่อให้มั่นใจได้ว่า แผนการคุมความประพฤติที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมดนั้นมีความสมบูรณ์เหมาะสม มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลในการลดการกระทำผิดซ้ำ สร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง ตลอดจนช่วยเหลือให้ผู้ถูกคุมความประพฤติดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อย่างแท้จริง แผนการดำเนินงานจำเป็นต้องได้รับการทบทวนและทำการประเมินซ้ำ ซึ่งในบางสำนวนอาจจำเป็นต้องปรับระดับกลุ่มและปรับแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

* Home Office, Risk and Need Assessment in Probation Service : An Evaluation, London, ๑๙๘๘. Home Office, Offender Assessment System : OAsys User Manual V. ๒, London, ๒๐๐๒ และ NSW Department of Corrective Services, LSI-R Training Manual, Sydney, ๒๐๐๒. อ้างถึงใน สันติ ฤทธิรัตน์, แบบเสนอโครงการวิจัยประกอบการเสนอขอของบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามมติคณะรัฐมนตรี ชื่อโครงการวิจัย : การพัฒนามาตรวัดและสร้างเกณฑ์อ้างอิงสำหรับการประเมินความเสี่ยงและปัญหา/ความต้องการในการจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติ

กรมคุมประพฤติจึงได้พัฒนาระบบการจำแนกผู้กระทำผิด (Offenders Classification) ในงานคุมประพฤติ ขึ้นมาใช้ โดยมีกรอบแนวคิดในการจำแนกผู้กระทำผิดตามระดับความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำและสภาพ ปัญหาและความต้องการ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดระดับความเข้มงวดในการควบคุมและสอดส่อง รวมทั้งเป็น ข้อมูลในการวางแผนแก้ไขฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ ผู้กระทำผิด ซึ่งแสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

กระบวนการจำแนกในการคุมความประพฤติเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการ ปฏิบัติงานทุกขั้นตอนทั้งในด้านการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินวนกลับไปกระทำ ความผิดซ้ำใหม่ และการจัดบริการหรือโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ของผู้ถูกคุม ความประพฤติได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ

๒.๖. แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำและมาตรการลงโทษ ระดับกลาง

๒.๖.๑ แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

จากแนวความคิดของการลงโทษในปัจจุบันมักเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากกว่าการแก้แค้น ทดแทน โดยเหตุผลที่ว่าผู้กระทำผิดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เราไม่สามารถแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมได้ โดยเด็ดขาด เว้นเสียแต่ผู้กระทำผิดที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อสังคมและไม่สามารถแก้ไขได้จริง การจำคุก จึงเป็นเพียงการป้องกันสังคมโดยแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้นก็ต้องกลับมา เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด สำหรับผู้กระทำ ความผิดบางประเภทที่จะทำให้พวกเขาเหล่านั้นได้มีโอกาสกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ และสามารถกลับมา ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติไม่รู้สึกลัวตัวเองกลายเป็นคนคุกหรือนักโทษทำให้เขารู้สึกถึงคุณค่าของสังคมที่ให้ โอกาสและเขาจะไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมอีก ประกอบกับแนวความคิดที่ว่าถ้าสังคมไม่พยายาม ปรับเปลี่ยนผู้กระทำผิดให้กลายเป็นผู้ไม่กระทำความผิดหรือพลเมืองดี สังคมเองก็จะกลายเป็นผู้ผลิต ประชากรผู้กระทำผิดให้มีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้เองจึงมีการคิดมาตรการในการป้องกันมิให้ผู้กระทำ ผิดที่ไม่สมควรเข้าเรือนจำให้มีช่องทางที่เหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชนโดยไม่ต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำ เพียงช่องทางเดียวเช่นที่เคยเป็นมา ซึ่งก่อนหน้านี้ คือ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๔๑ ก็มีการใช้วิธีการคุมประพฤติ ที่ถือเสมือนว่าเป็นมาตรการหนึ่งในการไม่ใช้เรือนจำมาก่อนแล้ว จากเหตุดังกล่าวจึงก่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้มาตรการควบคุม หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำขึ้น

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ หมายถึง การใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบอื่นๆ แทนมาตรการจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำ เช่น ได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดโทษหรือในขณะที่เดียวกันการจำคุกอาจไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในบางประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดครั้งแรกในคดีเล็กน้อย ซึ่งอาจใช้วิธีการปล่อยตัวในชั้นตำรวจ อัยการ หรือศาล ดีกว่าการต้องถูกจำคุกซึ่งเป็นผลเสียมากกว่า

ดังนั้น มาตรการหรือวิธีการใดๆ ก็ตามที่ท้ายที่สุดแล้วนำมาซึ่งการที่ไม่ต้องใช้เรือนจำในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งมาตรการที่เป็นไปตามแนวคิดของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำนั้น จึงมีอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันได้แก่ มาตรการหันเหคดีอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหายออกจากอาชญากรรมอื่นๆ (decriminalization of victimless crimes) หรือเป็นมาตรการในขั้นตอนก่อนการจับกุม ได้แก่ การใช้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท (mediation/arbitration center) ศูนย์บำบัดรักษาการติดยาเสพติดและติดสุรา (drug and alcohol center) และการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นและสิทธิเสรีภาพของบุคคล (citizens right education) มาตรการในขั้นตอนก่อนดำเนินกระบวนการพิจารณา ได้แก่ การไกล่เกลี่ยคดีที่ยอมความกันได้โดยเจ้าพนักงานศาล การต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยวิธีการบังคับรักษา (compulsory treatment) การชะลอฟ้อง (suspended in prosecution) และมาตรการทางกฎหมายคดีอาญาเล็กน้อย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา มาตรการในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี ได้แก่ การเปิดทำการศาลในวันหยุดและภาคค่ำ (weekend and night courts) การเร่งรัดพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภท (short determinatesentences) มาตรการในขั้นตอนภายหลังการพิจารณาพิพากษาคดี (มีโทษจำคุกสถานเบา) โดยการชดเชยค่าเสียหายและการปรับ (restitution and fines) การคุมประพฤติ การใช้ศูนย์บริการกลางวัน การทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ (community service) การให้ที่พักอาศัยระหว่างการคุมประพฤติ (probation hostel/bail hostel) และการใช้อาสาสมัครคุมประพฤติ มาตรการในขั้นตอนภายหลังการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีโทษจำคุก การพักการลงโทษ มาตรการในขั้นตอนภายหลังโทษจำคุก การให้การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม นอกจากการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมี การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีอื่นซึ่งมีความหมายใกล้เคียงหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ นั่นคือ “การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยชุมชน” (community-based correction) ซึ่งเป็นมาตรการที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่จะเข้าสู่เรือนจำก็หันมาปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนแทน โดยการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน หมายความว่า การใช้มาตรการในการควบคุมและแก้ไขผู้กระทำความผิดแบบต่างๆ ที่ได้กระทำในชุมชนโดยอาศัยทรัพยากรในชุมชนแบบต่างๆ เข้าช่วยในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การใช้ชุมชนนั้นอาจเป็นได้หลายลักษณะ เช่น การใช้บรรรยากาศและสถานที่ในชุมชนแทนการควบคุมผู้กระทำความผิดในเรือนจำ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้กระทำความผิด อันเป็นการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันของสังคมในการช่วยกันแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยหาวิธีการการลงโทษหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อมาบังคับใช้ต่อผู้กระทำความผิดที่ได้รับการเลี้ยงโทษจำคุก เช่น โทษปรับ การทำงานในชุมชน หรือการรอลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดประกอบด้วย ซึ่งมาตรการเหล่านี้เป็นมาตรการที่ให้โอกาสผู้กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยและไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายให้ไม่ต้องได้รับโทษจำคุกและได้รับโอกาสในการกลับตัวจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยชุมชน ต่างก็เป็นแนวความคิดที่มีแนวทางในลักษณะของการนำรูปแบบที่หลากหลายมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิด (diversion programming in criminal justice) และมุ่งใช้วิธีการสอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมแห่งการกระทำความผิดและฐานความผิด ดวงกลม เปรมใจ .(๒๕๕๘). การใช้ค่ายทหารเป็นสถานที่จำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๘๙/๒. หน้า ๕ - ๗.

วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

- ๑) เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด
- ๒) เพื่อลดผลกระทบในทางลบของระบบเรือนจำอันเนื่องมาจากการใช้เรือนจำ
- ๓) เพื่อลดความแออัดในเรือนจำ
- ๔) เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐ

๒.๖.๒ แนวคิดของมาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Sanctions)

มาตรการลงโทษระดับกลางถือเป็นส่วนหนึ่งในทางเลือกการลงโทษของกระบวนการยุติธรรม ทางเลือกที่ศึกษาหาแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุก โดยหาทางอื่นที่จะสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่จำเป็นต้องนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำแต่เพียงอย่างเดียว

มาตรการลงโทษระดับกลาง (Intermediate Sanctions) ในรูปแบบต่างๆ เช่น

๑) การคุมประพฤติแบบเข้มงวด (Intensive Probation) มีลักษณะเช่นเดียวกับเงื่อนไขการคุมประพฤติเมื่อศาลออกการลงโทษ แต่การคุมประพฤติแบบเข้มงวดนี้ถือว่าเป็นโทษและมีข้อกำหนดให้จำเลยต้องปฏิบัติ ซึ่งกระทบต่อเสรีภาพของจำเลยมากขึ้น เช่น ต้องรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ทุกวันต้องแจ้งตำแหน่งที่อยู่ต่อเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

๒) การทำงานบริการสังคม (Community Service) มีลักษณะคล้ายกับการทำงานบริการสังคมที่ศาลกำหนดเป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติ แต่การทำงานบริการสังคมในกรณีนี้ถือว่าเป็นโทษ และอาจเป็นการบังคับใช้แรงงานให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรไม่แสวงหากำไรก็ได้ ถือว่าเป็นการทำงานชดเชยให้แก่ชุมชนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน อาจเป็นการทำงานใช้แรงงาน (Hard Labor) ก็ได้ การลงโทษประเภทนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและทำให้จำเลยได้เรียนรู้ สำนึก รับผิดชอบต่อชุมชนโดยรัฐไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบังคับโทษ โดยประเทศไทยได้มีการนำวิธีการนี้มาใช้ในการคุมประพฤตินานพอสมควรแล้ว

๓) ศูนย์เสี่ยงโทษจำคุก (Probation Diversion Center) เป็นการเข้าอยู่ในสถานที่ที่กำหนดคล้ายหอพักที่ผู้กระทำความผิดสามารถออกไปศึกษาเล่าเรียน หรือทำงานอาชีพตามปกติได้ แต่จะต้องชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าเช่าห้องและค่าอาหาร โดยอาจใช้เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการคุมประพฤติ ซึ่งหากจะนำมาใช้ในประเทศไทยอาจใช้ในลักษณะของบ้านกึ่งวิถี (Halfway House)

ในปัจจุบัน กรมคุมประพฤติมีการจัดตั้งสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์ กรณีผู้กระทำความผิดไม่มีที่พักอาศัย หรือมีแต่ไม่สามารถไปพักอาศัยอยู่ได้ และมีความสมัครใจขอรับการสงเคราะห์เข้าพักอาศัย ให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการนำผู้กระทำความผิดเข้าพักอาศัยในสถานที่เพื่อการสงเคราะห์/บ้านกึ่งวิถีของสำนักงานคุมประพฤติดูแลเครื่องอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงสุขภาพอนามัยเป็นสำคัญ และมีการส่งเสริมด้านฝึกอาชีพและสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนกลับสู่ชุมชนให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัว

๔) ศูนย์กักกัน (Detention Center) คือ การจำกัดเสรีภาพมีระบบป้องกันการหลบหนีและอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่อย่างเข้มงวด มีการนำมาใช้ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกเป็นระยะ ๆ ตามช่วงเวลา หรือในวันที่กำหนด เช่น ถูกควบคุมในศูนย์กักกันเฉพาะวันหยุด เป็นต้น

๕) การควบคุมตัวไว้ในที่พักอาศัย (Home Detention หรือ House Arrest) เป็นการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางโดยมีคำพิพากษาห้ามมิให้ออกนอกที่พักอาศัยที่กำหนด แต่ศาลอาจอนุญาตให้ออกนอกที่พักไปประกอบอาชีพ หรือศึกษาเล่าเรียน หรือมีข้อยกเว้นเรื่องระยะทางหรือระยะเวลาได้ และให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เพื่อติดตามตำแหน่งที่อยู่ไว้กับตัวในรูปของกำไลข้อมือหรือข้อเท้าที่ส่งสัญญาณแจ้งตำแหน่งไปยังเครื่องรับเพื่อเฝ้าดูและตรวจสอบตำแหน่งที่อยู่หากฝ่าฝืนคำสั่งศาลเจ้าหน้าที่จะรายงานศาลเพื่อดำเนินการต่อไป

สำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในงานคุมความประพฤติของไทยในปัจจุบัน การสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ถูกกำหนดไว้ในกฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อ ๓ (๔) ซึ่งกำหนดให้สวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติที่ข้อมือหรือข้อเท้าของผู้ถูกคุมความประพฤติหรือติดอุปกรณ์ดังกล่าวที่ตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามรูปแบบหรือประเภทของการใช้อุปกรณ์นั้นโดยมิชักช้า ภายหลังศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจได้แจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติโดยใช้อุปกรณ์ดังกล่าว ดังนั้นหากศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น การสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการทันที เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติเดินทางไปพบพนักงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. (๒๕๖๓). คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำความผิด. กรุงเทพฯ. เงื่อนไขการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว มีดังนี้

- ☐ ห้ามออกนอกเขตพื้นที่ที่กำหนด
- ☐ ห้ามเข้าในเขตพื้นที่ที่กำหนด
- ☐ ห้ามเข้าใกล้เขตพื้นที่ที่กำหนด
- ☐ ห้ามเคลื่อนที่ออกนอกเส้นทางที่กำหนด
- ☐ ห้ามเคลื่อนที่เกินความเร็วที่กำหนด

๖) การเข้าค่ายแบบทหาร (Boot Camp) หรือการคุมประพฤติแบบให้ตกใจกลัว (Shockprobation) เป็นวิธีการใช้กับการกระทำผิดอุกฉกรรจ์แทนการลงโทษระยะยาว อาจใช้ต่อเนื่องหลังจากการจำคุกก่อนระยะหนึ่ง จึงเรียกอีกอย่างว่าการพิพากษาแบบแยกส่วน (Split Sentence) ภายในค่ายจะมีการฝึกฝนแบบทหารเป็นเวลา ๙๐ วัน ซึ่งในความเป็นจริงได้มีการนำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบของค่ายวิวัฒน์พลเมืองอยู่แล้ว หากแต่เมื่อนำมาใช้เป็นมาตรการลงโทษระดับกลางนั้น ผู้ปฏิบัติงานที่เป็นครูฝึกต้องมีความรู้ ทักษะ และทักษะในการแก้ไขฟื้นฟูชนิดเข้มอย่างแท้จริง

๗) การลงโทษโดยวิธีการผสมผสาน (Combined Sentence) เป็นการกำหนดโทษหลายรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษและเหมาะสมแก่ลักษณะของจำเลยแต่ละราย เช่น การฝึกอบรมอาชีพและทำงานบริการสังคม ในขณะที่ควบคุมตัวไว้ในศูนย์กักกัน หรือปรับและควบคุมตัวไว้ในที่พักอาศัย เป็นต้น

จะเห็นว่ามาตรการลงโทษระดับกลางนั้น เป็นมาตรการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการปฏิบัติกับผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการที่หลีกเลี่ยงการใช้เรือนจำ โดยมาตรการนี้มีรูปแบบหลากหลายและมีระดับความเข้มข้นของวิธีการที่มีความต่อเนื่องเป็นระดับในการนำมาใช้ควบคุมให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยมีระดับของความต่อเนื่องของวิธีการที่เข้มงวดอยู่ระหว่างการคุมประพฤติแบบปกติกับการจำคุกในเรือนจำ

๒.๗ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ มีดังต่อไปนี้

๒.๗.๑ ประมวลกฎหมายอาญา

๒.๗.๑.๑ ผู้มีอำนาจสั่งคุ้มครองความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่

ผู้มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการคุ้มครองความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ คือ ศาล ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖

มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอันอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะรับโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

๒.๗.๑.๒ เงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำผิด ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ดังต่อไปนี้

๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นับบทบัญญัติมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๗.๑.๓ ระยะเวลาการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่

ศาลจะพิพากษาให้คุมความประพฤติแก่จำเลยรายใดไว้ภายในระยะเวลาเพียงใดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล แต่ต้องไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง

๒.๗.๑.๔ ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติหรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป

๑) ผลของการปฏิบัติตามเงื่อนไข

ถ้าผู้กระทำผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๖ และไม่ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามมาตรา ๕๗ จนศาลสั่งลงโทษหรือไม่ได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ตามมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง ผู้กระทำผิดก็จะพ้นจากโทษที่รอกำหนดไว้หรือที่รอการลงโทษไว้ ซึ่งเป็นการพ้นจากสภาพการบังคับ คือ เป็นการพ้นการคุมความประพฤติด้วยดีนั่นเอง

๒) ผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่ หรือมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป

กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่ แบ่งออกเป็น ๓ กรณี ได้แก่

กรณีที่ ๑ ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดให้ตามมาตรา ๕๖ ศาลอาจตั้งเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้ (ตามมาตรา ๕๗) กรณีนี้เป็นดุลยพินิจของศาล คือ ศาลจะเลือกวิธีใดใน ๒ วิธีก็ได้ ไม่จำเป็นต้องตั้งเตือนก่อนแล้วจึงสั่งลงโทษภายหลัง

กรณีที่ ๒ ผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดขึ้นใหม่ ตามมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดขึ้นใหม่ ซึ่งความผิดที่กระทำขึ้นใหม่นี้จะต้องเป็นการกระทำความผิดภายในเวลาที่ศาลรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษไว้ และถ้าคดีหลังนี้ศาลลงโทษจำคุกจำเลย ศาลอาจจะนำโทษที่รอไว้ไปบวกด้วยได้ ในกรณีเช่นนี้เป็นอำนาจของศาลที่จะต้องพิจารณาว่า ถ้าศาลในคดีแรกรอการกำหนดโทษไว้ ศาลที่พิจารณาคดีหลังอาจกำหนดโทษในคดีแรกที่กำหนดไว้แล้วก็ได้ให้ศาลที่พิจารณาคดีหลังกำหนดโทษสำหรับคดีแรกที่รอกำหนดไว้ แล้วรวมกับโทษที่กำหนดในคดีหลังเป็นโทษทั้งหมดที่ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับ แต่ถ้าศาลในคดีแรกรอการลงโทษ ศาลในคดีหลังก็อาจนำโทษที่รอการลงโทษไว้มารวมกับโทษที่จะลงในคดีหลัง รวมเป็นโทษทั้งหมดที่ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับ

กรณีที่ ๓ ผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลง
ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติมีข้อเท็จจริงหรือมีพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปและ
ข้อเท็จจริงดังกล่าวปรากฏต่อศาลเองหรือจากการรายงานของพนักงานคุมประพฤติ ศาลมีอำนาจดำเนินการ
ตาม มาตรา ๕๖ วรรคสาม ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนเงื่อนไขการคุมประพฤติข้อหนึ่งข้อใดก็ได้ หรือ
จะกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติเพิ่มเติมขึ้นก็ได้

๒.๗.๒ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ มีดังนี้

๒.๗.๒.๑ อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติได้กำหนดไว้ใน มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕
แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

มาตรา ๑๔ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น
และโดยเฉพาะให้อำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) การสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษา อบรม
สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ
รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหาย และความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงาน
และความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ

(๒) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้ผู้ถูก
คุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกัน
อาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

(๓) ให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกับผู้ถูกคุมความประพฤติ
เพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติ

(๕) ส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามมาตรา ๔๑ หรือผู้ได้รับการ
สงเคราะห์ ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ หรือส่งตัวไปบำบัดรักษาการติดยาเสพติด
ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

(๖) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติ
เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างปัสสาวะ เส้นผม หรือขนเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์
บุคคลและเป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งสั่งหรือจัดให้ผู้ถูก สืบเสาะและพินิจ หรือ
ผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าบุคคลดังกล่าว
เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้การตรวจหรือทดสอบ
เกี่ยวกับสารเสพติดให้โทษให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(๗) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตาม
เงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ และวิธีการใช้อุปกรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนด
ในกฎกระทรวง

(๘) เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ ตามมาตรา ๔๑ เข้ารับการอบรม
ความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยอาจเชิญบุคคล
ในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมด้วยก็ได้

(๙) จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๑๐) ในกรณีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตาม มาตรา ๔๑ เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชน ดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใดๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งการ ปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย

(๑๑) มอบหมายและกำกับดูแลให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ ที่รัฐมนตรีกำหนด

(๑๒) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติการณ์ ของผู้ถูกคุมความประพฤติ

(๑๓) รายงานให้ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกตาม กฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ หรือกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหารซึ่งมีคำสั่งทราบ เมื่อนักโทษเด็ดขาดไม่ปฏิบัติตาม เงื่อนไขเพื่อให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวดำเนินการต่อไป

(๑๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่รัฐมนตรีหรืออธิบดีมอบหมาย หรือ ตามคำสั่งศาล

ในการปฏิบัติงานคุมความประพฤติให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตาม มาตรา ๑๔ (๒) – (๑๒) และ (๑๔)

มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงาน คุมประพฤติดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึง พระอาทิตย์ตก

(๒) เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) มาพบและให้ถ้อยคำ

(๓) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารอันอาจใช้เป็นพยาน หลักฐานเกี่ยวกับ กรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) ได้

๒.๗.๒.๒ การปฏิบัติงานด้านการคุมความประพฤติ

การปฏิบัติงานด้านการคุมความประพฤติ กำหนดไว้ใน มาตรา ๑๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังนี้

มาตรา ๑๖ ให้กรมคุมประพฤติจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติและ บุคคลที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อแก้ไข ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย โดยให้นับถึงความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีคำสั่งให้ดำเนินการคุมความ ประพฤติ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้นส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติ โดยเร็ว

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำแนกบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดี กำหนด

ให้พนักงานคุมประพฤติชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบถึงเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติพร้อมกับสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติตามวรรคสองเป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมีการมีบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๖ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละรายเพื่อให้สามารถกลับตนเป็นคนดีและสามารถกลับคืนสู่สังคม โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงแผนและเงื่อนไขที่กำหนด โดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยคำสั่งศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบถึงเหตุการณ์ดังกล่าว และแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้อีกก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้รับทำรายงานและความเห็นต่อศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

เว้นแต่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากฐานความผิด พฤติกรรม ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนด โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ความรู้ และความสามารถของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมถึงความเหมาะสม ความสะดวก และระยะเวลาเดินทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติกับสถานที่ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้งานที่จัดให้ทำจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๓๘ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือบุคคลอื่นใดเป็นผู้ประสานงานเพื่อทำหน้าที่จัดให้มีการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ให้ผู้ประสานงานเป็นผู้ทำหน้าที่จัดให้มีการประชุม กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นใดเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ให้ผู้ประสานงานที่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่สังกัดกรมคุมประพฤติและบุคคลที่เข้าร่วมประชุมได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงจากการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ให้พนักงานคุมประพฤติเสนอข้อตกลงดังกล่าวให้ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทราบ หากศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเห็นสมควร อาจพิจารณากำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมคามประพฤติก็ได้

มาตรา ๔๐ การให้การสงเคราะห์ตามหมวดนี้ ให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐในการแสวงหาข้อเท็จจริง ติดตาม ดูแล แนะนำ แก้ไขฟื้นฟู หรือการดำเนินการใดๆ แก่บุคคลตามมาตรา ๔๑ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความจำเป็น และความต้องการของบุคคลนั้น โดยให้หน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านแรงงาน ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การสงเคราะห์

การให้การสงเคราะห์แก่บุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤตินับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลนั้นได้รับการสงเคราะห์ในด้านสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ ด้านการบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยทางกาย และจิต ด้านการให้ความรู้และการฝึกอบรม ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวให้พนักงานคุมประพฤตินับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน

ให้รัฐสนับสนุนหรือส่งเสริมให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการรับบุคคลตามมาตรา ๔๑ เข้าทำงานในสถานประกอบการ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ตลอดจนป้องกันอาชญากรรม

การบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ รวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้การสงเคราะห์ตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๔๑ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสงเคราะห์ตามควรแก่กรณีบุคคล ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ
- (๒) ผู้ถูกคุมคามประพฤติหรือผู้พ้นจากการคุมคามประพฤติ
- (๓) ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- (๔) ผู้อยู่ระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ
- (๕) ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ
- (๖) เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว
- (๗) ผู้พ้นจากการถูกกักขังแทนค่าปรับหรือผู้พ้นจากการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ
- (๘) บุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๒ ในการให้การสงเคราะห์ตามหมวดนี้ พนักงานคุมประพฤติอาจมอบหมาย อาสาสมัครคุมประพฤติ หรืออาจทำความตกลงเพื่อมอบหมายหรือส่งต่อให้ส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชน องค์การชุมชน หรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือก็ได้

ในกรณีบุคคลตามหมวดนี้เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ พนักงานคุมประพฤติจะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้น และแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กโดยมิชักช้า

๒.๘ มาตรฐานการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ

พนักงานคุมประพฤติต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ ดังนี้

๒.๘.๑ พนักงานคุมประพฤติต้องชี้แจงเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติ สิทธิและหน้าที่ในระหว่างการคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้งผลที่จะได้รับจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติรับทราบ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน ในชั้นตอนนี้

๒.๘.๒ พนักงานคุมประพฤติต้องบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติและภูมิหลังของผู้ถูกคุมความประพฤติ สภาพความผิด และพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งรวมถึงการบรรเทาผลร้าย การชดเชยค่าเสียหาย ให้ครบถ้วน ถูกต้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง สภาพปัญหาและความต้องการ

๒.๘.๓ พนักงานคุมประพฤติต้องประเมินจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติตามหลักเกณฑ์ที่กรมคุมประพฤติกำหนด โดยวิเคราะห์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ และสภาพปัญหาความจำเป็นโดยทันทีหลังจากที่สอบปากคำเบื้องต้นเสร็จสิ้นแล้ว

๒.๘.๔ พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำแผนการคุมความประพฤติและกำกับดูแลให้เป็นไปตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดไว้

๒.๘.๕ พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูและกำกับดูแลให้สอดคล้องกับผลการจำแนกสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยในการจัดทำแผนดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะต้องให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย

๒.๘.๖ พนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับการแก้ไขฟื้นฟู และช่วยเหลือสงเคราะห์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ รวมทั้งส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ ควรดำเนินการโดยผู้ผ่านการฝึกอบรมที่เหมาะสมและมีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติ หรือดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของบุคคลดังกล่าว

๒.๘.๗ พนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือสนับสนุน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ

๒.๘.๘ พนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่บริหารจัดการคดีให้มีประสิทธิภาพทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ

๒.๘.๙ พนักงานคุมประพฤติควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การเยี่ยมเยียน การให้คำแนะนำ การชดเชยค่าเสียหาย และการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายตามสมควร

๒.๘.๑๐ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มารับทราบการชี้แจงเงื่อนไขหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม หรือเตือน ภายในระยะเวลาที่กรมคุมประพฤติกำหนด

๒.๘.๑๑ พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่จัดทำรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติตามรูปแบบ และระยะเวลาที่กรมคุมประพฤติกำหนด

๒.๘.๑๒ พนักงานคุมประพฤติควรจัดให้มีกิจกรรมและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ในการดำรงชีวิตภายหลังจากการพ้นการคุมความประพฤติ

๒.๙ กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ

การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ในการดำเนินงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ ขั้นแรกพนักงานคุมประพฤติต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพราะเป็นการสร้างความประทับใจในเชิงบวกตั้งแต่แรกพบ และตลอดระยะเวลาการคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติรับรู้ถึงความเป็นมิตร ไว้วางใจในตัวพนักงานคุมประพฤติ และให้ความร่วมมือต่อการการคุมความประพฤติด้วยดี ซึ่งมีกลไกและเทคนิคในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๒.๙.๑ กลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๒.๙.๑.๑ กลไกการควบคุมพฤติกรรม

หมายถึงกระบวนการควบคุมดูแลพฤติกรรมของผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษให้คุมความประพฤติไว้ โดยอาศัยกระบวนการควบคุมทางสังคม (social control) ในการควบคุมให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไข การคุมความประพฤติ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกฎ กติกา ระเบียบ และกฎหมาย ไม่กระทำความผิดซ้ำขึ้นใหม่ และมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาตามบรรทัดฐานของสังคมโดยอาศัยรูปแบบวิธีการ ๒ ลักษณะใหญ่ๆ คือ (๑) การควบคุมทางสังคมด้วยระบบกฎหมายและการบริหารงาน/จัดระเบียบ และ (๒) การควบคุมทางสังคมผ่านระบบวัฒนธรรมและกระบวนการทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งการจะให้การควบคุมทางสังคมกับผู้กระทำผิดแต่ละรายในระดับเข้มงวดกวดขันหรือผ่อนปรนเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงหรือ แนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำที่ได้จากการจำแนกผู้กระทำผิดแต่ละรายนั้น โดยมีหลักเกณฑ์พื้นฐานอยู่ว่า ผู้ที่มีความเสี่ยงในระดับสูงกว่าต้องได้รับการควบคุมดูแลที่เข้มงวดกวดขันมากกว่าผู้ที่มีความเสี่ยงในระดับที่ต่ำกว่า กรมคุมประพฤติ. (๒๕๖๐). คู่มือกระบวนการปฏิบัติงานด้วยกลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติสำหรับพนักงานคุมประพฤติ. กรุงเทพฯ. ซึ่งกลไกควบคุมพฤติกรรมผู้ถูกคุมความประพฤติแบ่งออกเป็น ๒ กลไก ดังนี้

๑) การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านกฎหมาย

การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้วยข้อกำหนดทางกฎหมายในระบบงาน คุมความประพฤติ คือ การแสดงบทบาทในการ “บังคับใช้กฎหมาย (law enforcement)” ของพนักงาน คุมประพฤติ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมดูแลให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไข การคุมความประพฤติต่างๆ ที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องประพฤติปฏิบัติและการควบคุมทางสังคม ผ่านอำนาจหน้าที่ในการติดตามสอดส่องตรวจสอบข้อเท็จจริงและพฤติกรรมของผู้กระทำผิด หากผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่ผู้ถูกคุมความประพฤติจะถูกดำเนินการ ตามกฎหมายโดยศาลจะกำหนดโทษหรือนำโทษที่รอการลงโทษไว้มาลงโทษ สำหรับกรณีพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุกให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวส่งคืนเรือนจำเพื่อรับโทษ ที่เหลืออยู่

การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านกฎหมาย พนักงานคุมประพฤติสามารถ แสดงบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายที่ให้อำนาจโดยแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ ๑ การควบคุมดูแลให้ผู้กระทำความผิดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ต่างๆ ที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องประพฤติปฏิบัติ ได้แก่การควบคุมดูแลให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติในการรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนด เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติทราบถึงข้อมูลพฤติการณ์ความเป็นไป ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของผู้กระทำความผิดและให้การปรึกษา แนะนำ ว่ากล่าวตักเตือนในเรื่องความประพฤติของผู้กระทำความผิด หรือควบคุมดูแลให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติในเรื่องการให้ทำงาน/ประกอบอาชีพ อย่างเป็นกิจจะลักษณะ การละเว้นการคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ หรือการควบคุมดูแลให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดหรือแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติที่เป็นปัญหาอื่น ๆ เป็นต้น

ลักษณะที่ ๒ การควบคุมทางสังคมผ่านอำนาจหน้าที่ในการติดตามสอดส่องและตรวจสอบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิด เพื่อประเมินและควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลในการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดกฎหมายซ้ำ และหากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดประพฤติปฏิบัติตนฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางร้าย พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมทางสังคมกับผู้กระทำความผิดด้วยการว่ากล่าวตักเตือน หรืออาจใช้อำนาจในการลงโทษได้สูงสุด หรือการรายงานต่อศาล หรือผู้มีอำนาจสั่งคุมความประพฤติเพื่อให้ยกเลิกหรือเพิกถอนการคุมความประพฤติ นั้น

๒) การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านจิตวิทยาสังคม

การควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านจิตวิทยาสังคมคือการแก้ไขฟื้นฟูบำบัดผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่อาชญากรโดยนัยให้เกิดการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมให้อยู่ในบรรทัดฐานของสังคมโดยพนักงานคุมประพฤติจะคอยสอดส่องดูแลช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ โดยใช้หลักจิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดควบคู่กันไป

นอกจากนี้การควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านจิตวิทยาสังคมยังหมายถึงการปฏิบัติงานผ่านทักษะทางวิชาชีพในการปฏิบัติงานต่างๆเพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดด้วยกลไกทางจิตวิทยาของการให้การเสริมแรง (reinforcement) และการลงโทษ (punishment) ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ในระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพนักงานคุมประพฤติและผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นปฏิสัมพันธ์โดยตรงในการรายงานตัวและปฏิสัมพันธ์โดยอ้อมผ่านกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อกำกับควบคุมให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติและป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา

การควบคุมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนัยของผู้ถูกคุมประพฤติต้องเริ่มจากการพัฒนาระบบ/ กระบวนการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติโดยการปรับเปลี่ยนวิธีคิด/แนวทางการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับหลักการ ๔ อย่างได้แก่

(๑) การตอบสนองต่อการกระทำผิด คือการลงโทษแก่ผู้ที่กระทำผิดเงื่อนไขและให้รางวัลแก่ผู้ถูกคุมประพฤติที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ถูกคุมประพฤตินายอื่น พร้อมทั้งสามารถให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นสามารถก้าวข้ามปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางในการแสดงพฤติกรรมที่ถูกกฎหมายเพื่อกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อการยับยั้งพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย

(๒) การสำรวจและวิเคราะห์พฤติกรรมการกระทำผิด คือการสำรวจและวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่การตัดสินใจกระทำผิดโดยใช้วิธีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เช่น การใช้ประโยคคำถามตาม

หลัก ๕ WH (What Who Where When Why) การให้เล่าเรื่องการเขียนบันทึก การศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งวิธีการแบบไม่เป็นทางการมีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความไว้วางใจและกล้าที่จะบอกเล่าเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างไม่ปิดบังและในที่สุดจะทำให้พนักงานคุมประพฤติสามารถวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงในการกระทำผิดซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง

(๓) การทำงานกับผู้ถูกคุมประพฤตินายบุคคล คือ พนักงานคุมประพฤติต้องสร้างเสริมทักษะทางสังคม ทักษะการควบคุมตนเองเพื่อให้พร้อมต่อการรับมือกับพฤติกรรมเสี่ยง ต้องมีทักษะในการพูดคุยกับผู้ถูกคุมประพฤตินในระดับที่สามารถเข้าใจถึงระดับความคิด ค่านิยม ความเชื่อของผู้ถูกคุมประพฤติและสามารถที่จะดึงจุดเด่นของผู้ถูกคุมความประพฤติออกมาขัดเกลาและพัฒนาในดียิ่งขึ้น

(๔) การเสริมทักษะการใช้ชีวิตตามบรรทัดฐานของสังคม คือการปรับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ การจับกุม สิทธิที่พึงกระทำ การให้ความร่วมมือ ความเข้าใจการดำเนินงานของศาล อีกทั้งวิถีชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำเพื่อเป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติตระหนักถึงเรื่องราวต่างๆ อย่างรอบด้านเข้าใจบริบทต่างๆ ของสังคมที่ตนจำเป็นต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ดังนั้น การควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในระบบงานคุมความประพฤติที่อาศัยการควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการทางพฤติกรรมศาสตร์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนาและอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดีนั้นพนักงานคุมประพฤติสามารถใช้การให้การเสริมแรงและการลงโทษกับการกระทำหรือพฤติกรรมและนิสัยความประพฤติต่างๆของผู้กระทำความผิดด้วยการให้ “สิ่งเสริมแรง” กับการกระทำหรือพฤติกรรมและนิสัยความประพฤติที่เหมาะสมและให้การ “ลงโทษ” กับการกระทำหรือพฤติกรรมและนิสัยความประพฤติที่ไม่เหมาะสมเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดี และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาหรืออาจนำไปสู่การกระทำที่ผิดกฎหมายได้ในอนาคตควบคู่กันไป

การให้การเสริมแรงเพื่อควบคุมพฤติกรรมที่พึงปรารถนารวมทั้งเพื่อส่งเสริมให้มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนามากขึ้นและรักษาให้พฤติกรรมเหล่านั้นดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนนั้น พนักงานคุมประพฤติอาจเลือกใช้ “สิ่งเสริมแรง” สำหรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาต่างๆของผู้กระทำความผิดในลักษณะของการเสริมแรงทางบวกด้วยการชมเชยยกย่องให้การยอมรับสนับสนุนรวมทั้งการแสดงปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีต่างๆกับผู้กระทำความผิดเมื่อผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา ในขณะที่พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้การเสริมแรงทางลบด้วยการลดความเคร่งครัด ลดความเข้มงวด กวดขันหรือลดทอนผ่อนปรนเงื่อนไขข้อบังคับในการประพฤติปฏิบัติตนต่างๆ ของผู้กระทำความผิดลง รวมไปถึงการเสนอขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติให้ผ่อนคลายเป็นขึ้นเมื่อผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหรือเปลี่ยนแปลงจากที่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาไปในทางที่พึงปรารถนามากขึ้น และอาจให้การเสริมแรงทางลบมากที่สุดด้วยการเสนอขอให้พ้นการคุมความประพฤติก่อนกำหนดเนื่องจากผู้กระทำความผิดได้ปรับปรุงแก้ไขนิสัยความประพฤติของตนเองจนเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่าไม่มีความจำเป็นต้องอยู่ในการควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติอีกต่อไป เป็นต้น

ในทำนองเดียวกันพนักงานคุมประพฤติสามารถใช้ “การลงโทษ” สำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของผู้กระทำความผิดเพื่อให้พฤติกรรมเหล่านั้นลดลงหรือหมดไปได้ โดยใช้การลงโทษทางบวกด้วยการว่ากล่าวตักเตือนตำหนิรวมทั้งการแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดในทางที่เคร่งครัดจริงจังหรือติดตามตรวจสอบพฤติกรรมต่างๆอย่างเข้มงวดกวดขันเมื่อผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ไม่เหมาะสมหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับในการประพฤติปฏิบัติตน ผ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติและ

พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้การลงโทษทางลบด้วยการลดสิทธิประโยชน์ ลดความสะดวกสบายด้วยการเพิ่มความเคร่งครัด เพิ่มความเข้มงวด รวมไปถึงการให้ลงโทษมากขึ้นถึงขั้นการขอเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หรือมากที่สุดด้วยการเสนอขอยกเลิกเพิกถอนการคุมความประพฤติเนื่องจากผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่เสียหายร้ายแรงจนไม่อาจแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการคุมความประพฤติให้ได้ผลดีได้อีกต่อไป เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการให้การเสริมแรงและการลงโทษที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมพฤติกรรมให้ได้ผลอย่างแท้จริงเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดประพฤติปฏิบัติตนฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงปรารถนาจนกระทั่งมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำขึ้นใหม่นั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบและมีมาตรฐานเป็นแบบแผนเดียวกันโดยต้องกำหนดกรอบและหลักเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่ชัดเจนเพื่อบ่งชี้ได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาควรได้รับการส่งเสริมให้มีเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาต้องควบคุมดูแลและปรับเปลี่ยนให้ลดน้อยลงหรือหมดไปนอกจากนี้การให้การเสริมแรงและการลงโทษใด ๆ ก็ตามยังจำเป็นต้องมีการดำเนินการเสริมแรงและ/หรือลงโทษทันทีที่ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงปรารถนานั้น หรืออย่างน้อยก็ต้องเร็วที่สุดเท่าที่ทำได้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมจากการเชื่อมโยงกันระหว่างพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดกับการเสริมแรงหรือลงโทษของพนักงานคุมประพฤติ นอกจากนี้ยังต้องมีลักษณะของความต่อเนื่องและความคงเส้นคงวาเพื่อให้การควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการทางพฤติกรรมศาสตร์นี้มีระดับความเข้มข้นเพียงพอที่จะมีผลอย่างแท้จริงในทางเสริมการควบคุมทางสังคมด้วยข้อกำหนดทางกฎหมายที่เป็นการควบคุมหลักดังที่กล่าวมาแล้วนั้น

๒.๙.๑.๒ กลไกการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัย

หมายถึง กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ถูกศาลสั่งให้คุมความประพฤติไว้ โดยอาศัยกระบวนการสนับสนุนทางสังคม (social support) ในการแก้ไขฟื้นฟูและช่วยเหลือสงเคราะห์ให้ผู้กระทำความผิดได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ตลอดจนและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ด้วยการให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือให้ความสนับสนุนทางด้านจิตใจด้วยวิธีการใดก็ตามที่มีผลให้เกิดผลดีหรือประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิด หรืออาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้กระทำความผิดไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นหรือสังคมด้วย ทั้งนี้การสนับสนุนทางสังคมสามารถแบ่งออกได้ตามประเภทของการให้การสนับสนุนทางสังคม ซึ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ (๑) การให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือ (material/instrumental support) เช่น สิ่งของ เงิน แรงงาน เวลา เป็นต้น (๒) การให้การสนับสนุนทางอารมณ์ (emotional support) เช่น การให้ความพอใจ การยอมรับนับถือ การแสดงถึงความห่วงใย (๓) การให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร (information support) เช่น การให้คำ แนะนำ (suggestion) การตักเตือน การให้คำปรึกษา (advice) และการให้ข่าวสารรูปแบบต่างๆ และ (๔) การให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผล (appraisal support) เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) การเห็นพ้องหรือให้การรับรอง (affirmation) ผลการกระทำใดๆ หรือการบอกให้ทราบถึงผลดีที่กระทำไปนั้น การให้การสนับสนุนทางสังคมสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละรายจึงมีความแตกต่างกันไปทั้งในมิติของประเภทของการให้การสนับสนุนและระดับของการให้การสนับสนุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและรายละเอียดของสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำความผิดแต่ละรายนั้น

๑) ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

กระบวนการสนับสนุนทางสังคมโดยทั่วไป หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคล ๒ ฝ่าย คือฝ่าย“ผู้ให้”การสนับสนุนทางสังคมและ“ผู้รับ”การสนับสนุนทางสังคมโดยฝ่าย

“ผู้ให้” เป็นผู้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลข่าวสารวัตถุสิ่งของหรือให้ความสนับสนุนทางด้านจิตใจด้วยวิธีการใดก็ตามที่มีผลให้ “ผู้รับ” ปฏิบัติหรือแสดงออกทางพฤติกรรมไปในทางที่เป็นผลดีหรือเกิดประโยชน์แก่ผู้รับหรืออาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ต้องการรวมถึงการที่ผู้รับรู้สึกว่าคุณเองได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการสนับสนุนทางสังคมจึงประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ (๑) ต้องมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับการสนับสนุนทางสังคมและ (๒) การติดต่อปฏิสัมพันธ์นั้นต้องมีลักษณะต่อไปนี้ ได้แก่ ทำให้ผู้รับเชื่อว่ามีคุณค่าในใจใส่ใจความรักและความหวังดีทำให้ผู้รับรู้สึกว่าคุณเองมีค่าเป็นที่ยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๒) องค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมแบ่งออกได้ตามประเภทของพฤติกรรมในการให้การสนับสนุนทางสังคมเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

(๒.๑) การให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือ (material/instrumental support) เช่น สิ่งของ เงิน แรงงาน เวลา เป็นต้น

(๒.๒) การให้การสนับสนุนทางอารมณ์ (emotional support) เช่น การให้ความพอใจ การยอมรับนับถือ การแสดงถึงความห่วงใย

(๒.๓) การให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร (information support) เช่น การให้คำแนะนำ (suggestion) การตักเตือน การให้คำปรึกษา (advice) และการให้ข่าวสารรูปแบบต่าง ๆ

(๒.๔) การให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผล (appraisal support) เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) การเห็นพ้องหรือให้การรับรอง (affirmation) ผลการกระทำใด ๆ หรือการบอกให้ทราบถึงผลดีที่ผู้รับได้กระทำไปนั้น

นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคมยังแบ่งสามารถแบ่งตามระดับของการให้การสนับสนุนทางสังคมเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- ระดับบุคคลหรือระดับเล็ก (micro level) เป็นการให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกันการสนับสนุนในระดับนี้ได้แก่การให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างสามีภรรยาและสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีความใกล้ชิดทางอารมณ์และจิตใจด้วยการแสดงความรักและห่วงใย (affective support) เป็นต้น รวมถึงระหว่างผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ระหว่างกันเช่นกรณีของการให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างพนักงานคุมประพฤติที่มีหน้าที่ให้ความสนับสนุนช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยเช่นกัน

- ระดับกลุ่ม/สังคมหรือระดับกว้าง (macro level) เป็นการให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างกลุ่ม/สถาบันทางสังคมกับบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่ม/สถาบันทางสังคมนั้น เช่น การให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้วยการให้กำลังใจของกลุ่มกิจกรรมในสังคม/ชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มหนุ่มสาวพัฒนาหมู่บ้านกลุ่มต้านภัยเอดส์ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ปีก กลุ่มอาชีพกลุ่มผู้ป่วยโรคใดโรคหนึ่ง เป็นต้น

- ระดับเครือข่ายทางสังคม (mezzo level) เป็นการให้การสนับสนุนระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีสัมพันธ์ภาพอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อนกลุ่มบุคคลใกล้ชิดในสังคมนานอาชีพ การสนับสนุนในระดับนี้ได้แก่ การให้คำแนะนำ การช่วยเหลือด้านวัสดุสิ่งของ ความเป็นมิตร การสนับสนุนทางอารมณ์และการยกย่อง เป็นต้น

๓) การสนับสนุนช่วยเหลือและสงเคราะห์ (การสนับสนุนทางสังคม) ของพนักงานคุมประพฤติ

ในมิติของงานคุมความประพฤติการสนับสนุนทางสังคม จึงหมายถึงกระบวนการทางสังคม ที่ระบบงานคุมประพฤตินำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้สามารถแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนิสัยความประพฤติของตนโดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข การสนับสนุนทางสังคมหรือการสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในระบบงานคุมความประพฤติ จึงเกิดขึ้นได้จากการดำเนินบทบาทใน “การแก้ไขฟื้นฟู” (rehabilitation) ของพนักงานคุมประพฤติโดยอาศัยกระบวนการสนับสนุนทางสังคมในประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นการสนับสนุนทางสังคมด้านวัตถุหรือเครื่องมือการสนับสนุนทางอารมณ์การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนด้านการให้การประเมินผลผ่านกระบวนการปฏิบัติงานในลักษณะต่างๆของพนักงานคุมประพฤติ

การให้สนับสนุนทางสังคมสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละรายจึงมีความแตกต่างหลากหลายกันไป ทั้งในมิติของประเภทของการให้การสนับสนุนและระดับของการให้การสนับสนุน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะในรายละเอียดของสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำความผิดแต่ละรายนั้นโดยที่สภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำความผิดอาจแยกออกได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มผู้ที่ขาดแคลนปัจจัยจำเป็น (๒) กลุ่มผู้ที่มีความผิดปกติหรือเบี่ยงเบนจากปกติและ (๓) กลุ่มผู้ที่มีความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์แต่ละกลุ่มของผู้ที่มีสภาพปัญหา/ความต้องการดังกล่าว ย่อมจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคมหรือการสนับสนุนช่วยเหลือจากพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งแนวทางในการให้การสนับสนุนทางสังคมแต่ละประเภทสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละกลุ่มข้างต้น มีดังนี้

- **กลุ่มผู้ที่ขาดแคลนปัจจัยจำเป็น** ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ได้แก่ผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาและความต้องการในด้านต่างๆ เนื่องจากความขาดแคลน/ความยากไร้ ไม่มีปัจจัยจำเป็นต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาและความต้องการเฉพาะหน้าเช่น ไม่มีรายได้ ไม่มีงานอาชีพ ขาดค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อ ขาดค่ารักษาพยาบาล ขาดเงินลงทุนประกอบอาชีพ เป็นต้น ปัญหาและความต้องการเหล่านี้จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านวัตถุ หรือเครื่องมือในรูปของการสงเคราะห์ต่างๆตามที่ระบบงานคุมความประพฤติ มีบริการให้การสงเคราะห์เหล่านี้อยู่แล้ว เช่น การสงเคราะห์ค่าพาหนะ ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน ค่าสมัครงาน ค่าฝึกวิชาชีพเงินทุนประกอบอาชีพ และค่ายังชีพ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามในปัญหาและความต้องการเหล่านี้ นอกเหนือจากการให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือดังกล่าวแล้ว พนักงานคุมประพฤดียังสามารถจัดให้ได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารด้วยการบริการข้อมูลการรับสมัครงานการฝึกวิชาชีพและสารสนเทศอื่นที่จะช่วยแก้ไข/บรรเทาปัญหาและความต้องการดังกล่าว รวมทั้งยังจำเป็นต้องให้การสนับสนุนทางอารมณ์ด้วยกระบวนการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เพื่อให้กำลังใจและดูแลช่วยเหลือทางด้านจิตใจควบคู่ไปกับการให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผลในการติดตามดูแลหลังจากผู้กระทำความผิดเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือแล้วในแต่ละขั้นตอนด้วยเช่นกัน

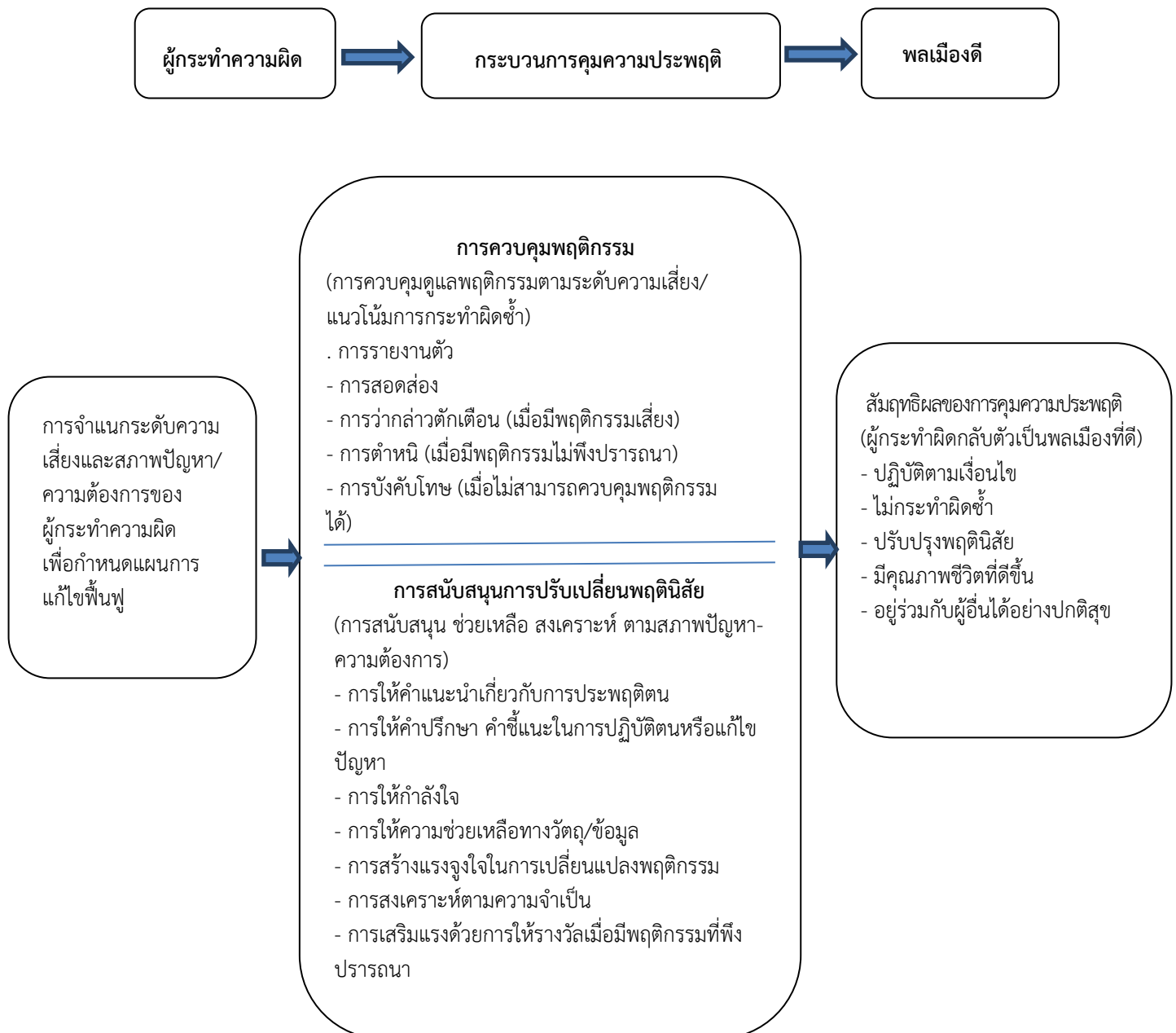
- **กลุ่มผู้ที่มีความผิดปกติหรือเบี่ยงเบนจากปกติ** ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาและความต้องการที่มีสาเหตุมาจากความไม่ปกติหรือเบี่ยงเบนไปของสภาพจิตใจ บุคลิกภาพ สุขภาพจิต อารมณ์การรับรู้ หรือการปรับตัว ตลอดจนกระบวนการทางความคิด ทักษะคิด ค่านิยม และจริยธรรม ซึ่งปัญหาและความต้องการเหล่านี้ อาจมีได้ตั้งแต่ระดับที่ไม่รุนแรงเช่นมีปัญหาเรื่องการปรับตัวที่ยังไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตมากนักไปจนถึงระดับที่รุนแรง เช่น ป่วยเป็นโรคจิต โรคประสาท ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้วยการบำบัดรักษาหรือแก้ไขเยียวยาด้วยกระบวนการทางจิตเวช และจิตวิทยาที่แตกต่างกันด้วยการให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือต่างๆโดยตรงสำหรับความผิดปกติ

หรือความเปี่ยงเบนในระดับที่รุนแรง เช่น การจัดให้ผู้กระทำความผิดที่มีอาการประสาทหลอนหรือหลงผิดได้ เข้ารับการบำบัดรักษาอาการทางจิตประสาทนั้นๆ หรือการจัดให้ผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาด้านความวิตกกังวลได้เข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจากคลินิกสุขวิทยาทางจิต หรือการจัดให้มีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่มโดยพนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น นอกจากนี้การให้การสนับสนุนดังกล่าวยังอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะของการให้การสนับสนุนทางอารมณ์ด้วยกระบวนการให้การปรึกษาของพนักงานคุมประพฤติโดยตรงเพื่อให้กำลังใจในการเข้ารับการบำบัดรักษาหรือการให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารด้วยการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริการทางจิตเวชและสุขวิทยาจิตต่างๆ เพื่อการส่งต่อไปเข้ารับบริการดังกล่าว รวมทั้งการให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผลเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงประเมินผล หลังจากการได้รับบริการต่างๆ เหล่านั้นแล้ว เป็นต้น

• **กลุ่มที่มีความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์** ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ไม่ได้มีปัญหาและความต้องการ เนื่องจากความไม่มีหรือขาดแคลนหรือมีความผิดปกติใดๆ หากแต่เป็นปัญหาและความต้องการที่เกิดจากความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ของทักษะความสามารถหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่นการขาดประสบการณ์ทางสังคมในระดับที่เพียงพอต่อการมีทักษะชีวิตที่เหมาะสมการขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตนการขาดโอกาสในการศึกษาการขาดโอกาสทางงานอาชีพ ดังนั้น สิ่งที่พนักงานคุมประพฤติจะสามารถให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ได้ก็คือการให้การสนับสนุนทางสังคมที่เป็น การส่งเสริมหรือจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณลักษณะที่พร่องไปหรือไม่สมบูรณ์นั้นเช่นการให้การสนับสนุนด้าน วัตถุหรือเครื่องมือในรูปของการสงเคราะห์เพื่อให้โอกาสในการพัฒนาทางการศึกษา งานอาชีพ หรือการให้ การสนับสนุนทางอารมณ์ และการให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารด้วยการให้การปรึกษาแนะแนว หรือการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตน รวมทั้งการให้การสนับสนุน ด้านการให้การประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการติดตามผลของการให้การสนับสนุนต่างๆ นั้น

จากประเภทของการให้การสนับสนุนทางสังคมต่างๆ ที่ระบบงานคุมประพฤติสามารถนำมาใช้ในการ ให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดดังกล่าวแล้วนี้จึงเห็นได้ว่าพนักงานคุมประพฤติสามารถใช้ กระบวนการสนับสนุนทางสังคมเหล่านั้นได้ทั้งการสนับสนุนทางสังคมในระดับบุคคลคือการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือด้วยการทำบทบาทหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติต่อผู้กระทำความผิดหรือการสนับสนุนทางสังคม ในระดับกลุ่ม/สังคมคือการให้การสนับสนุนช่วยเหลือโดยผ่านการใช้นักงาน/สถาบันทางสังคมหรือ ทรัพยากรทางสังคมต่างๆตลอดจนการสนับสนุนทางสังคมในระดับเครือข่ายทางสังคมคือการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยอาศัยการทำงานร่วมกันของพนักงานคุมประพฤติกับเครือข่ายทางสังคมต่างๆ ทั้งนี้การจะให้การสนับสนุนทางสังคมเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดแต่ละรายในปัญหาและความ ต้องการใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับรายละเอียดและความสลับซับซ้อนของสภาพปัญหาและความต้องการของ ผู้กระทำความผิดแต่ละรายที่ได้จากการจำแนกผู้กระทำความผิดรายนั้นๆ เป็นสำคัญ

แผนภาพกรอบแนวคิดการใช้กลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
ในกระบวนการคุมความประพฤติ

๒.๙.๒ เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพ

พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพได้ดังนี้

- ๑) ควรทักทายผู้ถูกคุมความประพฤติก่อนด้วยท่าทางที่เป็นมิตร และการเรียกชื่อให้ถูกต้อง เชิญผู้ถูกคุมความประพฤตินั่ง แนะนำชื่อ และตำแหน่งของตนเองให้ทราบ
- ๒) พนักงานคุมประพฤติควรนั่งตัวตรง วางมือทั้งสองข้างไว้บนตักหรือบนโต๊ะ ไม่ล้วงกระเป๋า แทะ ไม่โน้มตัวเข้าไปใกล้ผู้ถูกคุมความประพฤติมากเกินไปจนเกิดความเหมาะสม
- ๓) ขณะพูดควรมองหน้าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ควรมองด้วยหางตา พร้อมสังเกตกิริยาท่าทางของผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อประเมินความรู้สึกด้วย
- ๔) การสนทนาควรเริ่มด้วยเรื่องทั่วไป เช่น การเดินทาง เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติคลายความวิตกกังวล
- ๕) พนักงานคุมประพฤติควรต้องเป็นฝ่ายสร้างบรรยากาศในการสนทนา
- ๖) การใช้คำพูดของพนักงานคุมประพฤติต้องมีความเหมาะสม สุภาพ ให้เกียรติผู้ถูกคุมความประพฤติตามสมควร

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการปฐมนิเทศและชี้แจงเงื่อนไขแล้ว พนักงานคุมประพฤติควรสอบถามว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีความเข้าใจในสิ่งที่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการเพียงใด เพื่อจะได้ตอบข้อสงสัยในทุกๆ ข้อแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ หากมีข้อสงสัยข้อใดพนักงานคุมประพฤติไม่สามารถตอบได้ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามจากหัวหน้ากลุ่มงานหรือผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติต่อไป

๒.๙.๓ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ โดยการสนทนาสร้างแรงจูงใจ

เทคนิคการสร้างแรงจูงใจมีหลายวิธี เช่น ชี้จุดเด่น มองหาส่วนดีในตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเห็นคุณค่าในตนเอง ชมหรือให้รางวัลที่ดี หรือหาบุคคลที่เป็นแรงจูงใจ เพื่อช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดกำลังใจที่จะพัฒนาตนเอง ในที่นี้จะกล่าวถึงเทคนิคการสนทนาสร้างแรงจูงใจ

การสนทนาสร้างแรงจูงใจ (Motivation Interviewing : MI) หมายถึง การให้คำปรึกษาแบบมีทิศทาง โดยมีผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (บริบท มุมมอง ความคิด) เพื่อสนับสนุนแรงจูงใจจนสามารถก้าวข้ามความลังเลไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

สำหรับความหมายแบบง่าย ๆ MI เป็นการสนทนาฉันท์มิตรเพื่อสนับสนุนแรงจูงใจให้มีความเข้มแข็งจนเกิดความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง

สาระสำคัญของการสนทนาสร้างแรงจูงใจ

พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้การสนทนาสร้างแรงจูงใจตามหลักสำคัญ ได้แก่

- ๑) หลักการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) เน้นไปที่การค้นหาและมีเป้าหมายเดียวกัน
- ๒) การดึงความต้องการออกมา (Evocation) เน้นเหตุผลการเปลี่ยนแปลงที่มาจากกลุ่มเป้าหมาย
- ๓) การริเริ่มดำเนินการด้วยตนเอง (Autonomy) เน้นการร่วมมือวางแผนเป็นเจ้าของแผนการ

รูปแบบการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจ

การให้คำปรึกษามีหลายรูปแบบตามระดับแรงจูงใจของผู้กระทำผิด และความเหมาะสมของสถานการณ์ด้วยรูปแบบการทำงานของพนักงานคุมประพฤติที่มีจำนวนผู้กระทำผิดในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก มีเวลาสนทนาที่ค่อนข้างจำกัด การสนทนาในรูปแบบของการให้คำแนะนำแบบสั้น เพื่อสร้างแรงจูงใจ (Brief Advice : BA) ซึ่งใช้เวลา ๕ - ๑๐ นาที และการให้คำปรึกษาแบบสั้น (Brief Intervention : BI) จึงเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับลักษณะงานของพนักงานคุมประพฤติ

การให้คำแนะนำแบบสั้น (Brief Advice : BA)

หมายถึง การให้คำแนะนำแบบสั้นเป็นการสนทนาที่เน้นการสร้างสัมพันธภาพไปควบคู่กับการสร้างความตระหนักรู้ในปัญหาที่ถูกมองข้าม จนทำให้ผู้ที่ได้รับคำปรึกษาเกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง ในการสนทนาแบบนี้มีทักษะสำคัญ ได้แก่ การใช้คำถามเพื่อสำรวจปัญหาและมองหาจุดดีของผู้กระทำผิด การแสดงความชื่นชมต่อด้านบวกของผู้กระทำผิดจะเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การรับฟังคำแนะนำต่าง ๆ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อตนเอง

การให้คำปรึกษาแบบสั้น (Brief Intervention : BI)

หมายถึง การให้คำปรึกษาแบบสั้นเป็นการสนทนาที่ใช้เวลานานขึ้น ประกอบไปด้วยส่วนที่คล้ายกับการให้คำแนะนำแบบสั้นและเพิ่มเติมด้วยการวางแผนที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอาจไม่มากแต่ก็เป็นขั้นตอนอย่างง่าย เป็นค่อยไป

การให้คำปรึกษาแก่ผู้กระทำผิดสามารถทำได้เป็นระยะๆ และติดต่อกันเป็นระยะเวลากว่า ๑ ปี พนักงานคุมประพฤติสามารถให้การสนทนาเสริมสร้างแรงจูงใจนี้สร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในตัวผู้กระทำผิด โดยมีเป้าหมายสูงสุดที่การเลิกพฤติกรรมกระทำผิด แล้วหันมาเป็นคนดีของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ กรมคุมประพฤติ. (๒๕๖๒). คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ. กรุงเทพฯ.

กระบวนการให้คำปรึกษา เริ่มต้นจากการสร้างสัมพันธภาพและดำเนินไปจนจบการสนทนา ซึ่งแบ่งได้เป็น ๕ กระบวนการ คือ

๑) การสร้างสัมพันธภาพ มีการทักทายถามไถ่และอาจหาจุดที่ชื่นชม แสดงความสนใจ ใส่ใจในเรื่องของเขา เช่น ตอนนี้อะไรอยู่ ทำงานเป็นอย่างไรบ้าง มีครอบครัวหรือยัง มีลูกกี่คนแล้ว วันนี้ดูหน้าตาสดใส ชมการแต่งตัวของเขา เดินทางมาเหนื่อยไหม กินข้าวหรือยัง เป็นต้น

หากพนักงานคุมประพฤติทำงานกับผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นกลุ่มก็จะสนทนา สอบถามความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น มารายงานตัววันนี้อยากได้อะไรจากสำนักงาน มีอะไรให้ช่วยเหลือ สงสัยอะไรก็สอบถามได้ มีการแนะนำเจ้าหน้าที่ให้รู้จัก แนะนำว่าสามารถสอบถามขอรับบริการต่างๆได้

๒) ตกลงบริการว่าเพราะอะไรจึงต้องรายงานตัว พนักงานคุมประพฤติดูหน้าทีอะไร เจอกันนานแค่ไหน มีวัตถุประสงค์ใด และอาจตกลงว่าเรื่องใดเป็นความลับได้ เรื่องใดที่ต้องรายงานเพื่อประโยชน์ของเขาเอง

๓) การสนทนาด้านหาข้อมูลและแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๔) การให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะแบบมีทางเลือก (Advice with Menus)

๕) การสรุปประเด็นการสนทนา โดยเฉพาะการสรุปเกี่ยวกับมูลเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ประเด็นสิ่งยึดเหนี่ยวที่ช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลงและแผนการที่เป็นไปได้

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิด (Stages of change)

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิด เป็นการประเมินระดับความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถใช้ควบคู่กับการสนทนาสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ทำให้ผู้กระทำผิดได้เห็นประโยชน์และโทษที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองในที่สุด

หลักการประเมินโดยใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การประเมินการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องเป็นไปตามหลักทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งแบ่งเป็น ๖ ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ ๑ มองไม่เห็นปัญหา (Pre Contemplation) ผู้กระทำผิดคิดว่าการกระทำของเขาไม่ใช่ปัญหา คนที่ดื่มแล้วขับอาจมองว่าปัญหาเกิดจากการตั้งด่านของตำรวจไม่ได้เกิดจากการดื่มสุราของเขา ผู้เสพยาบ้าอาจมองว่าเขาเสพยาเพียงเล็กน้อยไม่น่ามีอันตราย

ขั้นที่ ๒ มองเห็นปัญหาแต่ลังเลที่จะเปลี่ยนแปลง (Contemplation) ผู้เสพยาบ้าอาจรับรู้ว่ามีปัญหาการเรียน พ่อแม่ก็เสียใจแต่ยังรู้สึกว่าการเสพยาต่อไปนั้นมีข้อดีมากกว่าเหมือนกัน

ขั้นที่ ๓ ตัดสินใจเปลี่ยนแปลง (Determination) ผู้เสพยาบ้ารับรู้ได้ว่าการเสพยาของตนมีผลเสียมากกว่าผลดีและวางแผนที่จะหลีกเลี่ยงเพื่อนกลุ่มเดิมที่มักชวนกลับไปเสพยาบ้า

ขั้นที่ ๔ การลงมือกระทำ (Action) ผู้เสพยาบ้าเริ่มเข้าเรียนหนังสือและอาจช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน รวมทั้งบอกปิดคำชวนจากเพื่อนที่ชวนไปเสพยา

ขั้นที่ ๕ การทำได้จนเป็นนิสัย (Maintenance) ผู้เสพยาที่หยุดเสพยาได้นานพอจะเริ่มพบข้อดีที่ตามมา เช่น พ่อแม่ยอมรับ การเรียนเริ่มดีขึ้น รู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้น

ขั้นที่ ๖ การกลับไปมีพฤติกรรมเดิม (Relapse) ผู้เสพยาอาจหยุดเสพยาได้เป็นเวลาหลายเดือนและแต่ก็เผลอกับไปเสพยาอีก

ความเข้าใจในลำดับขั้นของการเปลี่ยนแปลงทำให้พนักงานคุมประพฤติทราบว่าควรใช้รูปแบบการสนทนาเสริมสร้างแรงจูงใจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างไร เช่น ในผู้ที่ยังมองเห็นน้อยก็จะสนทนาให้ผู้กระทำผิดได้ทบทวนปัญหาต่างๆ ที่มองข้ามไป ในรายที่ผู้กระทำผิดลังเลใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองพนักงานคุมประพฤติก็น่าจะชักชวนผู้กระทำผิดให้ชั่งน้ำหนักผลดีผลเสียต่างๆ ของแต่ละทางเลือก ส่วนในรายที่ทำได้ดีก็จะชักชวนให้มองเห็นประโยชน์ที่ได้จากการมีพฤติกรรมใหม่และสำหรับผู้ที่เคยหยุดเสพยาได้แล้วต่อมากลับไปมีพฤติกรรมซ้ำก็ควรทบทวนสิ่งที่เคยทำได้ (ทำไม่ถึงทำได้) และมองหาวิธีการในการป้องกันการกลับมามีพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต

หลักสำคัญที่พนักงานคุมประพฤติควรนำมาใช้ในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู ได้แก่

๑. การตัดสินใจด้วยตนเอง (Autonomy) คือ ความพยายามที่จะทำให้แผนการเปลี่ยนแปลงมาจากผู้กระทำผิดเอง

๒. ความเชื่อมั่นว่าทำได้ (Competence) เช่นความพยายามที่จะสนทนากับสิ่งที่ผู้กระทำผิดที่เคยทำได้

๓. สัมพันธภาพ (Affirmation) มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะสัมพันธภาพกับผู้ที่มีความหมายกับผู้กระทำผิด ซึ่งอาจจะเป็น พ่อ แม่ ลูก หรือแฟน สัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของผู้กระทำผิดได้

๒.๙.๔ เทคนิคการสัมภาษณ์

๒.๙.๔.๑ การเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์

ในกรณีที่มีการสืบเสาะและพินิจมาก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้คุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติจะมีข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ที่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจมาแล้ว ซึ่งจะทำให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนได้ทราบเรื่องราวของผู้ถูกคุมความประพฤติจากสำนวนสืบเสาะพอสมควร การสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตาม ค.ป. ๑๑ แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ จึงเพียงสอบถามข้อมูลทวนซ้ำและจดบันทึกเฉพาะข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไป และสอบถามข้อมูลอื่นเพิ่มเติมเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการจำแนก บันทึกลงในแบบ ค.ป.๑๑/ส ทั้งนี้ในส่วนรายละเอียดอื่นๆ นั้น ให้นำสำนวนเดิมมาผูกหรือถ่ายสำเนารายงานการสืบเสาะและพินิจและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องและจำเป็นมาแนบในสำนวนคดีควบคุมและสอดส่อง

สำหรับกรณีที่ไม่มีการสืบเสาะและพินิจมาก่อน พนักงานคุมประพฤติควรจะได้ศึกษาเรื่องราวต่างๆ ของผู้ถูกคุมความประพฤติจากเอกสารที่รวบรวมไว้เสียก่อน พร้อมกันนี้พนักงานคุมประพฤติจะต้องเตรียม ค.ป. ๑๑ แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติไว้ให้พร้อม

๒.๙.๔.๒ การเปิดการสัมภาษณ์

เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติมาอยู่ต่อหน้าพนักงานคุมประพฤติแล้ว พนักงานคุมประพฤติควรแสดงท่าทีเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง โดยพยายามพูดคุยถึงเรื่องทั่วๆ ไป ก่อน ทั้งนี้เพื่อลดความตึงเครียด หรือความกลัว ถ้าหากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่พร้อมที่จะถูกสัมภาษณ์ก็ยังไม่ควรรีบร้อน ใช้คำถามง่ายๆ ในบรรยากาศไม่เป็นทางการ อย่าเร่งรัดที่จะเข้าสู่การสัมภาษณ์จนกว่าจะพร้อม การสร้างสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเห็นว่าพนักงานคุมประพฤติเข้าใจเขา เกิดความไว้วางใจและยอม (ยินดี) เล่า (ให้ข้อมูล) ประวัติส่วนตัวของตนให้ฟังอย่างแท้จริง

๒.๙.๔.๓ การสัมภาษณ์

พนักงานคุมประพฤติควรสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามแบบ ค.ป.๑๑ และเพียงพอต่อการประเมินตามระบบจำแนก โดยไม่จำเป็นต้องถามเรียงลำดับหน้าหรือหัวข้อตามแบบฟอร์มและไม่ควรจดบันทึกทันที เพราะหากมีการถามไปจดบันทึกไปจะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจว่าพนักงานคุมประพฤติกำลังจับผิด สัมพันธภาพที่ดีที่สร้างไว้แต่แรกอาจจะเริ่มเปื่อยเบนไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นการจดบันทึกควรจดบันทึกเมื่อสอบถามจนได้ข้อมูลครบถ้วนและมั่นใจว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้วจึงค่อยบันทึกในแบบ ค.ป.๑๑ ต่อไป

ในการสอบถามนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องเป็นคนช่างสังเกตมีไหวพริบต่อปฏิกิริยาของผู้ถูกคุมความประพฤติ ระวังระวังการพูดถึงปัญหาที่ยากและอ่อนไหวง่าย โดยต้องให้ผู้ถูกถามเข้าใจคำถามนั้น และสามารถบอกเล่าได้ชัดเจน อย่าขัดจังหวะหรือตัดบทคำตอบ หรือเร่งให้จบ บางครั้งการเจียบชะวนะของผู้ถูกคุมความประพฤติ ก็มาจากการคิดใคร่ครวญ หรือเก็บรวบรวมความคิด ควรรับฟังเรื่องราวของผู้ถูกคุมความประพฤติ และแสดงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเห็นว่าพนักงานคุมประพฤติพร้อมที่จะให้โอกาสแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติในการกลับตัวเป็นพลเมืองดีตามวิธีการที่สังคมยอมรับ

๒.๙.๔.๔ การยุติการสัมภาษณ์

เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ พนักงานคุมประพฤติต้องอ่านข้อความที่จดบันทึกทั้งหมดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติฟัง หลังจากให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้อ่านหรือฟังการอ่านบันทึกถ้อยคำเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลงลายมือชื่อรับรอง และให้ลงลายมือชื่อกำกับข้อความที่มีการแก้ไข ตกเติม หรือ ขูดลบ ชีด ขำทุกแห่ง

๒.๑๐ กิจกรรมที่ใช้ในการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

พนักงานคุมประพฤติควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละรายได้เข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยกิจกรรมดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

๒.๑๐.๑ การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Counseling) ด้วยการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาต่างๆ ประกอบกัน เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาที่มีสาเหตุมาจากลักษณะทางจิตใจ สุขภาพจิต บุคลิกภาพ แรงจูงใจ ทักษะชีวิต ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมทางสังคมต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยมุ่งหวังให้ผู้ถูกคุมความ

ประพจน์สามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวและตัดสินใจหรือเผชิญหน้าต่อสภาพปัญหาต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยมีพนักงานคุมประพจน์หรือผู้ที่ได้รับการฝึกฝนทักษะในการใช้เทคนิคดังกล่าวมาโดยเฉพาะเป็นผู้ดำเนินการ

การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาสามารถจัดได้ ๒ รูปแบบ ได้แก่ (๑) การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคล สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติเฉพาะราย และ (๒) การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่มีสภาพปัญหาใกล้เคียงกันและสามารถใช้เทคนิควิธีในการให้การปรึกษาร่วมกันได้ในคราวเดียวกัน

๒.๑๐.๒ กิจกรรมการอบรมธรรมะ เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่สมควรได้รับการขัดเกลาจิตใจด้วยหลักธรรมคำสอนทางศาสนาตามที่ตนนับถือ ให้ได้รับการสั่งสอนอบรมด้วยหลักธรรมทางศาสนา โดยจะจัดให้มีการบรรยายหลักธรรมะหรือฝึกปฏิบัติธรรมแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นกลุ่มๆ จำนวนหนึ่งตามที่ได้กำหนดนัดหมายไว้ ครั้งละ ๑-๓ ชั่วโมง ส่วนใหญ่มักจะจัดขึ้นที่วัดหรือศาสนสถาน สำหรับหลักธรรมะที่จะกำหนดขึ้นเป็นหัวข้อในการบรรยายแต่ละครั้ง จะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามจะครอบคลุมสาระสำคัญของหลักธรรมะที่จะช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในแบบของผู้ครองเรือนได้ ทั้งนี้โดยที่สำนักงานคุมประพจน์จะเป็นผู้กำหนดหัวข้อและพิจารณานิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญผู้นำทางศาสนาต่างๆ มาให้การอบรมธรรมะตามแผนการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดไว้

๒.๑๐.๓ กิจกรรมค่ายจริยธรรม เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่สมควรได้รับการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยการอาศัยหลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและใช้การปฏิบัติตามศาสนวิธีเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนและพัฒนาจิตใจอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ให้ได้เข้ารับการอบรมฝึกฝนด้วยกิจกรรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติตามหลักธรรมของแต่ละศาสนา โดยกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในลักษณะของการเข้าค่ายที่วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมหรือศาสนสถานที่สำนักงานคุมประพจน์ได้มีการประสานงานและเตรียมการรองรับไว้แล้ว เป็นระยะเวลา ๓-๕ วัน ในระหว่างกิจกรรม ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ และเข้าร่วมกิจกรรมตามตารางกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและให้การสั่งสอนฝึกฝนของคณะวิทยากรและพนักงานคุมประพจน์ผู้รับผิดชอบ

๒.๑๐.๔ กิจกรรมการอบรมความรู้ เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่สมควรได้รับการเสริมสร้างหรือพัฒนาความรู้หรือความเข้าใจ รวมทั้งทัศนคติและทักษะความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เน้นในด้านการรู้คิด (Cognition) เป็นสำคัญให้ได้เข้ารับการถ่ายทอดอบรมความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ จากวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการอบรมความรู้นั้นๆ กิจกรรมการอบรมความรู้และระยะเวลาที่ใช้ ตลอดจนรูปแบบวิธีการของการอบรมความรู้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดไว้ของแต่ละหลักสูตร โดยมุ่งเน้นที่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติตามวัตถุประสงค์ของการอบรมความรู้ที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปวิทยากรที่มาบรรยายหรือถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมการอบรมความรู้จะเป็นบุคลากรภายนอกที่สำนักงานคุมประพจน์เชิญมาเป็นวิทยากร โดยมีพนักงานคุมประพจน์เป็นผู้ประสานงานการจัดกิจกรรมอบรมความรู้ตามหลักสูตรนั้น เช่น การอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎจราจรสำหรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการขับขี่รถยนต์พาหนะ เป็นต้น

๒.๑๐.๕ กิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูภายใต้แนวคิดของการปรับเปลี่ยนการรู้คิดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Cognitive – Behavioral Approach) โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะของการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในลักษณะของการเข้าค่ายเพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง เช่น ๓ วัน ๕ วัน หรือ ๗ วัน ซึ่งจำนวนวัน แล้วแต่หลักสูตรที่กำหนดขึ้น ซึ่งกิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ได้แก่

(๑) ค่ายยาเสพติดสำหรับผู้เสพ/ผู้ติด เป็นการประยุกต์กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบ Matrix Program ผสมกับการแก้ไขฟื้นฟูตามแนว Reality Therapy และการแก้ไขฟื้นฟูตามหลักธรรมของแต่ละศาสนา โดยมีหลักสูตรครอบคลุมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ที่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ความรู้และทักษะการป้องกันการหวนกลับไปเสพซ้ำและเลิกยาเสพติดในระยะเริ่มต้น การให้การสนับสนุนทางสังคมและการส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนจัดให้มีการฝึกฝนระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีคุณภาพ ค่ายยาเสพติดกรณีนี้สามารถใช้เป็นกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้เสพ/ผู้ติด ที่มีระดับความรุนแรงของการเสพติดในระดับต่ำ-ปานกลางและอยู่ในวิสัยที่จะสามารถควบคุมตัวเองให้เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ด้วยตนเอง

(๒) ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติซึ่งเป็นผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด เข้าร่วมโครงการในรูปแบบค่ายบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด และการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ภายใต้การบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบศูนย์ขวัญแผ่นดิน โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา ๑๒ วัน เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับความรู้ การปรับทัศนคติ การฝึกทักษะ การมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนเกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเหมาะสม มีทักษะ และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และเพื่อลดอันตรายจากยาเสพติด

(๓) ค่ายแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติฐานความผิดชั้นบรรณานุกรณแบบเข้มข้น เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีความเสี่ยงสูง หรือปานกลาง หรือผู้ถูกคุมความประพฤติที่ได้รับการคัดกรองจากแบบประเมินพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้รับบริการ (ASSIST) แล้วพบว่ามีความเสี่ยงสูงต่อปัญหาการติดสุรา หรือผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีประวัติการกระทำผิดซ้ำฐานความผิดชั้นบรรณานุกรณแบบเข้มข้น เข้าค่ายแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติฐานความผิดชั้นบรรณานุกรณแบบเข้มข้น เป็นเวลา ๓ วัน โดยมีกิจกรรมเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ เพื่อสร้างจิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเองที่มีต่อบุคคลอื่นและสังคม และเพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลด ละ เลิก การดื่มสุรา

(๔) ค่ายพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน และผู้ใหญ่ อายุไม่เกิน ๒๕ ปี เข้าร่วมโครงการค่ายพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน ที่ถูกคุมความประพฤติด้วยรูปแบบค่ายลูกเสือ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่ผู้ถูกคุมความประพฤติให้มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ตระหนักถึงตนเอง รู้จักและเข้าใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น เรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคม การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มิให้หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ถูกคุมความประพฤติให้มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพและรู้จักการออม ตลอดจนการนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยใช้กิจกรรมทักษะลูกเสือ กิจกรรมทักษะชีวิต กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานคุมประพฤติ และกิจกรรมครอบครัว

(๕) ค่ายยาเสพติดสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติและครอบครัว (ค่ายก้าวใหม่) เป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีความเสี่ยงสูงและครอบครัวเข้าค่ายในโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งจัดต่อเนื่องกันเป็นเวลา ๗ วัน โดยมีกิจกรรมทำร่วมกัน และให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และการป้องกันการกลับไปเสพซ้ำ

(๖) ค่ายสานสัมพันธ์ครอบครัว เป็นโครงการที่เน้นให้ความสำคัญของการนำครอบครัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยเฉพาะในคดียาเสพติดให้โทษ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งจัดต่อเนื่องกันครั้งละ ๒-๓ วัน เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวของผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติได้ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเอง ในการช่วยเหลือ ส่งเสริมและแก้ไข ปัญหาครอบครัวที่เกิดจากยาเสพติด ซึ่งจะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว และผู้ถูกคุมความประพฤติให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๒.๑๐.๖ การฝึกอบรมอาชีพ เป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีความต้องการฝึกหัดวิชาชีพ อย่างใดอย่างหนึ่งเข้ารับการฝึกหัดวิชาชีพตามความสนใจหรือความต้องการนั้น ซึ่งอาจเป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไปเข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรที่สถาบันหรือหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นต้น หรือสำนักงานคุมประพฤติอาจประสานงานจัดหาวิทยากรมาทำการสอนวิชาชีพให้กับกลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีความสนใจหรือต้องการฝึกวิชานั้นๆ กันเป็นคราวๆ ไป

๒.๑๐.๗ การแนะนำงานอาชีพ เป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่ว่างงานหรือต้องการหางาน อาชีพใหม่ ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งงานอาชีพและการจ้างงานจากกิจกรรมการแนะนำงาน อาชีพนั้น ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นการจัดโดยสถาบันหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อแนะนำงานอาชีพโดยตรง หรือสำนักงานคุมประพฤติประสานงานให้วิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นสำนักงานจัดหางานจังหวัด เป็นผู้มาให้ความแนะนำงานอาชีพแก่กลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติพร้อมๆ กันในคราวเดียวกันก็ได้

๒.๑๐.๘ การจัดทำงานบริการสังคม เป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์แก่สังคม ชุมชน หรือองค์กรสาธารณกุศล โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง ทั้งนี้ การกำหนดกิจกรรมการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติต้องมีการกำหนดกิจกรรมร่วมกันระหว่าง พนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยมีการกำหนดประเภท/ลักษณะของงานที่ปลอดภัย เหมาะสมกับเพศ วัย และสมรรถนะของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งฐานความผิดและความร้ายแรงของ พฤติการณ์คดี การทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมนี้ถือเป็นกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูรูปแบบ หนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ถูกคุมความประพฤติตระหนักและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม มากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความภาคภูมิใจและคุณค่าแห่งตนเองและเสริมสร้างวินัยของผู้ถูก คุมความประพฤติได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังจะเป็นการช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ชดเชยความเสียหายที่ เกิดขึ้นกับสังคมจากการกระทำผิดของตนด้วยการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม

๒.๑๐.๙ การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู เป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้เข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มุ่งป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ลด พฤติกรรมเสี่ยง/มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา มีทักษะชีวิตที่จำเป็นและมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและผู้อื่น ภายใต้ชื่อกิจกรรมป้องกันการเสพซ้ำ กิจกรรมกลุ่มเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ชุดกิจกรรม ดังนี้

(๑) โปรแกรมพื้นฐาน เป็นโปรแกรมที่กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทุกคนต้องเข้ารับการ แก้ไขฟื้นฟู โดยประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่มที่มุ่งแก้ไขฟื้นฟูในด้านการเห็นคุณค่าตนเอง การมีเป้าหมายชีวิต การตระหนักรู้ตนเองและการตระหนักรู้ปัจจัยเสี่ยง และปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว

(๒) โปรแกรมปัญหาเฉพาะด้าน เป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีปัญหาในด้านนั้นๆ โดยประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่มที่มุ่งแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะด้านนั้นๆ ได้แก่ ความรู้สึกรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม การจัดการกับอารมณ์ ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ทักษะการปฏิเสธและการสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์ภาพและเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติจะได้นัดหมายให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานและเฉพาะด้านตามที่กำหนดเป็นคราวๆ ต่อเนื่องกันไปจนครบตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดไว้ของผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย

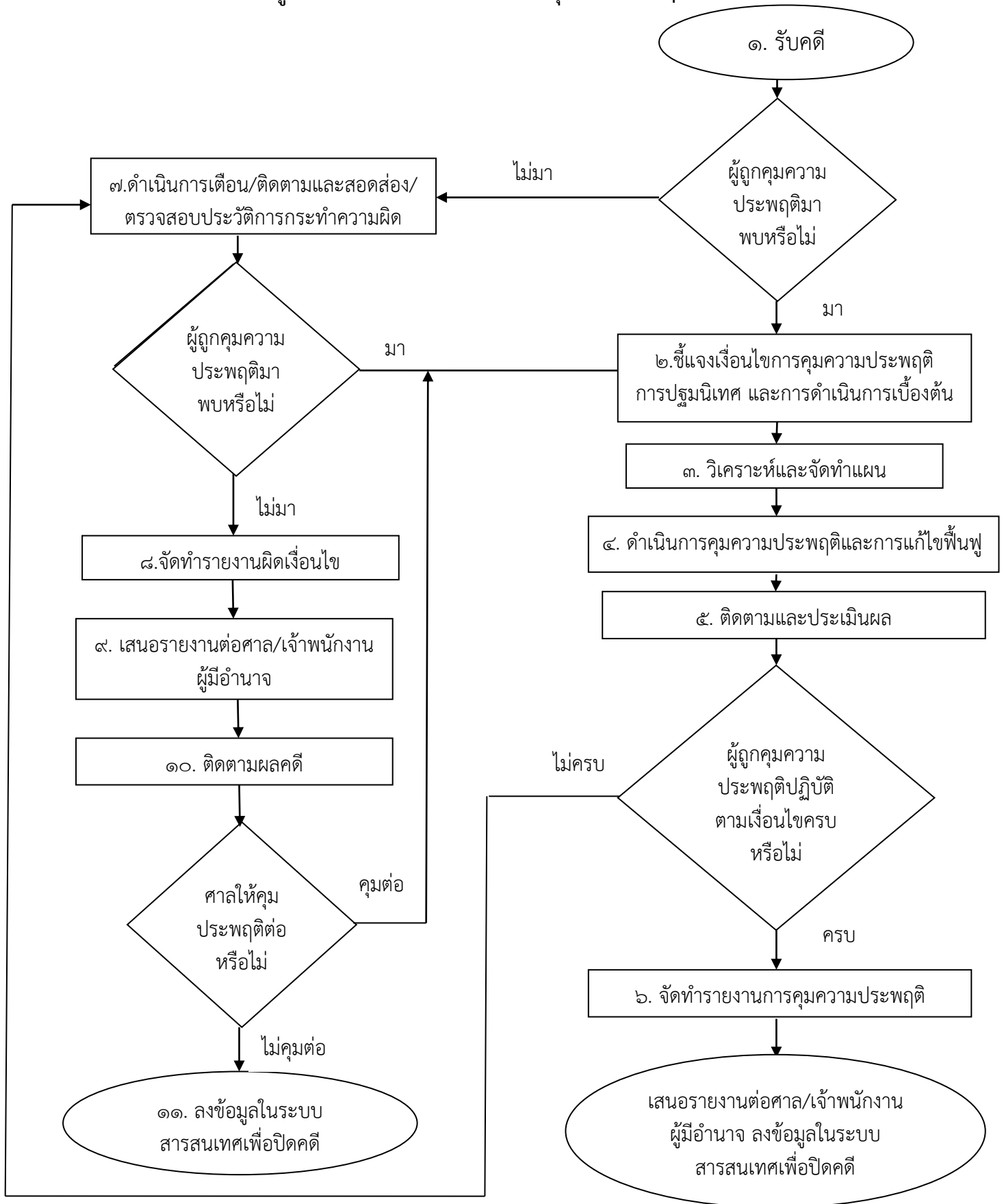
๒.๑๐.๑๐ การส่งต่อไปเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟู เป็นการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมหรือวิธีการใด แต่สำนักงานคุมประพฤติไม่สามารถดำเนินการตามโปรแกรมหรือวิธีการนั้นๆ เองได้โดยตรง หากต้องจัดส่งผู้ถูกคุมความประพฤติไปเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูตามโปรแกรมหรือวิธีการดังกล่าวจากหน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ เช่น โปรแกรมจิตบำบัดโดยนักจิตวิทยาในสถาบันจิตเวช โปรแกรมบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โปรแกรมครอบครัวบำบัดโดยนักจิตวิทยาศูนย์สุขภาพจิต เป็นต้น พนักงานคุมประพฤติจึงต้องดำเนินการประสานงานส่งต่อผู้ถูกคุมความประพฤติไปเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูตามโปรแกรมหรือวิธีการที่หน่วยงานหรือสถาบันอื่นกำหนด

บทที่ ๓

ขั้นตอนการปฏิบัติงานควบคุมความประพฤติ

ในการปฏิบัติงานควบคุมความประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ มีกระบวนการดำเนินงานในภาพรวมแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒ แสดงภาพรวมกระบวนการควบคุมความประพฤติ

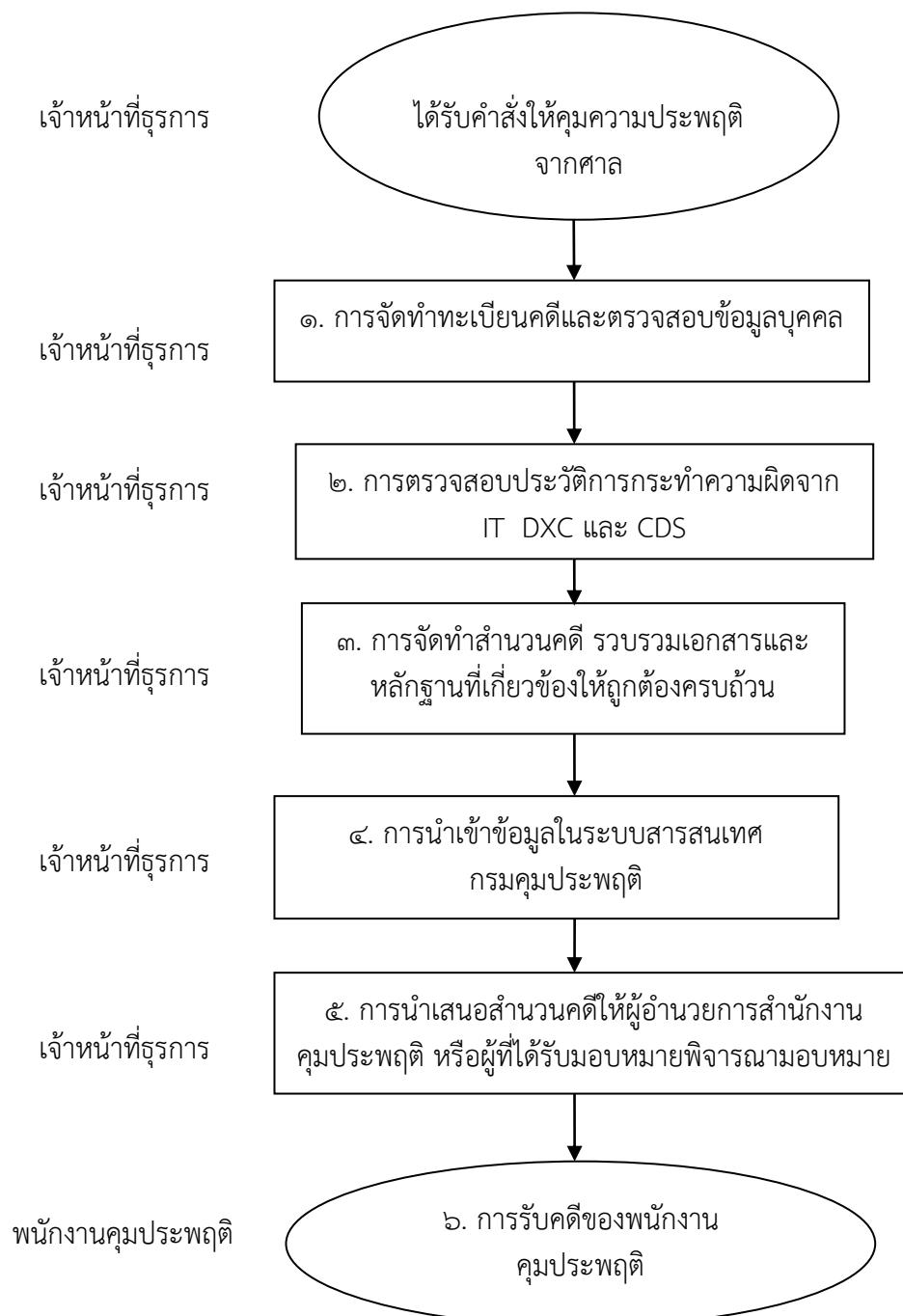

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี เมื่อสำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งให้คุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่จากศาล เจ้าหน้าที่ธุรการจะลงทะเบียนรับคดีเข้าสู่ระบบสารสนเทศ จัดทำสำนวนคดี ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะพิจารณาจ่ายคดีให้พนักงานคุมประพฤติ โดยพนักงานคุมประพฤติผู้ได้รับมอบหมายดำเนินการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ และบันทึกข้อมูลหรือปรับปรุงข้อมูลในระบบสารสนเทศให้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

รายละเอียดการปฏิบัติงานปรากฏตามแผนภูมิที่ ๓ แสดงขั้นตอนการรับคดี

แผนภูมิที่ ๓ แสดงขั้นตอนการรับคดี

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๑. จัดทำทะเบียนคดีและการตรวจสอบข้อมูลบุคคล เจ้าหน้าที่ธุรการรับคดีตามที่ได้รับคำสั่งจากศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งมีคำสั่งให้คุมความประพฤติ เมื่อได้รับหลักฐานหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) หรือใบนัดคุมความประพฤติ หรือคำพิพากษา หรือรายงานกระบวนการพิจารณาคดีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด ให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบว่าเคยมีการตั้งสำนวนมาหรือไม่ เพื่อป้องกันการตั้งสำนวนคดีซ้ำซ้อน ๑.๑ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติ ๑.๑.๑ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นคนไทย ๑.๑.๑.๑ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีบัตรประจำตัวประชาชน เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการเชื่อมฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร โดยการเสียบบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเข้าตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติบุคคล และเข้าระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ ตาม URL คือ http://dopis.probation.go.th:๘๐๘๐ ในขั้นตอนการเพิ่มทะเบียนคดีให้กรอกเลขประจำตัวประชาชนของผู้ถูกคุมความประพฤติ และคลิกตรวจทะเบียนราษฎร เมื่อปรากฏข้อมูลบุคคลที่ประกอบไปด้วย ชื่อ-นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน เพศ วัน เดือน ปีเกิด ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน สัญชาติ ชื่อบิดา และชื่อมารดา เป็นต้น ก่อนการสำเนาข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบข้อมูลจากบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ถูกคุมความประพฤติ เปรียบเทียบภาพถ่ายในบัตรกับตัวจริง และข้อมูลอื่นๆ พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเพื่อความแน่ใจว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน เมื่อแน่ใจแล้วว่าข้อมูลถูกต้องตรงกันให้สำเนาข้อมูลเข้าสู่ระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ และตั้งสำนวนคดี สอดส่อง นำเข้าข้อมูลทั่วไปและข้อมูลคดีในระบบสารสนเทศ ถ่ายภาพผู้ถูกคุมความประพฤติ หน้าตรง ครึ่งตัว ไม่สวมแว่นตา ไม่สวมหมวก แล้วจัดเก็บภาพถ่ายไว้ในระบบ IT พร้อมระบุหน้าหลักและส่วนสูงของผู้ถูกคุมความประพฤติไว้ด้วย โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี ทั้งนี้ วิธีการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๑ ๑) ขั้นตอนและวิธีการขอเป็นผู้มีสิทธิเข้าตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติบุคคล หรือระบบทะเบียนราษฎร สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการคุมประพฤติ เบอร์โทรศัพท์ ๐๒ ๑๔๑ ๔๘๐๗	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๖ (๑)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๒) แนวทางการติดตั้งและใช้งานระบบทะเบียนราษฎรผ่านโปรแกรมระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ การใช้งานระบบทะเบียนราษฎรผ่านโปรแกรมระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติต้องใช้งานผ่านโปรแกรม Internet Explorer ๑๑ เท่านั้น ดังรูป ให้สำนักงานคุมประพฤติปฏิบัติตามเอกสารภาคผนวก ๔.๓ ๑.๑.๑.๒ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แต่มีเอกสารที่มีการระบุเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน ใบอนุญาตขับรถ หนังสือเดินทาง (Passport) เอกสารที่ทางราชการออกให้ที่มีการระบุเลข ๑๓ หลัก เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการตามข้อ ๑.๑.๑.๑ โดยการสอบถามข้อมูลเพื่อความแน่ใจก่อนสำเนาข้อมูล เพื่อตั้งสำนวนคดีสอดส่อง ๑.๑.๑.๓ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน และไม่มีเอกสารใดๆ เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และให้ดำเนินการตามข้อ ๑.๑.๑.๑ โดยการสอบถามข้อมูลเพื่อความแน่ใจก่อนสำเนาข้อมูล เพื่อตั้งสำนวนคดีสอดส่อง ๑.๑.๒ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้พลัดถิ่น หมายถึงบุคคลที่ไม่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นประชากรของประเทศใด แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย และทางราชการไทยได้ควบคุมประชากรโดยออกบัตรประจำตัวเลข ๑๓ หลัก (บัตรสีชมพูออกให้โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) หรือมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ออกให้โดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ตรวจสอบจากบัตรที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยออกให้ หรือกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานออกให้ เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการตามข้อ ๑.๑.๑.๑ โดยการสอบถามข้อมูลเพื่อความแน่ใจก่อนสำเนาข้อมูล เพื่อตั้งสำนวนคดีสอดส่อง	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๗/ว ๒ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการติดตั้งและใช้งานระบบทะเบียนราษฎรผ่านโปรแกรมระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๑.๑.๓ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นคนอาเซียน/คนต่างประเทศ หมายถึง บุคคลที่เป็นประชากรของประเทศลาว เมียนมาร์ กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ และบุคคลจากประเทศอื่นนอกจากกลุ่มประเทศอาเซียนตรวจสอบจากหนังสือเดินทาง (Passport) หรือบัตรผ่านแดน (Border Pass) หรือมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ที่ออกให้โดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน หรือหนังสือตรวจลงตรา (วีซ่า) หรือหนังสืออนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานหรือหนังสือที่นายจ้างอนุมัติจ้างงาน กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นคนอาเซียน/คนต่างประเทศ ไม่ต้องตรวจสอบข้อมูลบุคคลจากทะเบียนราษฎรเพื่อยืนยันตัวบุคคล เนื่องจากระบบทะเบียนราษฎรเป็นข้อมูลสำหรับบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น ไม่ได้รองรับคนอาเซียน/คนต่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการจัดทำสำนวนคดีควบคุมและสอดส่องในระบบสารสนเทศ โดยการเพิ่มทะเบียนภารกิจผู้ใหญ่ และกำหนดเลขที่ทะเบียนคดี (ปี/ลำดับที่) (ปี พ.ศ./รหัสสำนักงาน/รหัสภารกิจ/เลขที่ทะเบียนคดี) ให้นำเข้าข้อมูลหมายเลขหนังสือเดินทาง/บัตรผ่านแดน ชื่อ-สกุลของผู้ถูกคุมความประพฤติ ชื่อบิดา มารดา สัญชาติ ที่อยู่ และรูปถ่ายจากหนังสือเดินทาง/บัตรผ่านแดน และข้อมูลทั่วไปและข้อมูลคดีในระบบสารสนเทศ และถ่ายภาพผู้ถูกคุมความประพฤติ หน้าตรง ครึ่งตัว ไม่สวมแว่นตา ไม่สวมหมวก และจัดเก็บภาพถ่ายไว้ในระบบ IT พร้อมระบุหน้าหลักและส่วนสูงของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วย โดยให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี หมายเหตุ สำหรับข้อมูลหมายเลขหนังสือเดินทาง/บัตรผ่านแดน หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่มีหลักฐานดังกล่าว ไม่ต้องนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ ส่วนข้อมูลทั่วไป หากมีการเปลี่ยนแปลง ให้บันทึกเพิ่มเติม ในเมนูข้อมูลทั่วไป เช่น ที่อยู่ปัจจุบัน เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ การศึกษา และสถานภาพ เป็นต้น ๑.๒ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติ ให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ๑.๒.๑ เมื่อได้รับเอกสารจากศาล ได้แก่ หนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) หรือรายงานกระบวนการพิจารณาคดี หรือเอกสารที่มีการระบุเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และชื่อ-นามสกุล ให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบทะเบียนราษฎรผ่านระบบตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติ หรือที่เรียกว่า AMI ดังรูป	

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT														
หากตรวจสอบแล้วพบข้อมูลที่มีเลข ๑๓ หลักและ ชื่อ-นามสกุล หรือข้อมูลอื่นๆ ที่ตรงกันกับเอกสารที่ได้รับจากศาลให้ส่งพิมพ์ข้อมูลจากระบบทะเบียนราษฎร แล้วให้ตั้งสำนวนคดีสอดส่อง โดยดำเนินการตามข้อ ๑.๑.๑.๑ ๑.๒.๒ เมื่อได้รับเอกสารจากศาล ได้แก่ หนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) หรือรายงานกระบวนการพิจารณาคดี หรือเอกสารไม่ได้ระบุเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก มีแต่ชื่อ-นามสกุล ให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบทะเบียนราษฎรผ่านระบบตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติ หรือที่เรียกว่า AMI หากตรวจสอบแล้วพบว่ามีชื่อ-นามสกุลซ้ำกันหลายคน หรือมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจน และไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานยืนยันบุคคลได้ ให้นำเข้าข้อมูลบุคคลในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ และตั้งสำนวนคดีสอดส่องตามเอกสารที่ได้รับจากศาล ๒. ตรวจสอบประวัติการกระทำผิด เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการตรวจสอบว่าเคยผ่านการสืบเสาะ หรือสอดส่อง หรือมีประวัติการกระทำผิดอื่นๆ มาแล้วหรือไม่ ดังนี้ ๒.๑ กรณีเคยผ่านการสืบเสาะ แล้วส่งคุมความประพฤติในคดีนี้ให้นำสำนวนสืบเสาะมาแนบ ๒.๒ กรณีไม่เคยผ่านการสืบเสาะ ๒.๒.๑ กรณีมีประวัติการกระทำผิดในระบบสารสนเทศของกรมคุมประพฤติมาก่อน ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ เขียนเลขทะเบียนที่หน้าปกสำนวนและพิมพ์ประวัติผลคดีมาแนบสำนวน เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติใช้ประกอบการสอบปากคำเบื้องต้น ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๒ ๒.๒.๒ กรณีไม่มีประวัติอยู่ในระบบสารสนเทศของกรมคุมประพฤติมาก่อน ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ ตรวจสอบประวัติการกระทำ ความผิดจากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) และบันทึกผลการตรวจไว้ที่หน้าปกพร้อมแนบเอกสารที่พิมพ์จากระบบ กรณีที่พบประวัติ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๓	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๖ (๒) - ใช้ตารางเพื่อบันทึกผลคดี ด้านขบวนการของปกโดยมีรายละเอียดว่า พบหรือไม่พบประวัติ ชื่อผู้ตรวจสอบ และวันที่ตรวจสอบ <table border="1"> <tr> <td>☐</td> <td>ตรวจสอบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>ไม่พบ</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>พบ จำนวน.....คดี</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>ตรวจสอบทะเบียนราษฎร</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>ตรวจสอบ DXC</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>ตรวจสอบ CDS วันที่.....</td> </tr> <tr> <td colspan="2">ชื่อผู้ตรวจสอบ.....</td> </tr> </table>	☐	ตรวจสอบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ	☐	ไม่พบ	☐	พบ จำนวน.....คดี	☐	ตรวจสอบทะเบียนราษฎร	☐	ตรวจสอบ DXC	☐	ตรวจสอบ CDS วันที่.....	ชื่อผู้ตรวจสอบ.....	
☐	ตรวจสอบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ														
☐	ไม่พบ														
☐	พบ จำนวน.....คดี														
☐	ตรวจสอบทะเบียนราษฎร														
☐	ตรวจสอบ DXC														
☐	ตรวจสอบ CDS วันที่.....														
ชื่อผู้ตรวจสอบ.....															

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
หมายเหตุ ๑. กรณีหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป. ๔) ไม่ชัดเจน ข้อมูล ไม่ครบถ้วน คลาดเคลื่อน ให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบความถูกต้องของคำพิพากษาจากระบบสารสนเทศของศาลยุติธรรม เช่น ระบบติดตามสำนวนคดี ตรวจสอบจากระบบสืบค้นคำพิพากษาของศาล หรือขอคัดถ่ายเอกสารสำเนาคำพิพากษา หรือรายงานกระบวนการพิจารณาคดีตามความจำเป็น แล้วรายงานให้หัวหน้ากลุ่ม หรือผู้บังคับบัญชา เพื่อทราบและแจ้งผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ๒. กรณีศาลไม่ได้ส่งหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) มาในวันที่แจ้งคำสั่ง ให้เจ้าหน้าที่ธุรการคดี ติดตามหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) โดยเร็ว เพื่อส่งให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนในภายหลัง ๓. การจัดทำสำนวนคดีโดยการรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่ธุรการ จัดทำเอกสารและรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดี ดังนี้ (๑) ปกหน้าสำนวนสอดส่อง (ค.ป.๑ ข.) (๒) สารบัญสำนวนคดีควบคุมและสอดส่อง (ค.ป.๒ ข.) (๓) หนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) (๔) สำเนาคำฟ้อง/คำพิพากษา (๕) สำเนาใบนัดคุมความประพฤติและ/หรือใบแจ้งการคุมความประพฤติ (๖) แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา ๕๖) (ค.ป.๑๐/๑) (๗) ภาพถ่ายผู้ถูกคุมความประพฤติ (๘) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๑) (๙) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติที่ผ่านการสืบเสาะ/สอดส่อง (ค.ป.๑๑/ส) (๑๐) เอกสารที่ได้จากการดำเนินการตามข้อ ๒ มาประกอบสำนวนคดี	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๗/ว๑๑ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าใช้งานระบบ ศูนย์ แลกเปลี่ยน ข้อมูล กระบวนการ ยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมฯ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๖ (๓)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
(๑๑) เอกสารอื่นๆที่จำเป็น (ถ้ามี) เช่น ใบเปลี่ยนชื่อ นามสกุล เอกสารเกี่ยวกับการบำบัดรักษา เอกสารการชดใช้ค่าเสียหาย หรือ เอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับคดี พร้อมทั้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลงลายมือชื่อรับรองสำเนา (๑๒) แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ ข้อสังเกต กรณีสำนักงานคุมประพฤติแห่งอื่น ขอความร่วมมือให้ดำเนินการเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ ดำเนินการรับ-ส่ง ประเด็นในงานคุมความประพฤติด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๗ ๔. นำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ ๔.๑ การนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ ๔.๑.๑ กรณีเจ้าหน้าที่ธุรการไม่ได้เชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนราษฎรผ่านระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ต้องนำเข้าข้อมูลประวัติส่วนตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลบุคคลให้ถูกต้องครบถ้วน ได้แก่ ชื่อตามสำนวนคดี ชื่อ - สกุล ของผู้ถูกคุมความประพฤติ ชื่อเล่น เพศ เลขบัตรประจำตัวประชาชน วันเกิด และภาพถ่ายของผู้ถูกคุมความประพฤติ ส่วนข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อบิดา มารดา พักอาศัยอยู่กับ สัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพ ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ที่อยู่ปัจจุบัน และข้อมูลคดีตามคำสั่งศาลหรือคำพิพากษา ให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี ๔.๑.๒ กรณีเจ้าหน้าที่ธุรการได้เชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนราษฎรผ่านระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ให้ตรวจสอบข้อมูลของผู้ถูกคุมความประพฤติให้ถูกต้องครบถ้วน ๔.๑.๓ กรณี คนอาเซียน/คนต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ธุรการ ต้องนำเข้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมความประพฤติในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ได้แก่ เลขหนังสือเดินทาง (Passport) บัตรผ่านแดน (Border Pass) หนังสือที่นายจ้าง อนุมัติจ้างงาน ชื่อ - สกุลของผู้ถูกคุมความประพฤติ ชื่อตามสำนวนคดี ชื่อบิดา มารดา สัญชาติ ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ที่อยู่ปัจจุบัน เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ การศึกษา สถานภาพ ภาพถ่ายของผู้ถูกคุมความประพฤติ และข้อมูลคดีตามคำสั่งศาลให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี พร้อมทั้งตรวจสอบสถานะบุคคลให้ถูกต้องจากหนังสือตรวจลงตรา (วีซ่า) และระบุให้ชัดเจนว่าเป็นประเภทใด ดังต่อไปนี้	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว ๗๒๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้ง แนวทางการส่ง-รับประเด็นในงานคุมความประพฤติในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๖ (๔)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
เข้าถูก - อยู่ถูก : กลุ่มนี้เข้าประเทศถูก ผ่านการตรวจถูกต้อง และอยู่ตามเงื่อนไขที่กำหนด ทั้งวัตถุประสงค์ในการอยู่และระยะเวลาในการอยู่ เข้าถูก - อยู่ผิด : กลุ่มนี้เข้าประเทศถูก ผ่านการตรวจถูกต้อง แต่อยู่ผิดเงื่อนไขที่กำหนด วัตถุประสงค์ในการอยู่และระยะเวลาในการอยู่ เข้าผิด - อยู่ถูก : กลุ่มนี้หลบหนีเข้าเมือง แต่ด้วยเหตุผลความจำเป็นเฉพาะเรื่อง รัฐบาลให้มาจดทะเบียนให้อยู่ถูก เข้าผิด - อยู่ผิด : กลุ่มนี้หลบหนีเข้าเมืองและยังหลบหนีอยู่ ๔.๒ จัดทำสารบบคดีของสำนักงานคุมประพฤติ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ สามารถจัดทำทะเบียนรับคดีของสำนักงานคุมประพฤติ โดยการดาวน์โหลดเป็นระบบทะเบียนของสำนักงาน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการคดีของสำนักงาน ๕. การเสนอสำนวนคดีให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย พิจารณามอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ เจ้าหน้าที่ธุรการคดี เสนอสำนวนคดีต่อผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อพิจารณาจ่ายคดีให้พนักงานคุมประพฤติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น จ่ายตามความเชี่ยวชาญของพนักงานคุมประพฤติแต่ละคน หรือตามพื้นที่ เขตหรืออำเภอ หรือตามหรือตามความเหมาะสม เป็นต้น ข้อสังเกต กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่ศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติมากกว่าหนึ่งคดี ควรมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติคนเดียวเป็นผู้ดูแล ๖. การรับคดีของพนักงานคุมประพฤติ เมื่อได้รับสำนวนคดีแล้ว พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อดำเนินการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติต่อไป และหากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทั่วไปและข้อมูลคดี ให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องและบันทึกข้อมูลดังกล่าวในระบบสารสนเทศ ๖.๑ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติ เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนคดีให้พนักงานคุมประพฤติ ดำเนินการ ดังนี้ ๖.๑.๑ กรณีสอบปากคำทันที ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการในขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๗ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ - ค.ป .๑๑ แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
การปฐมนิเทศและการดำเนินการเบื้องต้น ๖.๑.๒ กรณีไม่สามารถสอบปากคำได้ทันที ให้พนักงานคุมประพฤตินัดผู้ถูกคุมความประพฤติให้มาพบในภายหลัง เช่น กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีเหตุจำเป็นที่ต้องรีบกลับภูมิลำเนาซึ่งอยู่ต่างจังหวัด ทำให้ไม่สามารถสอบปากคำได้ ให้พนักงานคุมประพฤติออกใบนัดและกำหนดวัน ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบภายในไม่เกิน ๗ วัน นับตั้งแต่วันที่ออกใบนัด ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องย้าเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล และให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติไว้ด้วย เช่น ชื่อ-ชื่อสกุล ชื่อเล่น วัน เดือน ปีเกิด ชื่อบิดา มารดา ภรรยา สามี ที่อยู่ แผนที่บ้าน สถานที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจสอบทะเบียนราษฎรและรายการประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติ	- ค.ป.๑๐/๑ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา ๕๖) - ใบนัดคุมความประพฤติ
๖.๒. กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อรับทราบเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๖.๒.๑ ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบรายละเอียดในหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป. ๔) ก่อนว่ามีโทษปรับหรือไม่ และจำนวนเท่าใด โดยให้คำนวณวันกักขังแทนค่าปรับของผู้ถูกคุมความประพฤตรายนั้นๆ และประสานไปยังสถานกักขังที่ผู้ถูกคุมความประพฤติกักขังแทนค่าปรับ เพื่อสอบถามวันปล่อยตัวกักขังแทนค่าปรับ ๖.๒.๒ ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบข้อมูลในสำนวนที่เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบจากระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติให้ และ ๖.๒.๒.๑ หากพบว่า มีประวัติการกระทำความผิดใหม่ ให้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจน แล้วรวบรวมเอกสารหลักฐานทางคดี ทั้งนี้ วิธีการในการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (CDS) ให้สำนักงานคุมประพฤติปฏิบัติตามเอกสารภาคผนวก ๒	- หนังสือสอบถามการกักขังแทนค่าปรับ - บันทึกการติดต่อทางโทรศัพท์

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
<u>หมายเหตุ</u> ๑. การตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) ต้องนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศให้ครบถ้วน ได้แก่ ชื่อ นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน วัน เดือน ปีเกิด ชื่อบิดา ชื่อมารดา สัญชาติ เชื้อชาติ ซึ่งหากนำเข้าข้อมูลไม่ครบถ้วนจะไม่สามารถส่งตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดได้ ๒. คนอาชญากร/คนต่างประเทศ ไม่สามารถส่งตรวจประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) ได้ ๖.๒.๒.๒ หากตรวจแล้วไม่พบประวัติการกระทำผิดเพิ่มเติมให้ตรวจสอบที่อยู่หรือข้อมูลที่สามารถติดต่อได้ แล้วดำเนินการเตือนหรือติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติให้มาพบเพื่อรับทราบข้อกำหนดเงื่อนไขในวันขึ้นงานคุมประพฤติกำหนด ๖.๒.๓ ในการติดตามพนักงานคุมประพฤติอาจออกสอดส่องยังที่พักอาศัยหรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด หรืออาจดำเนินการโดยโทรศัพท์สอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติ บุคคลในครอบครัว ญาติ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นที่สามารถติดต่อได้ หรืออาจมอบหมายอาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการแทนได้ โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งจากศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ๖.๒.๔ หากเป็นกรณีออกหนังสือเตือนแล้ว แต่ผู้ถูกคุมความประพฤดียังไม่มาพบให้ดำเนินการตามข้อ ๖.๒.๓ ภายใน ๗ วันนับจากวันผิดนัด ทั้งนี้ แนวทางการปฏิบัติงานด้านคุมความประพฤติปรากฏตาม เอกสารภาคผนวก ๔.๑ ผลการออกติดตามสอดส่อง มีหลายกรณี ดังนี้ ๑. กรณีพบผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ที่พักอาศัยอยู่ในบ้านที่ผู้ถูกคุมความประพฤติแจ้งไว้ ให้พนักงานคุมประพฤติบันทึกการสอดส่องตามแบบที่กำหนด และออกหนังสือเตือนให้ไปพบพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดนัดใหม่ พร้อมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือญาติลงลายมือชื่อรับหนังสือดังกล่าวไว้ ๒. กรณีพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤที่ย้ายที่อยู่ให้สอบถามผู้ที่พักอาศัยหรือพยานที่อยู่ใกล้เคียงและบันทึกรายละเอียดตามแบบที่กำหนด	- ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง - หนังสือ ที่ยธ ๐๓๐๓/ว๔๗๘ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง - ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง - หนังสือเตือนให้ไปพบพนักงานคุมประพฤติ - ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง - ค.ป.๕ บันทึกถ้อยคำพยาน

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
เพื่อดำเนินการต่อไป ๓. กรณีพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติถึงแก่กรรม/ถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่/เดินทางไปต่างประเทศ/เจ็บป่วยสาหัส/มีอาการทางจิตรุนแรง ให้บันทึกรายละเอียดต่างๆ และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นหลักฐานและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล เช่น - กรณีถึงแก่กรรม ให้บันทึกวัน เดือน ปี และสาเหตุการถึงแก่กรรม วัดที่สวดอธิษฐานหรือวัดที่ฌาปนกิจ วัน เดือน ปีที่ฌาปนกิจ และหลักฐานใบมรณบัตร - กรณีถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ ให้บันทึกวัน เดือน ปี และสถานที่ตำรวจที่จับกุม ฐานความผิด สถานที่ต้องขังในระหว่างดำเนินคดี หากศาลมีคำพิพากษาแล้ว ให้สอบถามวันที่พิพากษา โทษจำคุก เรือนจำ/ทัณฑสถานที่ต้องโทษจำคุก - กรณีเดินทางไปต่างประเทศ ให้บันทึกรายละเอียดการเดินทางไปต่างประเทศ และหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ประเทศที่เดินทางไป กำหนดวันเดินทางกลับ วัตถุประสงค์ของการเดินทางไปต่างประเทศ เช่นไปประกอบอาชีพ หรือไปศึกษาต่อ หรือไปพักอาศัย หรือไปท่องเที่ยว - กรณีเจ็บป่วยทางกาย เจ็บป่วยด้วยโรคใด ให้บันทึกอาการปัจจุบันเป็นอย่างไร แพทย์รักษาตัวอยู่ที่ใด ใบรับรองแพทย์ หรือสามารถมาพบพนักงานคุมประพฤติได้หรือไม่ ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติดาจถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐาน - กรณีมีอาการทางจิต ให้บันทึกอาการปัจจุบันมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด สื่อสารเข้าใจและตอบคำถามได้หรือไม่ เพื่อจะได้ประเมินว่าผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถมาพบพนักงานคุมประพฤติได้หรือไม่ ทั้งนี้ ขอให้แนบเอกสารการรักษาพยาบาล หรือตรวจสอบจากบัตรประจำตัวผู้ป่วย หรือใบรับรองแพทย์ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษา (ถ้ามี) ๔. กรณีพบบ้าน แต่ไม่พบผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้พักอาศัยในบ้านให้สอบถามเพื่อนบ้าน หรือ ผู้นำชุมชน แล้วบันทึกถ้อยคำพยานตามแบบที่กำหนด ๕. กรณีไม่พบบ้านหรือสถานที่ที่แจ้งไว้ ให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ไปรษณีย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และบันทึกถ้อยคำพยานตามแบบที่กำหนด ๖. กรณีพยานเขียนหนังสือไม่ได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือแทนการลงลายมือชื่อ หรือกรณีไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกเหตุขัดข้องที่ไม่สามารถลงลายมือชื่อ และรูปพรรณสัณฐานของพยานดังกล่าวไว้ด้วย	- ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง - ค.ป.๕ บันทึกถ้อยคำพยาน - ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง - ค.ป.๕ บันทึกถ้อยคำพยาน

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

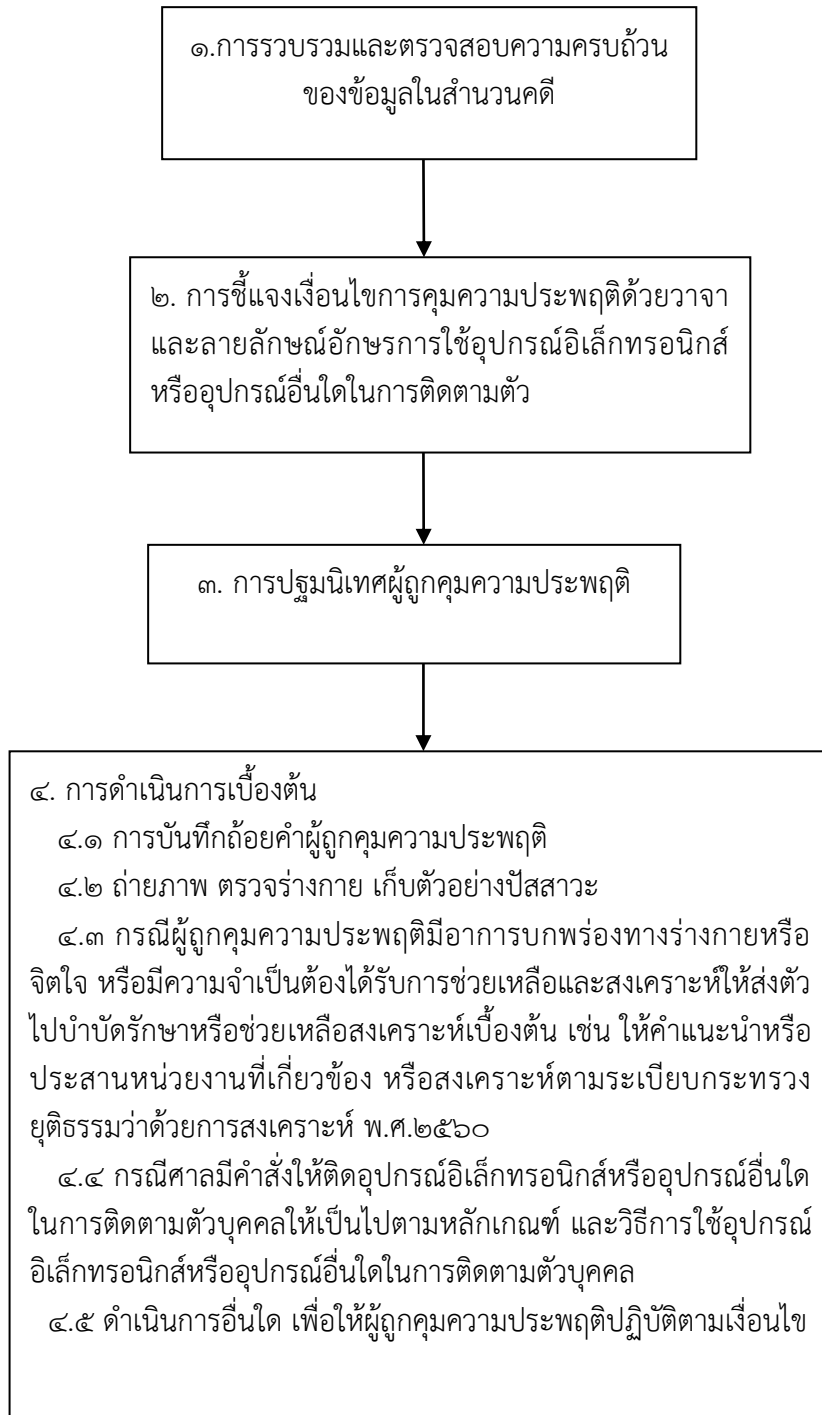
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการทุกขั้นตอนด้วยความรอบคอบคำนึงถึงความปลอดภัยและความรวดเร็ว ๖.๒.๕ หากผู้ถูกคุมความประพฤติยังไม่มาพบและมีพฤติการณ์ที่แสดงว่าตั้งใจไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจภายใน ๗ วันนับแต่วันครบกำหนดการรายงานตัวครั้งที่ ๑ กรณีที่ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการในขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศและการดำเนินการเบื้องต้นต่อไป	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติหลังจากที่มีคำสั่งให้คุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติต้องชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติตามที่ศาลมีคำสั่งแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร พร้อมแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติจากการคุมความประพฤติ และจัดปฐมนิเทศผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการคุมความประพฤติ วิธีการคุมความประพฤติ และบริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุมประพฤติ ตลอดจนการรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในสำนวนคดี เช่น คำสั่งศาล รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใด ในการติดตามตัวบุคคลให้ดำเนินการในขั้นตอนนี้ด้วย

รายละเอียดการปฏิบัติงาน ปรากฏตามแผนภูมิที่ ๔ แสดงขั้นตอนการชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

แผนภูมิที่ ๔ แสดงขั้นตอนการชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ
และการดำเนินการเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
เมื่อพนักงานคุ้มครองประเพณีได้รับมอบสำนวนคดีจากผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองประเพณีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ให้พนักงานคุ้มครองประเพณีดำเนินการ ดังนี้ ๑. การรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในสำนวนคดี โดยทำความเข้าใจข้อมูลในสำนวนคดี เช่น คำสั่งศาล และตรวจสอบเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก กรณีที่ผ่านการสืบเสาะ ให้พิจารณาข้อมูลจากสำนวนสืบเสาะ รวมทั้งตรวจสอบเอกสารที่ธุรการรวบรวม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ เช่น ใบอนุญาตครอบครองอาวุธปืน ใบอนุญาตขับรถ เป็นต้น ๒. การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีเป็นขั้นตอนสำคัญในการทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุ้มครองประเพณี โดยพนักงานคุ้มครองประเพณีต้องชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีตามที่ศาลมีคำสั่งแก่ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีด้วยวาจาและลายลักษณ์ ซึ่งเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประเพณีที่ศาลกำหนด ได้แก่ (๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ (๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ (๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก (๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด (๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด (๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้ (๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน (๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว (๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควร	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๙ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔, ๒๕ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๐ - ค.ป.๑๐/๑ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี (ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา ๕๖) - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๐๕ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้างแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี ผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๐/๑ ค.ป.๑๐/๒ ค.ป.๑๐/๓) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๑) และแบบประเมินผู้ถูกคุ้มครองประเพณี - กลไกการควบคุมพฤติกรรม ศึกษาจากคู่มือกระบวนการปฏิบัติงานด้วยกลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีสำหรับพนักงานคุ้มครองประเพณี - กลไกการการสนับสนุน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัย ศึกษาจากคู่มือกระบวนการปฏิบัติงานด้วยกลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีสำหรับพนักงานคุ้มครอง

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณีเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน (๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประเพณีตามคำพิพากษา ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขแก่ผู้ถูคุ้มครองประเพณีแต่ละราย แตกต่างกันไป โดยศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องอธิบายให้ผู้ถูคุ้มครองประเพณีเข้าใจเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีที่ศาลกำหนดให้ผู้ถูคุ้มครองประเพณีแต่ละราย (รายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีปรากฏตามขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน ข้อ ๔. การจัดทำแผนการคุ้มครองประเพณี) ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๔ ๒.๑ สิทธิและหน้าที่ของผู้ถูคุ้มครองประเพณี ๒.๑.๑ สิทธิของผู้ถูคุ้มครองประเพณี สิทธิที่จะคัดค้านรายงานและนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ กรณีรายงานและความเห็นของพนักงานคุ้มครองประเพณีเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูคุ้มครองประเพณีและหากศาลได้มีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษซึ่งเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูคุ้มครองประเพณีมากขึ้น ผู้ถูคุ้มครองประเพณีมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ๒.๑.๒ หน้าที่ของผู้ถูคุ้มครองประเพณี ๒.๑.๒.๑ การมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามข้อกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีโดยเคร่งครัด ๒.๑.๒.๒ การมารายงานตัวตามกำหนดนัด และเข้าร่วมกิจกรรมตามที่สำนักงานคุ้มครองประเพณีนัดหมาย ๒.๑.๒.๓ เมื่อมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงในระหว่างการคุ้มครองประเพณี เช่น ย้ายที่พักอาศัย เจ็บป่วย ถูกจับดำเนินคดีใหม่ เดินทางไปต่างประเทศ เป็นต้น ให้ผู้ถูคุ้มครองประเพณีแจ้งให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบโดยเร็ว ๒.๒ ผลที่จะได้รับการปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติจากการคุ้มครองประเพณี มีดังนี้ ๒.๒.๑ ผลที่จะได้รับการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี ทำให้ผู้ถูคุ้มครองประเพณีพ้นการคุ้มครองประเพณีไปด้วยดี ๒.๒.๒ ผลที่จะได้รับการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี ศาลอาจตักเตือนผู้ถูคุ้มครองประเพณีหรือกำหนดโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษที่รอการลงโทษไว้ หรือผลที่ได้รับใน	ประเพณี - พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๕ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๐ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๕ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๐ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๕ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๗, ๓๒ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว ๘๔๘ ลงวันที่

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
เรื่องสิทธิทางสังคม เช่น การทำ/ต่อใบอนุญาตขับรถ การอุปสมบท การถูกคัดชื่อออกจากทะเบียนราษฎรกรณีศาลออกหมายจับ เป็นต้น หมายเหตุ ๑. ต้องให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลงลายมือชื่อรับทราบใน ค.ป. ๑๐/๑ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา ๕๖) ทุกราย ๒. ก่อนชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติพนักงานคุมประพฤติ ควร สร้างสัมพันธภาพโดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบสร้างแรงจูงใจ (Motivational Interviewing หรือ MI) เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือในการให้ปากคำและการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๓. การจัดปฐมนิเทศผู้ถูกคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติ ต้องจัดปฐมนิเทศแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่ออธิบายให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบเบื้องต้นก่อนที่พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการคุมความประพฤติ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้ ๓.๑ วัตถุประสงค์ของการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติ อธิบายวัตถุประสงค์ของการคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับความรู้ ความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในระหว่างการคุมความประพฤติและกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู ๓.๒ วิธีการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติ อธิบาย ขั้นตอนการคุมความประพฤติ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ตามที่ศาลมีคำสั่ง เช่น การมารายงานตัวตามกำหนดนัด การทำงาน บริการสังคมครบจำนวนชั่วโมง และเงื่อนไขอื่นๆ ตลอดจนการควบคุม และสอดส่องตามระดับความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ แผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย ๓.๓ บริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติ ต้องแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบการบริการที่อาจได้รับ	๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานงานความร่วมมือระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กับ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว ๘๗๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานงานความร่วมมือระหว่าง กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม กับกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม - ค.ป.๑๐/๑ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา ๕๖) - หนังสือที่ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๖ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒ เรื่อง แจ้งเวียนเผยแพร่คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๑ - กลไกการการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
จากสำนักงานคุ้มครองประเพณี เช่น การสงเคราะห์ประเภทต่างๆ ได้แก่ (๑) การส่งเสริมการมีงานทำหรือส่งเสริมด้านการหางาน (๒) การส่งเสริมด้านการฝึกวิชาชีพ (๓) การส่งเสริมด้านการศึกษา (๔) การส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ (๕) การสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล (๖) การสงเคราะห์ค่าอาหาร (๗) การสงเคราะห์ค่าพาหนะ (๘) การสงเคราะห์ค่ายั้งชีพ (๙) การสงเคราะห์ด้านที่พักอาศัย (๑๐) การให้คำปรึกษาแนะนำ (๑๑) ด้านการให้ความรู้และการฝึกอบรม ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต แนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๘ ๓.๔ ข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในระหว่างการคุ้มครองประเพณี พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในระหว่างการคุ้มครองประเพณีให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีและครอบครัวได้เข้าใจและให้ความร่วมมือในระหว่างการคุ้มครองประเพณี ดังนี้ ๓.๔.๑ ข้อควรปฏิบัติ ได้แก่ ๑) ตรงต่อเวลาในการมารายงานตัวตามกำหนดนัด และเข้าร่วมกิจกรรมตามที่สำนักงานคุ้มครองประเพณีนัดหมาย หากมีเหตุจำเป็นให้โทรศัพท์แจ้งพนักงานคุ้มครองประเพณี หรือแจ้งญาติหรือบุคคลใกล้ชิด แจ้งให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบ ๒) ต้องนำสมุดข้อกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประเพณีมาด้วยทุกครั้ง เมื่อมาพบพนักงานคุ้มครองประเพณี มาเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขฟื้นฟู หรือมาติดต่อที่สำนักงานคุ้มครองประเพณี ๓) การแต่งกายให้มีความเหมาะสมกับกาลเทศะ เมื่อมารายงานตัว หรือมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู หรือ มาติดต่อที่สำนักงานคุ้มครองประเพณี ๔) กรณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณีมีปัญหาด้านต่างๆ สามารถมาพบพนักงานคุ้มครองประเพณี หรือโทรศัพท์มาเพื่อพนักงานคุ้มครองประเพณีจะได้ให้คำแนะนำ หรือช่วยเหลือต่อไป ๕) กรณีมีอาสาสมัครคุ้มครองประเพณี หรือเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ออกเยี่ยมเยียน ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีและครอบครัว ควรให้	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๓) , ๔๐ , ๔๑ , ๔๒ และ ๔๓ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๗๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้างแนวทาง การช่วยเหลือสงเคราะห์ ผู้ที่อยู่ในความดูแลของ กรมคุ้มครองประเพณี

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ความร่วมมือตอบข้อซักถามต่างๆ และสามารถขอคำปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ๖) กรณีครอบครัวของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีมีความไม่สบายใจเกี่ยวกับผู้ถูกคุ้มครองประเพณี สามารถติดต่อพนักงานคุ้มครองประเพณีเพื่อขอคำแนะนำ ปรีกษา หรือช่วยเหลือ ๗) ครอบครัวต้องช่วยป้องกันไม่ให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีทำผิดเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี เช่น - กรณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณีมีแนวโน้มที่จะผิดเงื่อนไข โดยไม่มารายงานตัวตามกำหนดนัด หรือยังไม่ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ หรือทำแล้วแต่ยังไม่ครบจนจะใกล้ถึงกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองประเพณีแล้ว หรือคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ หรือพฤติกรรมอื่นที่แสดงถึงการผิดเงื่อนไข ให้บุคคลในครอบครัวตักเตือนผู้ถูกคุ้มครองประเพณี และแจ้งให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือต่อไป - กรณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณีมีเหตุขัดข้อง ซึ่งไม่สามารถมารายงานตัวตามกำหนดนัดได้ เช่น เกิดอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วยกะทันหัน ให้ครอบครัวแจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าวให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบโดยเร็ว ๓.๔.๒ ข้อห้ามปฏิบัติ ได้แก่ (๑) ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเสพยาเสพติด เมื่อมาพบพนักงานคุ้มครองประเพณี หรือเมื่อมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู (๒) ไม่นำยาเสพติดให้โทษทุกชนิดเข้ามาในสำนักงานคุ้มครองประเพณีหรือมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู (๓) ไม่พกพาอาวุธใดๆ เข้ามาในสำนักงานคุ้มครองประเพณีหรือมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู (๔) ไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง ๓.๕ แนะนำแอปพลิเคชันบนมือถือของกรมคุ้มครองประเพณี เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อกับกรมคุ้มครองประเพณี (ถ้ามี) หมายเหตุ ๑. การปฐมนิเทศควรจัดโดยเร็ว ภายในวันที่ชี้แจงเงื่อนไข หรือนัดมาพบภายหลัง แต่ทั้งนี้ไม่ควรเกินระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ๒. พนักงานคุ้มครองประเพณีสามารถจัดปฐมนิเทศแบบรายบุคคลหรือปฐมนิเทศแบบกลุ่ม ซึ่งสามารถให้บุคคลในครอบครัวของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเข้าร่วมด้วย แต่ในการชี้แจงเงื่อนไขศาลให้ผู้ถูกคุ้มครอง	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และ การดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ประเพณีที่ราบนั้น ควรชี้แจงเป็นรายบุคคล ๔. การดำเนินการเบื้องต้น ๔.๑ การบันทึกถ้อยคำผู้ถูกคุ้มครองประเพณี พนักงานคุ้มครองประเพณีเจ้าของคดี ต้องดำเนินการสอบถามตามแบบที่กรมคุ้มครองประเพณีกำหนด โดยใช้ทักษะการสัมภาษณ์ หรือการสัมภาษณ์แบบสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ได้สัมภาษณ์ภาพและรายละเอียดเบื้องต้นมากที่สุดเพียงพอต่อการวิเคราะห์ประเมินและวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูร่วมกับผู้ถูกคุ้มครองประเพณี โดยประเด็นที่สอบถามมีดังต่อไปนี้ ซึ่งแบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๑) ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๔ ๔.๑.๑ ประวัติครอบครัวและภูมิหลัง ๑) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุ้มครองประเพณี เพื่อให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุ้มครองประเพณี เช่น ชื่อและชื่อสกุลจริง พร้อมทั้งชื่อเล่น หรือชื่ออื่นๆ ที่ผู้อื่นเรียก สถานที่เกิด อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุ้มครองประเพณี ๒) ข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่อาศัย ควรสอบถามถึงภูมิลำเนาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันว่าพักที่ใด กับใคร นานเพียงใด บ้านและที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของใคร สาเหตุของการย้ายที่อยู่ สภาพที่อยู่อาศัยตลอดจนบ้านดังกล่าวในปัจจุบันยังมีอยู่หรือมีผู้ใดพักอาศัยอยู่หรือไม่ เป็นต้น โดยสอบถามให้ละเอียดที่สุดเพื่อประโยชน์ในการสอดส่องที่อยู่อาศัยของผู้ถูกคุ้มครองประเพณี หากเป็นที่อยู่ในต่างจังหวัด ควรสอบถามถึงผู้นำท้องถิ่นว่าเป็นใคร เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ทั้งควรถามถึงหมู่บ้านที่พักเรียกว่าบ้านอะไร ในการสอบถามถึงที่อยู่อาศัยนี้พยายามสอบถามสถานที่ ซึ่งสามารถติดต่อกับผู้ถูกคุ้มครองประเพณีให้ได้มากที่สุด หรือบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อกับผู้ถูกคุ้มครองประเพณีได้ นอกจากนี้ในระหว่างการคุ้มครองประเพณี ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีพักอยู่ที่ใด กับใคร ที่พักดังกล่าวมีสภาพแวดล้อมอย่างไร เป็นแหล่งยาเสพติดหรือแหล่งการพนันหรือไม่ มีปัญหาอาชญากรรมร้ายแรงใดๆ หรือไม่เหล่านี้ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลวิเคราะห์ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีต่อไป	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๒ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๐๕ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้างแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี ผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๐/๑ ค.ป.๑๐/๒ ค.ป.๑๐/๓) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๑) และแบบประเมินผู้ถูกคุ้มครองประเพณี - ค.ป.๑๑ แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุ้มครองประเพณี - กลไกการการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (โดยกลุ่มพัฒนางานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด กองพัฒนาการคุ้มครองประเพณี กรกฎาคม ๒๕๖๒)

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณีเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ในกรณีที่ผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณีมีที่อยู่อาศัยหลายแห่ง พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องสอบถามและวาดแผนที่บ้านไว้ทุกแห่งด้วย และกรณีผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณีมีที่อยู่อาศัยไม่แน่นอน พนักงานคุ้มครองประเพณีอาจสอบถามถึงที่อยู่ของญาติหรือบุคคลที่ติดต่อกับผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณีได้ไว้ให้ได้มากที่สุด หรือที่ทำงาน พร้อมวาดแผนที่บ้านไว้ด้วย ๓) การวาดแผนที่บ้าน ควรวาดอย่างละเอียดว่าบ้านดังกล่าวอยู่ที่ใด ใกล้เคียงสถานที่ใดบ้างที่เป็นจุดสังเกต หรืออยู่ใกล้สถานที่สำคัญหรือสถานที่รู้จักของคนทั่วไป การเดินทางไปอย่างไร มีรถประจำทางสายใดผ่านเส้นทางดังกล่าวบ้าง บ้านมีลักษณะอย่างไร เช่น สีของบ้าน มีรั้วหรือไม่ มีลักษณะเด่นกว่าบ้านอื่นอย่างไร บ้านข้างเคียงมีลักษณะใด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการติดตามและสอดส่อง รวมทั้งข้อมูลแผนที่จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการค้นหาลักษณะที่หรือตำแหน่งที่พักอาศัยอาจใช้ Google Map ๔) ข้อมูลด้านครอบครัวและผู้ใกล้ชิด พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องสอบถามข้อมูลด้านครอบครัวและผู้ใกล้ชิดของผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณี อาทิ ผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณีเป็นบุตรใคร พร้อมรายละเอียดต่างๆ ของบิดามารดา จำนวนพี่น้อง โดยผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณีเป็นบุตรคนที่เท่าใด พี่น้องเป็นใคร อยู่ที่ไหน ทำงานอะไร เป็นต้น ผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณีมีสถานภาพทางสมรสเป็นอย่างไร ยังโสด หรือมีครอบครัวแล้วหรือไม่ พร้อมทั้งสอบถามรายละเอียดของบุคคลที่เกี่ยวข้อง (สามีหรือภรรยา) ว่าเป็นใคร อายุเท่าใด ทำงานอะไร มีภูมิลำเนาที่ใด อยู่ด้วยกันนานเพียงใด มีบุตรกี่คน บุตรอยู่ในความอุปการะของผู้ใด ใครเป็นผู้รับภาระในบ้าน นิสัยใจของคู่สมรสเป็นอย่างไร ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นอย่างไร เช่น มีเหตุขัดใจทะเลาะกันบ้างหรือไม่อย่างไร บุคคลในครอบครัวมีบุคคลใดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้โทษ หรือเล่นการพนัน หรือถูกจับกุมดำเนินคดี หรือมีอาการทางจิตประสาทหรือไม่ เป็นต้น หมายเหตุ การสอบถามบุคคลในครอบครัวและผู้ใกล้ชิดนี้ ควรเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เพื่อให้ทราบถึงบุคคลที่มีอิทธิพลในทางบวก และทางลบต่อผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณี เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู เช่น ผู้ที่มีอิทธิพลในทางบวกสามารถกล่าวคำตักเตือน หรือช่วยเหลือผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณี ส่วนผู้ที่มีอิทธิพลในทางลบ อาจมีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของผู้ถูกรับคุ้มครองประเพณีได้	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๕) การศึกษาและการประกอบอาชีพ - ข้อมูลด้านการศึกษา สัมภาษณ์เพื่อให้ทราบว่า ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์มีพื้นฐานการศึกษาเพียงใด ระหว่างเรียนเคยมีพฤติกรรม เกเร หนีเรียน ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นหรือเคยถูกลงโทษทางวินัยของโรงเรียน เช่นเคยสอบตก เรียนซ้ำชั้น ถูกไล่ออกหรือถูกพักการเรียนหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาพัฒนาการทางสมอง การปรับตัว และการเรียนรู้ รวมถึงระดับสติปัญญาของผู้ขึ้นด้วย - ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ สัมภาษณ์ถึงการทำงานของ ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ ตั้งแต่เริ่มทำงานจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในระยะเวลา ๑ ปี ก่อนกระทำผิดในคดีนี้ ว่าเคยทำงานประเภทใด ที่ไหน ระยะเวลาสั้นเพียงใด ได้รับเงินเดือนเท่าไร รายได้เพียงพอหรือไม่ หากไม่พอใช้จ่ายใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหาหรือมีบุคคลใดที่จะให้ความช่วยเหลือได้ หากเคยเปลี่ยนงานสาเหตุเปลี่ยนงานเพราะเหตุใด และผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ต้องการความช่วยเหลือด้านอาชีพหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นถึงความถนัดในด้านการทำงานของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ โอกาสและปัจจัยอื่น ๆ ในบางรายลักษณะของอาชีพมีผลต่อการกระทำความผิดของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ ๖) ข้อมูลด้านการรับราชการทหารกองประจำการ เพื่อให้ทราบว่าผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ เคยเข้ารับราชการทหารหรือไม่พร้อมรายละเอียดการรับราชการทหารกองประจำการ หากไม่เคยเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เพราะเหตุใด ทั้งนี้ ข้อมูลด้านการรับราชการทหารจะเป็นประโยชน์กับพนักงานคุมประพจน์ ในกรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ ไม่มาพบพนักงานคุมประพจน์ เนื่องจากผู้ถูกคุ้มครองประพจน์อาจจะถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาขัดขึ้นหมายเรียกเกณฑ์ทหารหรือหนีรับราชการทหารกองประจำการ ข้อสังเกตเพิ่มเติม <u>กรณีที่ ๑</u> กรณีที่อายุผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ถึงเกณฑ์รับราชการทหาร และได้รับการคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ อาจจะมีปัญหาเรื่องการปฏิบัติตามเงื่อนไข ในระหว่างการคุ้มครองประพจน์ <u>กรณีที่ ๒</u> กรณีที่อายุของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์เลยเกณฑ์รับราชการทหาร แต่ไม่ปรากฏข้อมูลว่าผู้ถูกคุ้มครองประพจน์เคยรับราชการทหาร หรือได้รับการยกเว้นการรับราชการทหาร (อาจเป็นไปได้ว่าผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ไม่เข้ารับการตรวจเลือกเป็นทหาร	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
กองประจำการ หรือเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน) ๗) นิยัยความประพจน์ เพื่อให้ทราบว่ามีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ มีนิยัยความประพจน์ใดที่ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขฟื้นฟู เช่น ความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือนิสัยที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน การคล้อยตามผู้อื่น ถูกชักจูงได้ง่าย เป็นต้น ๘) สุขภาพและรูปร่าง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ได้อย่างเหมาะสม - ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกาย พนักงานคุ้มครองประพจน์ต้องสังเกตความบกพร่องทางร่างกายประกอบการสอบถาม เพื่อให้ทราบว่ามีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์เคยเจ็บป่วยหรือมีความผิดปกติ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขฟื้นฟูหรือไม่ เช่น พิกัดทางร่างกาย โรคติดต่อร้ายแรง โรคประจำตัว หรืออาการเจ็บป่วยที่ไม่เหมาะสมต่อการแก้ไขฟื้นฟู เป็นต้น - ข้อมูลด้านสุขภาพจิต เพื่อให้ทราบว่ามีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์มีสภาวะทางอารมณ์หรือความผิดปกติทางจิต ซึ่งมีผลกระทบต่อนตนเองหรือบุคคลอื่น และเป็นปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขฟื้นฟูหรือมีแนวโน้มในการกระทำผิดซ้ำ เช่น ปัญหาทางอารมณ์ สภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมต่อต้านสังคม อารมณ์สองขั้ว อารมณ์แปรปรวน ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ ไม่สามารถจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม อารมณ์รุนแรง ไม่สามารถยับยั้งชั่งใจ ประสาทหลอน หูแว่ว หรือเคยเข้ารับการรักษาอาการทางจิต เป็นต้น ปัญหาด้านการเรียนรู้ในช่วงวัยเด็ก/อาการทางสมองที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง และมีพฤติกรรมเฉพาะ อาทิ สมาธิสั้น เรียนรู้ช้า การตอบสนองช้า ไม่สบตา โยกตัว เขย่าขา ดึงผม กัดเล็บ แขนขากระตุก ปัญหาอาการทางประสาท มีอาการเครียด วิดกกังวล ย้ำคิด ย้ำทำ หวาดระแวง โรคตื่นตระหนก (panic) ในกรณีที่พบอาการผิดปกติดังกล่าวต้องบันทึกรายละเอียดพฤติกรรม พร้อมทั้งติดต่อครอบครัว เพื่อวางแผนส่งต่อให้หน่วยงาน เฉพาะทางดูแลรักษาอย่างเหมาะสม หรือขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามคำพิพากษาต่อไป	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๔.๑.๒ ประวัติการกระทำความผิด เพื่อให้ทราบว่าคุณผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดจนติดนิสัย และมีแนวโน้มที่จะแก้ไขฟื้นฟูได้มากน้อยเพียงใด ในการสัมภาษณ์จึงต้องนำข้อมูลประวัติการกระทำความผิดจากระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติและ/หรือจากระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) ซึ่งธุรการได้ดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นไว้แล้ว มาประกอบการสอบปากคำ ผู้ถูกคุมความประพฤติเพิ่มเติม และปัจจุบันผู้ถูกคุมความประพฤดียังมีคดีอื่น ที่อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นศาลหรือไม่ ๔.๑.๓ ประวัติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือสารเสพติดให้โทษ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เหตุปัจจัยในการกระทำความผิด และนำมาวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือสารเสพติดให้โทษ ๑) การเกี่ยวข้องกับยาและสารเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติว่าเริ่มเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตั้งแต่อายุเท่าใด รวมถึงชนิดของยาเสพติดให้โทษ ตลอดจนวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหรือสารระเหยต่างๆ ตั้งแต่ชนิดแรกที่ทดลองจนถึงปัจจุบัน รวมทั้ง วิธีการเสพ สาเหตุของการเสพ ปริมาณการเสพ ความถี่ของการเสพ ระยะเวลาในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพียงใด เสพคนเดียวหรือเสพกับใคร เคยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ณ สถานพยาบาลใดหรือไม่ หาซื้อยาเสพติดให้โทษมาจากแหล่งใด เคยถูกจับกุมดำเนินคดียาเสพติดให้โทษมาก่อนหรือไม่ และปัจจุบันยังเสพยาอยู่หรือเลิกเสพยาแล้ว เนื่องจากอะไร เป็นต้น กรณีผู้ถูกคุมความประพฤดียังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้ยาเสพติดเพื่อรับการบำบัดรักษา (จากแบบประเมิน V๒) เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟู พฤติกรรมกรรมการรับจ้างซื้อหรือจำหน่ายยาเสพติด ผู้ถูกคุมความประพฤติเคยรับจ้างซื้อหรือจำหน่ายยาเสพติดหรือไม่ ถ้าเคยรับจ้างซื้อหรือจำหน่ายได้รับค่าจ้างครั้งละเท่าใด ระยะเวลาในการรับจ้างซื้อหรือจำหน่ายนานเท่าใด และรับยาเสพติดมาจากแหล่งใด จำหน่ายให้กับผู้ใด ๒) การเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เหตุปัจจัยในการกระทำความผิด และนำมาวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติคดีที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ โดยให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามถึงพฤติกรรมในการดื่มแอลกอฮอล์ ประเภท	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ความถี่ ปริมาณ เหตุผลในการตีพิมพ์ รวมทั้งผลกระทบจากการตีพิมพ์ เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์มีพฤติกรรมการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ และเป็นต้นเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์จัดทำแบบประเมินพฤติกรรมการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ (ASSIST) เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟู ข้อสังเกต การดำเนินการเบื้องต้นนี้ควรดำเนินการให้ได้รายละเอียดข้อมูลเพียงพอที่จะทำให้รู้จักผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพในการจำแนก วิเคราะห์ และวางแผนในขั้นตอนต่อไป ๔.๑.๔ สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี สอบถามผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ ถึง วัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ และพฤติการณ์แห่งคดี พร้อมทั้งสาเหตุและมูลเหตุของการกระทำผิดครั้งนี้ พร้อมทั้งความสำนึกผิด และการบรรเทาผลร้าย ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับการแก้ไขฟื้นฟูต่อไป ๔.๒ การเก็บปัสสาวะหาสารเสพติด ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์พิจารณาเก็บปัสสาวะของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ ตามหลักเกณฑ์การตรวจ หรือทดสอบยาเสพติด ดังนี้ - คดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ - คดีที่มีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าจะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีพฤติกรรมน่าสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ วิธีการเก็บ และวิธีการตรวจปัสสาวะ ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทั้งนี้ สำหรับสถานที่และอุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างปัสสาวะ สถานที่ต้องมีความเหมาะสม มิติดิจจากบุคคลภายนอก ส่วนอุปกรณ์ให้ใช้ขวดแก้ว ภาชนะ หรือขวดพลาสติกปากกว้างพร้อมฝาปิดที่สะอาด และแห้ง มีขนาดบรรจุไม่น้อยกว่า ๖๐ มิลลิลิตร มีอุปกรณ์สำหรับฉีกฝาปิดภาชนะเพื่อป้องกันการสับเปลี่ยนตัวอย่าง และให้มีฉลากปิดขวดตัวอย่างปัสสาวะ การจัดให้มีอุปกรณ์และอุปกรณ์ในการเก็บปัสสาวะ การดำเนินการตรวจปัสสาวะของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ หากผลปัสสาวะเป็นบวก ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์กล่าวตักเตือน และกำหนดแผนแก้ไขฟื้นฟูโดย นัดมาตรวจซ้ำ หรือให้เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูเรื่องยาเสพติดให้โทษ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมอบรมป้องกันการเสพซ้ำ	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประพจน์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๖) - ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ - แบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติด ในตัวอย่างปัสสาวะ (แบบที่กรมคุ้มครองประพจน์กำหนด) - แบบชี้แจง ขั้นตอนการตรวจหรือทดสอบปัสสาวะ และการรับรองว่าเป็นปัสสาวะของตน (แบบที่กรมคุ้มครองประพจน์กำหนด) - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๔๔๓ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอส่งแบบฟอร์มและแนวทางที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติงานคุ้มครองประพจน์ พ.ศ. ๒๕๕๙

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

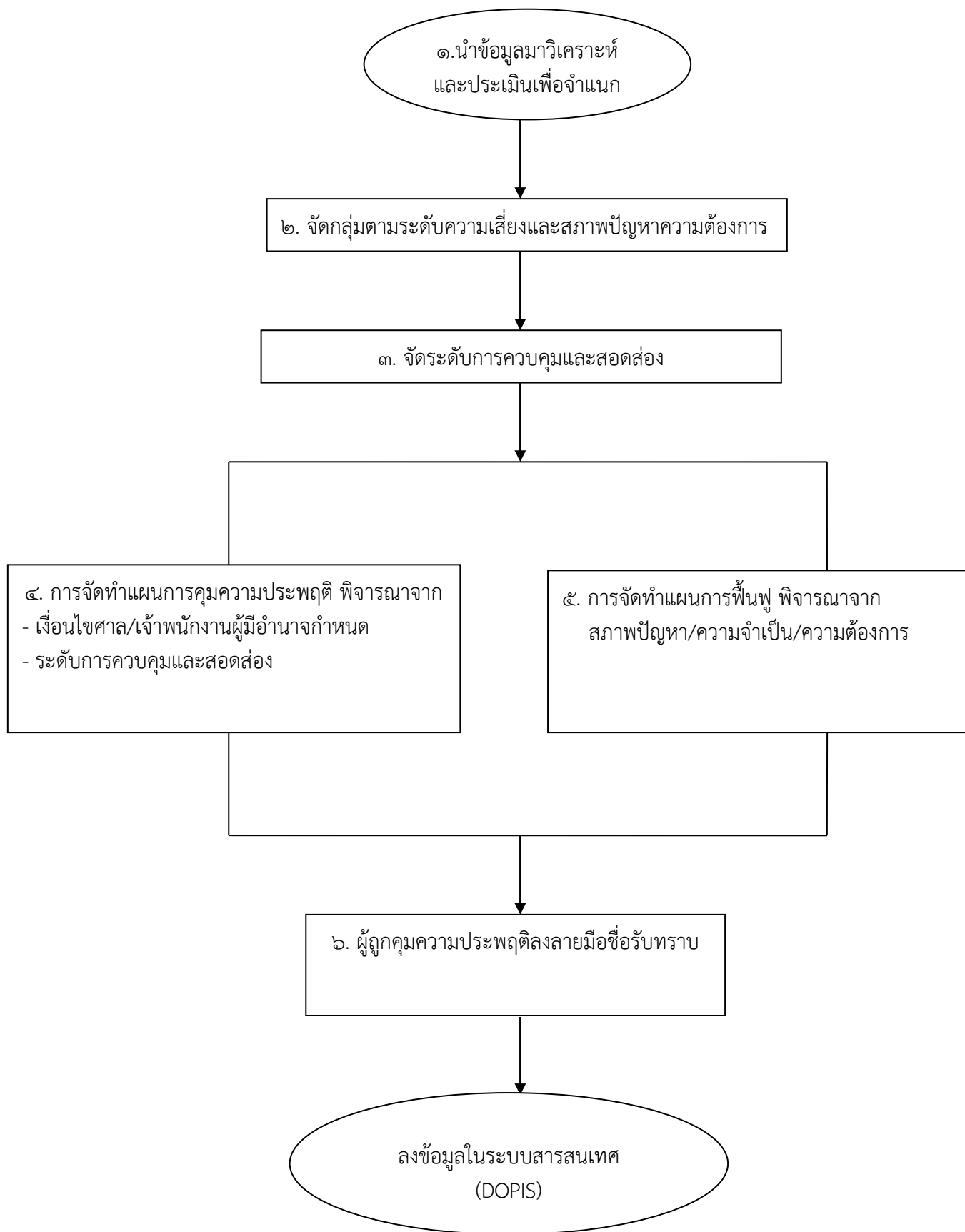
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
หรือกิจกรรมค่ายบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดให้โทษ หรือส่งไปบำบัดรักษายาเสพติดในสถานพยาบาล เป็นต้น ๔.๓ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคลตามเงื่อนไขศาล กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยมีซักช้า กล่าวคือโดยทันทีทันใด ภายหลังศาลหรือเจ้าพนักงาน ผู้มีอำนาจ ได้แจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติ เว้นแต่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการใช้ ระยะเวลาการติด ให้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง คู่มือ และแนวทางที่กำหนด	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๓) - กฎกระทรวง การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๖๕๓ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิด - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๕๕๘ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ และผู้ได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และจำแนก โดยใช้แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เพื่อจัดทำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติดำเนินการร่วมในการจัดทำแผนด้วย

รายละเอียดการปฏิบัติงาน ปรากฏตามแผนภูมิที่ ๕ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู

แผนภูมิที่ ๕ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๑. การนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และประเมินเพื่อจำแนก (ควรดำเนินการทันทีที่บันทึกข้อมูลเบื้องต้นเรียบร้อยแล้ว) พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนนำข้อมูลเงื่อนไขตามคำสั่งศาล และข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเบื้องต้น มาวิเคราะห์ร่วมกับการประเมินความเสี่ยงและสภาพปัญหาความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๕ การประเมินความเสี่ยงและสภาพปัญหาความต้องการ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เกณฑ์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ (Risk) ส่วนที่ ๒ เกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการ (Need) ส่วนที่ ๑ เกณฑ์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ (Risk) มีทั้งหมด ๑๒ ข้อ ดังนี้ ๑. เคยกระทำความผิดที่ผิดกฎหมายแต่ไม่ถูกดำเนินคดีหรือถูกดำเนินคดีแต่ไม่มีโทษจำคุก ๒. เคยกระทำความผิดที่ถูกจับกุมดำเนินคดีมากกว่าหนึ่งครั้ง (นับรวมคดีปัจจุบัน) ๓. เคยกระทำความผิดที่ถูกจับกุมดำเนินคดีมากกว่าสองครั้ง (นับรวมคดีปัจจุบัน) ๔. ตลอดชีวิตที่ผ่านมา มีการกระทำความผิดที่ถูกจับฐานเดิมมากกว่าหนึ่งครั้งใช่หรือไม่ ๕. ประวัติการกระทำผิดที่ศาลพิพากษาจำคุกหรือการรอการลงโทษจำคุก (ไม่นับรวมคดีปัจจุบัน) ๖. เคยผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือมีผลการฟื้นฟูไม่เป็นที่พอใจ ๗. เคยกระทำความผิดก่อนอายุ ๑๘ ปี ๘. เคยได้รับคำพิพากษาให้รับการฝึกและอบรมขณะที่อายุน้อยกว่า ๑๘ ปี เคยฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกฯ ๙. กระทำความผิดหรือเคยมีประวัติกระทำความรุนแรงต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินหรือมีพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น การข่มขู่ ชิงทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย บุคคลอื่น ทารุณกรรมสัตว์ วางเพลิง เป็นต้น (นับรวมคดีปัจจุบัน) ๑๐. ในระยะเวลา ๑ ปีที่ผ่านมา มีบุคคลใกล้ชิดหรือเพื่อนสนิท กระทำความผิดอาญา ๑๑. ในระยะเวลา ๑ ปี ที่ผ่านมา มีบุคคลใกล้ชิดหรือเพื่อนสนิท กระทำความผิดหรือยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ๑๒. ประกอบอาชีพที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๖ - ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และบุคคลที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๒๑ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง ขอแจ้งแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เพิ่มเติม - แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ - คู่มือการจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เอกสารหมายเลข ๑/๒๕๖๒ - ระบบสารสนเทศจำแนก ความเสี่ยงและสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการ

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ส่วนที่ ๒ เกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการ (Need) มีทั้งหมด ๘ ด้าน ดังนี้ ๑. ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ๒. ผู้ประกอบการเลี้ยงดู/ผู้ดูแล ๓. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด ๔. การศึกษาและอาชีพ ๕. การเงิน ๖. อาการผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพ ๗. การดื่มสุรา ๘. การใช้ยาเสพติด ๒. การจัดกลุ่มตามระดับความเสี่ยงและสภาพปัญหาความต้องการ พนักงานคุมประพฤตินำผลจากการประเมินตามข้อ ๑ มาสรุปว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติมีหรือไม่มีความเสี่ยง (คะแนนจากการประเมิน ความเสี่ยงหากมีคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ ๔ คะแนน หมายถึง มีความเสี่ยง หากมีคะแนนน้อยกว่า ๔ คะแนน หมายถึง ไม่มีความเสี่ยง) การประเมินความต้องการแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) ความต้องการด้านหลัก ได้แก่ ด้านผู้ประกอบการเลี้ยงดู/ผู้ดูแล การศึกษา/อาชีพ การเงิน และการใช้ยาเสพติด ๒) ความต้องการด้านรอง ได้แก่ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด อาการผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพ และการดื่มสุรา เมื่อคำนวณคะแนนตามความต้องการแล้วให้นำมาเทียบกับค่าคะแนนมาตรฐาน หากมีคะแนนมากกว่าค่าคะแนนมาตรฐานให้ถือว่า มีปัญหาด้านนั้นๆ การจัดกลุ่ม สามารถพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ความเสี่ยงและสภาพปัญหาและความต้องการ ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ มีค่าคะแนนความเสี่ยงมากกว่าหรือเท่ากับ ๔ และมีความต้องการด้านหลัก อย่างน้อย ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ประกอบการเลี้ยงดู/ผู้ดูแล การศึกษา/อาชีพ การเงิน และการใช้ยาเสพติด กลุ่มที่ ๒ มีค่าคะแนนความเสี่ยงมากกว่าหรือเท่ากับ ๔ และไม่มีความต้องการหรือมีความต้องการด้านรองอย่างน้อย ๑ ด้าน ได้แก่ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด อาการผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพ และการดื่มสุรา กลุ่มที่ ๓ มีค่าคะแนนความเสี่ยงน้อยกว่า ๔ และมีความต้องการด้านหลักอย่างน้อย ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ประกอบการเลี้ยงดู/ผู้ดูแล การศึกษา/	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
อาชีพ การเงิน และการใช้ยาเสพติด กลุ่มที่ ๔ มีค่าคะแนนความเสี่ยงน้อยกว่า ๔ และไม่มีความต้องการหรือมีความต้องการด้านรองอย่างน้อย ๑ ด้าน ได้แก่ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด อาการผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพ และการดื่มสุรา ๓. การจัดระดับการควบคุมและสอดส่อง นำผลจากการจัดกลุ่มมาจัดระดับการควบคุมและสอดส่อง ได้ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ กับ กลุ่มที่ ๒ เป็นผู้มึ่ระดับการควบคุมและสอดส่อง “เข้มงวด” กลุ่มที่ ๓ เป็นผู้มึ่ระดับการควบคุมและสอดส่อง “ปานกลาง” กลุ่มที่ ๔ เป็นผู้มึ่ระดับการควบคุมและสอดส่อง “ไม่เข้มงวด” ๔. การจัดทำแผนการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดทำแผนการคุมความประพฤติให้เป็นไปตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด และพนักงานคุมประพฤติสามารถจัดทำแผนการคุมความประพฤติตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร เพื่อให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการประเมินในแบบจำแนก ทั้งระดับความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งการจัดทำแผนการคุมความประพฤติ แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้ ๔.๑ แผนการคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามแก่กรณีดังต่อไปนี้ ๔.๑.๑ ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว พนักงานคุมประพฤติจะต้องกำหนดจำนวนครั้งในการรายงานตัวให้เป็นไปตามคำสั่งศาล โดยจัดทำตามแบบ ค.ป. ๑๐/๑ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา ๕๖) แล้วให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว พร้อมทั้งจัดทำสมุดนัดรายงานตัวให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเก็บไว้ เพื่อใช้แสดงตนในการติดต่อกับสำนักงานคุมประพฤติระหว่างการคุมความประพฤติ การกำหนดวันนัดรายงานตัว (๑) กรณีศาลระบุเวลาและจำนวนครั้งที่ชัดเจน เช่น ศาลกำหนดให้มารายงานตัวจำนวน ๓ เดือนต่อครั้ง ภายในระยะเวลา ๑ ปี ให้กำหนดวันรายงานตัวทุก ๓ เดือน รวมเป็น ๔ ครั้ง ใน ๑ ปี	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๖ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๔ - ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ในการกำหนดวันให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมารายงานตัวนั้น โดยปกติจะนับวันชนวันและถ้าวันไหนตรงวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดวันนัดรายงานตัวตามความเหมาะสมกับความจำเป็นของผู้ถูกคุมความประพฤติ (๒) กรณีที่ศาลระบุเฉพาะจำนวนครั้ง เช่น ศาลกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติรายงานตัวจำนวน ๔ ครั้งภายในระยะเวลา ๑ ปี ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดรายงานตัวให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมารายงานตัวทั้งหมดจำนวน ๔ ครั้ง โดยพนักงานคุมประพฤติต้องกำหนดระยะห่างของการรายงานตัวแต่ละครั้งให้มีความเหมาะสม สำหรับกำหนดนัดรายงานตัวครั้งสุดท้ายนั้นควรนัดก่อนวันครบระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓๐ วัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการติดตามกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลหรือมารายงานตัวไม่ตรงตามกำหนดนัดด้วยเหตุอื่นๆ ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมารายงานตัวตามที่พนักงานคุมประพฤติกำหนดนัดทุกครั้ง กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่สามารถมารายงานตัวตามกำหนดนัดได้ ต้องแจ้งเหตุผลและความจำเป็นให้พนักงานคุมประพฤติทราบ และพนักงานคุมประพฤตินัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมารายงานตัวโดยเร็ว ภายใน ๑ สัปดาห์ หมายเหตุ การนับระยะเวลาการคุมความประพฤติให้นับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาและกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เช่น หากศาลมีคำพิพากษาวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๒ ให้คุมความประพฤติ ๓ เดือน/ครั้ง ภายในระยะเวลา ๑ ปี ระยะเวลาครบกำหนด คือ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ ๔.๑.๒ การจัดให้กระทำกิจกรรมทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติถึงความสามารถพิเศษหรือความถนัด และประเภทงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ที่มีความสนใจที่จะทำ เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้กำหนดประเภทหรือลักษณะงานให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติ และฐานความผิดของแต่ละราย โดยบันทึกข้อมูลการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ในแบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ ค.ป.๑๑ และแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ มาตรา ๕๖) ค.ป.๑๐/๑ โดยกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและ	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๙) , ๒๙ - ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ พ.ศ.๒๕๖๐ - หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๔๔๓ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอสั่งแบบฟอร์มและแนวทางที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ - แบบ ๖ แบบสำรวจเพื่อการจัดให้

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ระยะเวลาสิ้นสุดไว้ด้วย ให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกำหนดระยะเวลาที่ศาลสั่ง โดยมีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (๑) ต้องเป็นงานที่ไม่เสี่ยงภัย (๒) ต้องเป็นงานที่ไม่ทำให้ผู้มิรายได้จากงานประจำนั้นสูญเสียรายได้ (๓) ในกรณีที่เป็นการงานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทาง ต้องได้รับการอบรมความรู้หรือฝึกปฏิบัติก่อน การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ต่างๆ ไป เช่น งานพัฒนาสถานที่ งานทำความสะอาดงานปลูกต้นไม้ ควรจัดให้ทำงานไม่เกินวันละ ๖ ชั่วโมง ตามระยะเวลาที่ ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ทำงานจริง เว้นแต่กรณีที่ทำงานที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการนับจำนวนชั่วโมงทำงานอาจกำหนดให้แตกต่างจากการทำงานต่างๆ ไปได้ โดยให้เป็นไปตามที่กรมคุมประพฤติกำหนด วิธีการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากฐานความผิด พฤติกรรม ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนด โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญาสุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ความรู้ และความสามารถของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมถึงความเหมาะสม ความสะดวก และระยะเวลาเดินทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติกับสถานที่ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ งานที่จัดให้ทำต้องไม่ขัดหรือแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง หากศาลกำหนดลักษณะงานเป็นการเฉพาะ ให้พิจารณาจัดกิจกรรมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุมความประพฤติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนดในแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟูของผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย หากศาลไม่ได้กำหนดรายละเอียด เช่น สั่งว่า "ให้ทำงานบริการสังคม ตามที่พนักงานคุมประพฤติและจำเลยเห็นสมควร"	ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม - แบบ ๑ แบบบันทึกรายงานผลการทำงานบริการสังคม (แบบรายบุคคล) - แบบ ๒ แบบบันทึกรายงานผลการทำงานบริการสังคม (แบบกลุ่ม) - คู่มือการบริหารจัดการการทำงานบริการสังคม กลุ่มงานบริการสังคม กองกิจการชุมชนและบริการสังคม กรมคุมประพฤติ เอกสารหมายเลข ๓/๒๕๕๑

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ให้กำหนดประเภทหรือลักษณะงาน และสถานที่โดยตกลงกับผู้ถูกคุมความประพฤติ คำนึงถึงความสะดวกและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ส่วนจำนวนชั่วโมงให้เป็นไปตามที่กรมคุมประพฤติกำหนด ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรวางแผนให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมให้เสร็จสิ้นก่อนภายในระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการคุมความประพฤติ กรณีที่ส่งผู้ถูกคุมความประพฤติไปทำงานที่หน่วยงานภาคี ให้พนักงานคุมประพฤติติดตามผล หรือมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติติดตามผลด้วยการลงพื้นที่อย่างน้อย ๑ ครั้ง และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ไว้ในสำนวนคดี พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ในแต่ละครั้ง ลงในระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ๔.๑.๓ ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง และชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าใจว่า กรณีให้ฝึกหัดอาชีพนั้นจะต้องเข้ารับการฝึกหัดอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งตามความถนัดและความเหมาะสม และมุ่งมั่นเป็นอาชีพได้ด้วย และสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติถึงการประกอบอาชีพในปัจจุบันว่าผู้ถูกคุมความประพฤติประกอบอาชีพที่เป็นกิจจะลักษณะหรือไม่ (การทำงานเป็นกิจจะลักษณะ คือ การทำงานที่สุจริต เป็นการเป็นงาน เป็นเรื่องเป็นราว และทำงานอย่างต่อเนื่องมีความมั่นคงโดยอาศัยรายได้จากการประกอบอาชีพนั้นเป็นหลักในการเลี้ยงชีพ) แต่หากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ได้ประกอบอาชีพใดเป็นกิจจะลักษณะ ก็ให้สอบถามถึงความสามารถ ความถนัด หรือความต้องการที่จะประกอบอาชีพ เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ให้การส่งเสริมเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำ หรือส่งเสริมด้านการหางาน การส่งเสริมด้านการฝึกวิชาชีพ หรือการส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ หรือแนะนำสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับการฝึกหัด หรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะอย่างชัดต้องภายในระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๔.๑.๔ ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อัน อาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก พนักงานคุมประพฤติต้องทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุมความประพฤติให้ชัดเจนถึงขอบเขตในการปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว และต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ประพฤติดุปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยเคร่งครัดเพื่อป้องกันการกระทำอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก ซึ่งเงื่อนไขที่ศาลกำหนดให้ละเว้นการกระทำ เช่น - ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด โดยยินยอมให้มีการตรวจสอบการใช้ยาเสพติดให้โทษและให้ละเว้นจากการคบหาสมาคมกับผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกประเภท - ห้ามดื่มสุราหรือสิ่งมีเมาทุกชนิด อันอาจเป็นสาเหตุให้กระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก - ห้ามขับยานพาหนะวันแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมาย - ห้ามมีไว้ในครอบครองหรือพกพาซึ่งอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดซึ่งผิดกฎหมาย - ให้หลีกเลี่ยงการประพฤติดุชั่วและการคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติเสียหาย - ห้ามเที่ยวเตร่ยามวิกาล - ห้ามเกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิด ตลอดจนห้ามเข้าสถานที่ที่จัดให้มีการเล่นการพนันทุกชนิด และให้ละเว้นการคบหาสมาคมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิด - ห้ามทำหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งอุปกรณ์ในการทำสุรา หรือสุราที่ผิดกฎหมาย - ห้ามจัดหาคนงาน วันแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมาย - ห้ามประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยฝ่าฝืนกฎหมาย - ห้ามมีเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ซึ่งผิดกฎหมายไว้ในครอบครอง - ห้ามมีสิ่งพิมพ์หรือวัสดุลามกไว้ในครอบครองโดยฝ่าฝืนกฎหมาย - ห้ามจับสัตว์น้ำในสถานที่หวงห้าม - ห้ามลักลอบตัดไม้ทำลายป่า - ห้ามแปรรูปไม้และมีไม้แปรรูปไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต - ห้ามเข้าไปในสถานที่ที่มีการจำหน่ายหรือบริโภคเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ ๔.๑.๕ ให้เข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลกำหนดรายละเอียดในการเข้ารับการบำบัดรักษาหรือความบกพร่องไว้แล้ว ก็ให้ดำเนินการตามที่ศาลกำหนด แต่หากศาลไม่ได้	- พระราชบัญญัติ คุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๕)

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
กำหนดรายละเอียด ให้พนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติ ร่วมกันพิจารณาว่าผู้ถูกคุมความประพฤติควรได้รับการบำบัดรักษา ด้านใด เช่น บำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทาง ร่างกาย หรือความบกพร่องทางด้านจิตใจ เป็นต้น หรือรูปแบบการ บำบัดรักษา ซึ่งมีทั้งแบบผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ทั้งนี้พนักงาน คุมประพฤติต้องทำความเข้าใจกับบิดา มารดา หรือ ญาติพี่น้องของผู้ถูก คุมความประพฤติให้เข้าใจถึงการส่งผู้ถูกคุมความประพฤติเข้ารับการ บำบัดรักษา โดยกำหนดวันที่ส่งเข้ารับการบำบัดรักษา (ต้องส่งทันทีหรือ ภายใน ๗ วันนับแต่ได้รับทราบเงื่อนไข) สถานที่ และระยะเวลาในการ สิ้นสุดการบำบัดรักษาตามที่แพทย์เห็นสมควร หรือตามโปรแกรมในการ บำบัดรักษา (ระยะเวลาการบำบัดรักษาขึ้นอยู่กับอาการของผู้ถูกคุมความ ประพฤติแต่ละราย) ๔.๑.๖ ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตาม ระยะเวลาที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลกำหนด เงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้ารับการฝึกอบรมด้านใด เช่น ให้เข้า รับการอบรมกฎหมายจราจร อบรมจริยธรรม หรืออบรมธรรมะ และหา กว่าสำนักงานคุมประพฤติมีแผนรองรับการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่ศาล สั่งไว้แล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดตามแผนของสำนักงานคุม ประพฤติ แต่หากสำนักงานยังไม่มีแผนรองรับ หรือไม่สามารถกำหนด แผนได้ในทันที ให้สำนักงานคุมประพฤติประสานไปยังหน่วยงานที่มีการ ฝึกอบรมด้านนั้น และอาจพิจารณาส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยตรง หรือสามารถกำหนดได้ในภายหลัง โดยพิจารณาข้อมูลจากแบบ ประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) ประกอบด้วย ทั้งนี้ต้องภายในระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๔.๑.๗ ให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหาย โดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลง กัน พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติเรื่องข้อตกลง การชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายตามที่ ผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหายได้ตกลงกัน และแผนการดำเนินการ ใส่ไว้ในแผน เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ติดตามผลข้อตกลงต่อไป ๔.๑.๘ ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ สิ่งแวดล้อมหรือชดเชยค่าเสียหายเพื่อการ ดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลได้กำหนดรายละเอียด หรือ วิธีการในการแก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายที่เกิดแก่ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ สิ่งแวดล้อม ไว้หรือไม่ หากศาลไม่ได้กำหนดไว้	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
พนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติกำหนดแผนร่วมกัน และดำเนินการตามแผนภายในระยะเวลาที่กำหนด ๔.๑.๙ ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือทรัพย์สิน พนักงานคุมประพฤติกำชับไม่ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไปก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือ ทรัพย์สิน ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรพูดคุยสร้างความเข้าใจกับครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดด้วยอีกทางหนึ่ง ๔.๑.๑๐ ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้ ๑) กรณีศาลสั่งให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนด พนักงานคุมประพฤติดำเนินการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคล ตามที่กฎหมายกำหนด ๒) กรณีศาลสั่งให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนด แต่ไม่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พนักงานคุมประพฤติแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบว่าอาจมีความจำเป็นต้องอาศัยการรายงานจากผู้ดูแลสถานที่นั้นๆ ด้วย หรืออาจมีการโทรศัพท์สอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือบุคคลในครอบครัว ถึงการปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อดังกล่าวของผู้ถูกคุมความประพฤติ หรืออาจมีการมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติเครือข่ายยุติธรรมชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันเฝ้าระวังและดูแล และหากในภายหลังมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบและดำเนินการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคล ๓) กรณีศาลไม่สั่งให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนด แต่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และพนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติรายดังกล่าว ควรให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พนักงานคุมประพฤติสามารถเสนอรายงานศาล เพื่อขอเพิ่มเติมเงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนดและใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมดังกล่าว	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๓) - กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขตามศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๔.๑.๑๑ เจื่อนไขอื่นๆ ที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟันฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือ เจื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร การกำหนดเจื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลสั่ง ให้พนักงานคุมประพฤติ พิจารณาดำเนินการดังนี้ (๑) หากศาลกำหนดรายละเอียดเจื่อนไขไว้ชัดเจน และ หากสำนักงานคุมประพฤติมีแผนรองรับการปฏิบัติตามเจื่อนไขอื่นๆที่ศาลสั่งไว้แล้ว ให้วางแผนดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล โดยกำหนดวันนัดตามแผนงานของแต่ละสำนักงานคุมประพฤติ หรือแผนที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรที่ได้มาจากการจำแนก เช่น ให้เข้าร่วมโครงการฟังธรรม ให้ศึกษาต่อ หรือเข้ารับการอบรม เป็นต้น (๒) หากศาลไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ชัดเจน ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาวางแผนร่วมกับผู้ถูกคุมความประพฤติ ในการกำหนดวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งศาล ๔.๒ แผนการคุมความประพฤติตามระดับการควบคุมและ สอดส่องที่ได้จากการจำแนก พนักงานคุมประพฤตินำข้อมูลที่ได้จากการจำแนกตามแบบ ประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติมาทำแผนการคุมความประพฤติเพิ่มเติม ซึ่งแบ่งได้ ๓ กลุ่ม ดังนี้ ๑. กลุ่มเข้มงวด (๑) การรายงานตัว ให้รับรายงานตัวแบบรายบุคคล เพื่อจะได้ สอบถามข้อมูลและสังเกตพฤติกรรมและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด (ถ้าพนักงานคุมประพฤติเห็นว่าเจื่อนไขที่กำหนดไว้น้อยไป อาจนัดรายงานตัวพิเศษ ด้วยความสมัครใจหรือยินยอมของผู้ถูกคุมความประพฤติหรือรายงานศาลขอเปลี่ยนแปลงเจื่อนไขการคุมความประพฤติ โดยเพิ่มจำนวนครั้งในการรายงานตัว) (๒) การออกสอดส่อง ให้อาสาสมัครคุมประพฤติหรือเครือข่าย ยุติธรรมชุมชนที่มีประสบการณ์ออกติดตามสอดส่อง ทุก ๑-๒ เดือน หรือ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และพนักงานคุมประพฤติดอกสอดส่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง ก่อนครั้งหนึ่งของระยะเวลาการคุมความประพฤติ (๓) การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด กรณีศาลกำหนด เจื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือกรณีที่เป็นคดียาเสพติดหรือมี สภาพปัญหาความต้องการด้านยาเสพติดให้ตรวจทุกครั้งที่มารายงานตัว (๔) ควรให้ครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดมีส่วนร่วมในการคุมความประพฤติ เพื่อช่วยควบคุมดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติด้วย	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๒๑ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง ขอแจ้งแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เพิ่มเติม - แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ - คู่มือการจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เอกสารหมายเลข ๑/๒๕๖๒

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
อีกทางหนึ่ง ๒. กลุ่มปานกลาง (๑) การรายงานตัว ให้รับรายงานตัวแบบรายบุคคลในครั้งแรก เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถามและสังเกตได้อย่างใกล้ชิดว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติกรรมอย่างไร ครั้งต่อไปอาจจะใช้วิธีการรับรายงานตัวเป็นรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม หรือ รับรายงานตัวแบบกลุ่มในกรณีเข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานคุมประพฤติ ก็ได้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและการพิจารณาของพนักงานคุมประพฤติว่าจำเป็นต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดหรือไม่ (การใช้วิธีรับรายงานตัวแบบกลุ่มหากพบปัญหาหรือมีพฤติกรรมผิดสังเกต ควรให้พบเจ้าของคดีทันที) (๒) การออกสอดส่อง ให้อาสาสมัครคุมประพฤติหรือเครือข่ายยุติธรรมชุมชนหรือผู้นำชุมชนในพื้นที่ออกติดตามสอดส่องอย่างน้อย ๒ ครั้ง และพนักงานคุมประพฤติก้ออกสอดส่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง (๓) การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด กรณีศาลกำหนดเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ตรวจทุกครั้งมารายงานตัว ส่วนกรณีศาลไม่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไข ให้สุ่มตรวจปัสสาวะอย่างน้อย ๒ ครั้ง หรือตามความจำเป็น หรือหากเห็นว่ามีพฤติการณ์น่าสงสัย (๔) ควรให้ครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดมีส่วนร่วมในการคุมความประพฤติ เพื่อช่วยควบคุมดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยอีกทางหนึ่ง ๓. กลุ่มไม่เข้มงวด (๑) การรายงานตัว ควรรับรายงานตัวแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม หรือรับรายงานตัวแบบกลุ่มในกรณีเข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานคุมประพฤติ (๒) การออกสอดส่อง ให้อาสาสมัครคุมประพฤติก้ออกสอดส่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง ภายในระยะเวลาการคุมความประพฤติ <u>เว้นแต่</u> ในกรณีไม่สามารถจัดส่งให้อาสาสมัครคุมประพฤติดูแลได้ ให้เครือข่ายยุติธรรมชุมชนหรือผู้นำชุมชนในพื้นที่ออกติดตามสอดส่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง และพนักงานคุมประพฤติดังออกสอดส่อง อย่างน้อย ๑ ครั้ง (๓) การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด กรณีที่ศาลกำหนดเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ตรวจทุกครั้งที่มารายงานตัว ส่วนกรณีที่ศาลไม่ได้กำหนดเป็นเงื่อนไข ให้สุ่มตรวจอย่างน้อย ๑ ครั้ง หรือตามความจำเป็น หรือหากเห็นว่ามีพฤติการณ์น่าสงสัย (๔) ควรให้ครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดมีส่วนร่วมในการคุมความประพฤติ เพื่อช่วยควบคุมดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยอีกทางหนึ่ง	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๕. การจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟู พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย โดยในการจัดทำแผนดังกล่าวพนักงานคุมประพฤติต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุมความประพฤติให้รับทราบการดำเนินการต่างๆ ตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ เช่น การให้คำปรึกษารายบุคคลหรือรายกลุ่ม จัดให้เข้ารับการอบรมความรู้ การทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ การให้การสงเคราะห์ และให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลงลายมือชื่อด้วย สำนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการแผนการแก้ไขฟื้นฟูได้ ๒ รูปแบบ ๕.๑ สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดกิจกรรม ๕.๒ ส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แผนการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ ดังนี้ ๑) ปัญหาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม หากพบว่าสภาพแวดล้อมมีปัญหา ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันตนเองจากสิ่งแวดล้อม เช่น ทักษะการสื่อสารและการปฏิเสธ ทักษะการกล้าแสดงออก เป็นต้น ในกรณีที่ไม่มีการพักอาศัยหรือมีความประสงค์ในการย้ายที่อยู่แต่ยังขาดแคลนทุนทรัพย์ ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับคำแนะนำสถานที่เพื่อการสงเคราะห์/บ้านกึ่งวิถี ๒) ปัญหาผู้อุปการะเลี้ยงดู/ผู้ดูแล ในกรณีที่มีปัญหาในระดับที่ไม่รุนแรง ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับคำปรึกษาครอบครัว ในกรณีที่มีปัญหาในระดับที่รุนแรงหรือไม่สามารถแก้ไขได้ ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับคำปรึกษารายบุคคลหรือส่งต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ๓) ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด ในกรณีที่มีปัญหาไม่รุนแรงและพนักงานคุมประพฤติวิเคราะห์แล้วว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติขาดทักษะทางสังคม ควรดำเนินการส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น อบรมเรื่องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ อบรมทักษะการสื่อสารและการปฏิเสธ เป็นต้น	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๖ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๔ - ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๒๑ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง ขอแจ้งแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เพิ่มเติม - แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ - คู่มือการจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เอกสารหมายเลข ๑/๒๕๖๒ - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ในกรณีที่มีปัญหาในระดับที่ไม่รุนแรง ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับคำปรึกษาครอบครัว หรือให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวต่างๆ เช่น กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ Walk Rally เป็นต้น ในกรณีที่มีปัญหาในระดับที่รุนแรงหรือไม่สามารถแก้ไขได้ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับคำปรึกษารายบุคคลหรือส่งต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ๔) ปัญหาการศึกษา อาชีพ และการเงิน การส่งเสริมการศึกษา หากผู้ถูกคุมความประพฤติ อยู่ในวัยกำลังศึกษาหรือมีความประสงค์ในการศึกษาต่อหรือระดับการศึกษาไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพให้ดำเนินการสงเคราะห์ เช่น ให้การส่งเสริมด้านการศึกษา การส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ เป็นต้น การส่งเสริมด้านอาชีพ หากผู้ถูกคุมความประพฤติ อยู่ในวัยทำงานหรือต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือ รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือต้องการเปลี่ยนอาชีพ ให้ดำเนินการสงเคราะห์ด้านอาชีพ เช่น ให้ทุนประกอบอาชีพ ให้ยืมทุนประกอบอาชีพ อบรมฝึกอาชีพ แนะนำการหางาน แนะนำการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่โลกอาชีพ เป็นต้น การส่งเสริมด้านการเงิน หากผู้ถูกคุมความประพฤติ ไม่สามารถควบคุมการใช้จ่ายหรือบริหารการเงินได้ ให้ดำเนินการแนะนำหรือให้คำปรึกษาในการควบคุมการใช้จ่ายหรือบริหารการเงินต่างๆ เช่น อบรมเศรษฐกิจพอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น ๕) ปัญหาทางด้านร่างกาย หากเป็นอุปสรรคต่อการรายงานตัว/เข้าร่วมกิจกรรม ควรให้คำแนะนำหรือให้การช่วยเหลือในการเข้ารับการรักษาอาการทางกายดังกล่าว ๖) ปัญหาทางจิต ให้ดำเนินการส่งต่อเพื่อรับการบำบัด โดยมี ๒ กรณี ดังนี้ - กรณีไม่เคยรับการรักษา/รักษาไม่ต่อเนื่อง ให้คำปรึกษา/แนะนำเพื่อให้ได้รับการรักษา และเมื่อส่งต่อแล้วให้พนักงาน คุมประพฤติติดตามผลการส่งต่อ และหากผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิเสธการเข้ารับการรักษา/รักษา ให้ติดต่อญาติเพื่อนำผู้ถูกคุมความประพฤติ เข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง - กรณีอยู่ระหว่างการรักษา พนักงานคุมประพฤติติดตามผลการรักษา และกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามแผนการบำบัดฟื้นฟู	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๗) ปัญหาการดื่มสุรา พนักงานคุมประพฤติประเมินระดับความเสี่ยงต่อการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ - ระดับเสี่ยงต่ำ/ปานกลางต่อการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้แนะนำแบบสั้นในการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และอาจฝึกทักษะที่จำเป็นให้ลด ละ เลิก พฤติกรรมการดื่ม เช่น อบรมทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด อบรมธรรมะ/จริยธรรม เป็นต้น - ระดับเสี่ยงสูงต่อการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้ส่งต่อฟื้นฟู/บำบัดการดื่มสุรา หมายเหตุ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ASSIST) เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟู ๘) ปัญหาการใช้ยาเสพติด ในกรณีเป็นผู้เสพและสามารถเลิกยาเสพติดได้ด้วยตนเอง ให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด เช่น อบรมการตระหนักรู้เกี่ยวกับยาเสพติด อบรมธรรมะ/จริยธรรม อบรมความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัวและสังคม เป็นต้น ในกรณีเป็นผู้เสพและไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้ด้วยตนเอง ให้ดำเนินการส่งต่อเพื่อเข้ารับการบำบัด/ฟื้นฟูการใช้ยาเสพติด ทั้งนี้ สามารถนำครอบครัวมามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูหรือควบคุมในการสังเกตพฤติกรรม เช่น อบรมบทบาทของครอบครัวในการเลิกยาเสพติดและใช้ชีวิตร่วมกับผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น ๙) ปัญหาอื่นๆ ๙.๑) แผนการแก้ไขฟื้นฟูตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก (พิจารณาคดีจากฐานความผิด) ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. จราจรทางบก เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัยทางจราจร เช่น อบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร อบรมเทคนิคการขับขี่ยานพาหนะอย่างปลอดภัย อบรมความรู้เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์อย่างปลอดภัย การสร้างจิตสำนึกกลุ่มบำบัด ทัวร์ห้องดับจิต เป็นต้น พฤติกรรม ความคิด อารมณ์ นิสัยและความประพฤติ (พิจารณาจากข้อความเสี่ยง ข้อที่ ๙ - ๑๑) ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีพฤติกรรม ความคิด อารมณ์ นิสัย และความประพฤติที่แสดงออกทางลบ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบแก่	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

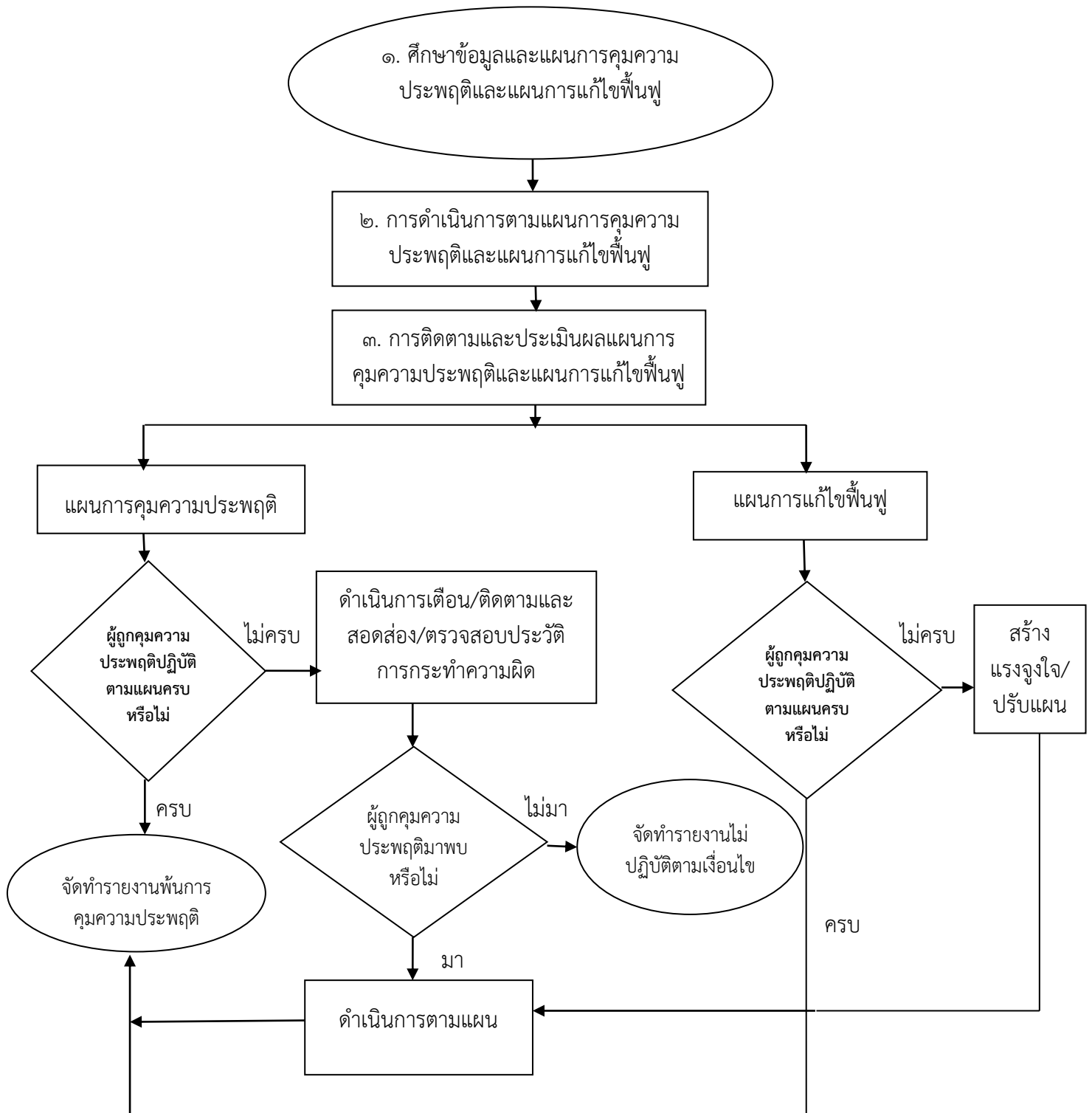
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
บุคคลรอบข้าง สังคมและผู้อื่น ควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว ๙.๒) การดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในคดีที่มีผู้เสียหายให้พนักงานคุมประพฤติชี้แจงเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหายทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ และประโยชน์ที่อาจจะได้รับ พร้อมทั้งสอบถามความประสงค์ของผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหาย แล้วบันทึกตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด ซึ่งในการดำเนินการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จะดำเนินการได้ต่อเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหายทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม หากผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหายทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม ก็ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดแผนในการดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ๖. นำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูลงในระบบสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการคดีและการแก้ไขฟื้นฟู ๗. ประสานกลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพื่อจัดทำแผนการจัดกิจกรรมของสำนักงานคุมประพฤติ รองรับแผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติรายบุคคล หรือจัดส่งคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการทั้งนี้หลักเกณฑ์การพิจารณาในการมอบหมายงานให้อาสาสมัครคุมประพฤติปฏิบัติงานคดี ให้สำนักงานคุมประพฤติปฏิบัติตามหนังสือกองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายคุมประพฤติ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๖	- ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการในการดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - แบบ บ ชี้แจงการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว ๖๙๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติและได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสักลั้บตนเป็นพลเมืองดี และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ทั้งนี้จะเป็นไปตามแผนการคุ้มครองความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู ที่กำหนดไว้

รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ ๖ แสดงขั้นตอนการดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และการติดตามและประเมินผล

แผนภูมิที่ ๖ แสดงขั้นตอนการดำเนินการควบคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และการติดตาม
และประเมินผล

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๔.๑ การศึกษาข้อมูลและแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู ในการดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติต้องตรวจสอบข้อมูลคดีจากระบบสารสนเทศ ก่อนถึงกำหนดนัดรายงานตัวในแต่ละเดือน เพื่อวางแผนการดำเนินการกับผู้ถูกคุมความประพฤติให้สอดคล้องกับแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูแต่ละราย ซึ่งแผนการคุ้มครองความประพฤติเป็นการดำเนินการตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่ได้จากการประเมินจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น การรับรายงานตัว การทำงานบริการสังคม หรือการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการสำนวนคดีของพนักงานคุมประพฤติ ๔.๒ การดำเนินการตามแผนการคุ้มครองความประพฤติ ๔.๒.๑ การรับรายงานตัวและการดำเนินการตามเงื่อนไขอื่นๆ ๔.๒.๑.๑ การดำเนินการก่อนการรับรายงานตัว การเตรียมก่อนรับรายงานตัว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังนี้ ๑) การเตรียมสำนวนและข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ - ตรวจสอบข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติที่ครบกำหนดระยะเวลาการรายงานตัวจากระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ อย่างน้อย ๑ วัน - เตรียมสำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติที่จะมารายงานตัวล่วงหน้า อย่างน้อย ๑ วัน - ศึกษาข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ รายงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ หรือจากการทำกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูต่างๆ รวมทั้งเตรียมประเด็นที่จะสอบถาม ๒) กรณีรับรายงานตัวแบบกลุ่ม ดำเนินการเพิ่มเติม โดย - จัดเตรียมสถานที่ให้เป็นสัดส่วน มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติไม่แออัดเกินไป - ชักซ้อมการรับรายงานตัวแบบกลุ่มกับพนักงานคุมประพฤติ ผู้ร่วมดำเนินการ เนื่องจากการรับรายงานตัวแบบกลุ่มควรมีผู้ดำเนินการอย่างน้อย ๒ คน และเป็นผู้ที่สามารถดำเนินการกลุ่มได้ ๓) กรณีการนำอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรายงานตัว โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติ หรือศูนย์ประสานงานฯ พนักงานคุมประพฤติควรประสานงานกับอาสาสมัครคุมประพฤติล่วงหน้า อย่างน้อย ๑ วัน เพื่อชักซ้อมการรับรายงานตัว เตรียมข้อมูล และประเด็นที่จะสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติ	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๕ , ๑๖ , ๑๗ , ๑๘ , ๑๙ , ๒๐ , ๒๑ และ ๒๒ - ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐ - ค.ป. ๑๒. ก บันทึกการรับรายงานตัว (รายบุคคล) - ค.ป. ๑๒. ก บันทึกการรับรายงานตัว (แบบกลุ่ม) - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๔.๒.๑.๒ การดำเนินการระหว่างรับรายงานตัว พนักงานคุมประพฤติทำการรับรายงานตัวและบันทึกข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ ๑) การสร้างสัมพันธภาพ พนักงานคุมประพฤติก่อวาทักทายผู้ถูกคุมความประพฤติ ด้วยเรื่องต่างๆ ไปเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายและเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ๒) สอบถามความเป็นไปในชีวิตของผู้ถูกคุมความประพฤติเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ครอบครัว การศึกษาและการประกอบอาชีพ ความประพฤติ และพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยเน้นถามถึงความเปลี่ยนแปลงหลังจากการพบกันในครั้งก่อน ซึ่งอาจจะเป็นช่วงของการบันทึกถ้อยคำเบื้องต้น แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ ค.ป. ๑๑ หรือการรับรายงานตัวครั้งที่แล้ว หรือสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติที่ได้รับ หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำงานบริการสังคม การเข้ารับการอบรม หรือการที่อาสาสมัครคุมประพฤติไปเยี่ยมเยียน หากมีความเปลี่ยนแปลง หรือ มีปัญหาในเรื่องใด ต้องบันทึกโดยละเอียด เช่น - การเปลี่ยนแปลงที่อยู่ต้องบันทึกสภาพบ้าน สภาพแวดล้อม และวาดแผนที่บ้านด้วย - ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้นหรือขัดแย้งกับผู้ใด ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือการกระทำความผิด - มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือไม่ รายได้เพียงพอหรือไม่ หรือต้องการความช่วยเหลือในด้านอาชีพหรือไม่ - มีความประพฤติและใช้เวลาว่างที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดหรือไม่ เช่นการคบเพื่อนการเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน การแข่งประลองความเร็วรถในทางสาธารณะ เป็นต้น - พฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและการปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ เช่น การทำงานบริการสังคม การฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ การให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือมีการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก หลังจากรับรายงานตัวแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และสิ่งที่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้มีการวางแผนในการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ หากในระหว่างการรับรายงานตัวผู้ถูกคุมความประพฤติมีความประสงค์จะขออนุญาตไปรายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติแห่งอื่น ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องจัดทำคำร้องต่อพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวน โดยให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามแนวทางการส่ง-รับประเด็นในงานคุมความประพฤติด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ปรากฏตาม	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว ๗๒๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งแนวทางการส่ง-รับ ประเด็น ใน งาน คุ ม ความ ประพฤติ ใน ระ บ บ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
เอกสารภาคผนวก ๔.๗ ๓) การให้คำปรึกษา กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีปัญหาต้องการขอคำปรึกษา ให้พนักงานคุมประพฤติให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล หรืออาจให้คำปรึกษาเบื้องต้น และนัดเข้าร่วมกิจกรรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม หรือครอบครัวแล้วแต่กรณี โดยสามารถปรับหรือเพิ่มเติมแผนการแก้ไขฟื้นฟู ๔) การแนะนำ ช่วยเหลือ หรือดักเตือน ตลอดจนการให้การสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติต้องให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ โดยแนะนำความประพฤติที่ควรปฏิบัติ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีความประพฤติไม่เหมาะสมให้พนักงานคุมประพฤติกล่าวตักเตือน การประกอบอาชีพ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มีงานทำ หรือยังไม่มีอาชีพ ให้พนักงานคุมประพฤติแนะนำเกี่ยวกับการศึกษา การประกอบอาชีพ ตำแหน่งงานว่าง และให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ด้านอาชีพต่อไป ประเภทของการสงเคราะห์ มีดังนี้ (๑) การส่งเสริมการมีงานทำ หรือส่งเสริมด้านการหางาน (๒) การส่งเสริมด้านการฝึกวิชาชีพ (๓) การส่งเสริมด้านการศึกษา (๔) การส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ (๕) การสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล (๖) การสงเคราะห์ค่าอาหาร (๗) การสงเคราะห์ค่าพาหนะ (๘) การสงเคราะห์ค่ายั้งชีพ (๙) การสงเคราะห์ด้านที่พักอาศัย (๑๐) การให้คำปรึกษา แนะนำ (๑๑) ด้านการให้ความรู้และการฝึกอบรม ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ผู้ที่มีความต้องการขอรับการสงเคราะห์ ต้องกรอกแบบคำร้องขอรับการสงเคราะห์ตามแบบฟอร์มและขั้นตอนการขอรับการสงเคราะห์ที่กรมคุมประพฤติกำหนด และพนักงานคุมประพฤติตรวจสอบข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจในแบบคำร้องขอรับการสงเคราะห์ และเสนอให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติพิจารณาอนุมัติ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาการให้การสงเคราะห์ตามสภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการ หรือมีความยากจน หรือความขัดสน ซึ่งแนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๘	สารสนเทศ กรมคุมประพฤติ - พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๓), ๔๐, ๔๑ , ๔๒ , ๔๓ - ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๗ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๗๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้งแนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ที่อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๕) การกำชับให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ในการรับรายงานตัวทุกครั้ง พนักงานคุมประพฤติต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และให้ผู้ถูกคุมความประพฤติอ่านบันทึกการรับรายงานตัว (ค.ป. ๑๒ ก) หรืออ่านให้ฟังก่อนลงลายมือชื่อ ข้อสังเกต - ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติหลายคน รាយงานตัว ให้คัดแยกผู้ถูกคุมความประพฤติกลุ่มความเสี่ยงต่ำและไม่มีปัญหา หรือต้องการความช่วยเหลือสงเคราะห์ หรือการแก้ไขฟื้นฟูเป็นพิเศษ ให้พนักงานคุมประพฤติซึ่งไม่ใช่เจ้าของสำนวน หรืออาสาสมัครคุมประพฤติ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานคุมประพฤติและไม่มีภารกิจอื่นเร่งด่วน ช่วยรับรายงานตัวแทนได้ - ในกรณีที่จัดการรับรายงานตัวแบบกลุ่ม โดยจัดให้มีกิจกรรมการทำงานบริการสังคมหรือกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูด้วยนั้น ควรสอดคล้องกับระดับการควบคุมและสอดส่องจากการจำคุก และควรเผื่อระยะเวลาการรับรายงานตัวก่อนหรือหลังการทำงานบริการสังคม เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติมีเวลาเพียงพอในการพูดคุย สอบถาม ให้คำแนะนำ และตักเตือนในการรับรายงานตัว - ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติโทรศัพท์แจ้งเหตุขัดข้อง หรือเหตุจำเป็นทำให้ไม่สามารถไปรายงานตัวได้ตามกำหนดนัด ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาอนุญาตให้เลื่อนการรายงานตัวได้ไม่เกิน ๗ วัน แล้วบันทึกไว้เป็นหลักฐานเก็บในสำนวน พร้อมทั้งบันทึกและแก้ไขกำหนดนัดในระบบสารสนเทศให้ครบถ้วนถูกต้อง ภายหลังการรับรายงานตัวเรียบร้อยแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องลงข้อมูลในระบบสารสนเทศให้ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ๔.๒.๒ การตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาเก็บปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติตามหลักเกณฑ์การตรวจหรือทดสอบยาเสพติด ดังนี้ - คดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ - ศาลมีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าจะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีพฤติการณ์น่าสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ วิธีการเก็บ และวิธีการตรวจปัสสาวะ ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๖) - ประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทดสอบว่าผู้เข้ารับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๔๔๓ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอสั่งแบบฟอร์ม

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ทั้งนี้ สำหรับสถานที่และอุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างปัสสาวะ สถานที่ต้องมีความเหมาะสม มีติดจากบุคคลภายนอก ส่วนอุปกรณ์ให้ใช้ขวดแก้ว ภาชนะ หรือขวดพลาสติกปากกว้างพร้อมฝาปิดที่สะอาดและแห้ง มีขนาดบรรจุไม่น้อยกว่า ๖๐ มิลลิลิตร มีอุปกรณ์สำหรับฉีกฝาปิดภาชนะเพื่อป้องกันการสับเปลี่ยนตัวอย่าง และให้มีฉลากปิดขวดตัวอย่างปัสสาวะ การจัดให้มีอุปกรณ์และอุปกรณ์ในการเก็บปัสสาวะ การดำเนินการตรวจปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการตรวจปัสสาวะโดยคำนึงถึงเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ดังนี้ ๔.๒.๒.๑ กรณีที่ศาลมีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติในการรายงานตัว หากผลปัสสาวะเป็นบวก ให้พนักงานคุมประพฤติว่ากล่าวตักเตือน และแก้ไขฟื้นฟู ดังนี้ ๑) เพิ่มความถี่ในการตรวจปัสสาวะ เพื่อควบคุมการใช้สารเสพติด โดย - คดียาบ้าหรือเฮโรอีน ให้นัดมาตรวจปัสสาวะภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันทราบผลการตรวจ - คดีกัญชา ให้เรียกมาพบภายหลังจากการเสพครั้งสุดท้าย ๓๐ วัน ทั้งนี้ จำนวนครั้งในการนัดมาตรวจปัสสาวะให้พิจารณาตามความเหมาะสม ๒) เข้าโปรแกรม หรือกิจกรรม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น โปรแกรมพื้นฐานหรือโปรแกรมเฉพาะด้าน ๓) เข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่สำนักงานคุมประพฤติ จัดเอง หรือส่งต่อ ๔) เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลของรัฐหรือเอกชน ๕) อื่นๆ ตามความเหมาะสม ๔.๒.๒.๒ กรณีที่ศาลมีเงื่อนไขให้เก็บปัสสาวะหาสารเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติทุกครั้งที่มีรายงานตัว ให้พนักงานคุมประพฤติเก็บปัสสาวะทุกครั้งที่มีรายงานตัว หากผลปัสสาวะ เป็นบวก ให้คำนึงถึงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หากเงื่อนไขกำหนดให้รายงานศาลทันทีที่พบสารเสพติด ให้พนักงานคุมประพฤตรายงานให้ศาลทราบ แต่ถ้าศาลมิได้กำหนดเงื่อนไขให้รายงานศาลเมื่อพบสารเสพติดในร่างกาย ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามข้อ ๔.๒.๒.๑ ๔.๒.๒.๓ กรณีที่ศาลไม่มีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ แต่พนักงานคุมประพฤติเห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติกรรมน่าสงสัยว่า	และแนวทางที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ - แบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในตัวอย่างปัสสาวะ (แบบที่ กรมคุมประพฤติ กำหนด) - แบบชี้แจง ขั้นตอนการตรวจหรือทดสอบปัสสาวะ และการรับรองว่าเป็นปัสสาวะของตน (แบบที่ กรมคุมประพฤติ กำหนด) - แบบติดขวดปัสสาวะของผู้กระทำความผิดในการตรวจหาสารเสพติด

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
อาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้พนักงานคุมประพฤติเก็บปัสสาวะ หากผลปัสสาวะเป็นบวก พนักงานคุมประพฤติต้องว่ากล่าวตักเตือน และแก้ไขฟื้นฟูต่อไป ทั้งนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามและบันทึกผลการตรวจหรือทดสอบ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบ และลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติ หมายเหตุ หากปรากฏว่าพบสารเสพติดให้โทษในปัสสาวะ แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิเสธว่าไม่ได้เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่อย่างใด ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังนี้ ๑) สอบถามและบันทึกรายละเอียดไว้ในแบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ หรือกระดาษบันทึกข้อความ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบ และลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติผู้ควบคุมการเก็บปัสสาวะตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด ๒) ปิดขวดปัสสาวะของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ พร้อมทั้งฉีกปากขวดด้วยแถบขาว โดยมีลายมือชื่อของผู้รับการตรวจหรือทดสอบกำกับไว้ และให้พนักงานคุมประพฤตรับส่งตัวอย่างปัสสาวะไปยังหน่วยงานที่รับตรวจเพื่อตรวจยืนยันผล หน่วยงานที่มีอำนาจตรวจยืนยันผลว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดในร่างกายหรือไม่ (๑) หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (๒) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (๓) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม (๔) หน่วยงานอื่นของรัฐหรือสถาบันอื่นที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด เมื่อหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจได้ดำเนินการตรวจยืนยันแล้ว ให้ถือตามผลการตรวจของหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจยืนยัน หากผลการตรวจยืนยัน ปรากฏว่าพบสารเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามข้อ ๔.๒.๒.๑ หากผลการตรวจยืนยัน ปรากฏว่าไม่พบสารเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูเดิม ๔.๒.๓ การออกสอดส่อง ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการวางแผนการออกสอดส่อง ดังนี้ ๔.๒.๓.๑ การวางแผนก่อนออกสอดส่อง ๑) กำหนดวันเวลาในการออกสอดส่องให้ชัดเจนในแต่ละช่วงเวลา	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๒) - ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
เพื่อสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้ ๒) จัดเตรียมสำนวนคดีที่จะออกสวดส่อง สำหรับความถี่ในการออกสวดส่องในแต่ละคดีให้เป็นไปตามแผนการคุมความประพฤติที่กำหนดไว้ แต่ทั้งนี้ในการออกสวดส่องแต่ละครั้งควรไปในพื้นที่เดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ๓) ศึกษาเส้นทางในแต่ละสถานที่ที่จะออกไปสวดส่อง เพื่อที่จะสามารถคาดคะเนได้ว่าจะสามารถสวดส่องได้จำนวนกี่คดีในการออกสวดส่องแต่ละครั้ง ๔) จัดเตรียมเอกสารที่ต้องใช้ในการบันทึกการสวดส่อง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ ค.ป.๑๒ ข แบบบันทึกการสวดส่อง ค.ป.๕ แบบบันทึกถ้อยคำพยาน แบบบันทึกแผ่นต่อ แบบการคัดลอกหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน ๕) กรณีใช้รถยนต์ส่วนบุคคลของสำนักงานฯ พนักงานคุมประพฤติจะต้องดำเนินการขออนุญาตใช้รถยนต์เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุญาต ๖) กรณีเดินทางไปเองโดยใช้นายพาหนะที่จำเป็น สามารถเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป ซึ่งต้องดำเนินการตามระเบียบการเบิกจ่าย <u>ข้อสังเกต</u> กรณีมีความจำเป็นต้องเดินทางไปสวดส่องภายหลังพระอาทิตย์ตก จะต้องทำคำร้องเสนอต่อศาลตามแบบที่กำหนด เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตก่อน จึงจะไปสวดส่องในสถานที่นั้นได้ ๔.๒.๓.๒ การออกสวดส่องและบันทึกการสวดส่อง เมื่อออกไปสวดส่องตามแผนที่กำหนดไว้ ผลการสวดส่องแยกเป็นกรณีต่างๆ ได้ดังนี้ กรณีพบสถานที่ที่ไปสวดส่อง ๑) พบสถานที่และพบผู้ถูกคุมความประพฤติให้สอบถามรายละเอียดตามข้อมูล แล้วบันทึกข้อมูลในแบบ ค.ป. ๑๒ ข พร้อมทั้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติกลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน นอกจากนี้จะต้องวาดแผนที่สถานที่ไปสวดส่อง เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลในสำนวน ๒) พบสถานที่แต่ไม่พบผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยพบกับครอบครัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ดำเนินการสอบถามข้อมูลและบันทึกถ้อยคำบุคคลในครอบครัวและให้ลงลายมือชื่อไว้ พร้อมทั้งวาดแผนที่บ้าน ๓) พบสถานที่แต่สถานที่ปิดไม่พบผู้ใดพักอาศัยอยู่ ให้สอบถามพยานในละแวกใกล้เคียงสถานที่ดังกล่าวตามข้อมูล และบันทึกลงในแบบ ค.ป. ๕ โดยให้พยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย กรณีพยานไม่ยอมลงลายมือชื่อให้จดรายละเอียดรูปพรรณสัณฐานของพยานดังกล่าวไว้ด้วย นอกจากนี้จะต้องมีการบันทึกการสวดส่องตามแบบ ค.ป. ๑๒ ข และวาดแผนที่สถานที่ไปสวดส่องเพื่อเก็บเป็นข้อมูลในสำนวน	- ค.ป.๕ บันทึกถ้อยคำพยาน - ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสวดส่อง - ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสวดส่อง

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ทั้งนี้ในการสอบถามพยาน พนักงานคุมประพฤติต้องรักษาความลับ ไม่ควรนำข้อมูลส่วนตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น กรณีไม่พบสถานที่ที่ไปสอดส่อง ให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้ ผู้นำท้องถิ่น ประธานชุมชนหรือที่ทำการไปรษณีย์ เมื่อได้ข้อมูล ดังกล่าวแล้ว และสามารถพบสถานที่ที่ไปสอดส่องให้ดำเนินการแต่ละกรณี ดังที่กล่าวไปแล้วในข้อ ๔.๒.๓.๒ กรณีพบสถานที่ที่ไปสอดส่อง หากไม่พบ สถานที่ที่ไปสอดส่อง ให้บันทึกผลการสอดส่องในแบบ ค.ป.๑๒ ข พร้อม รายละเอียดการดำเนินการให้ครบถ้วน เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินการ ต่อไป ๔.๒.๓.๓ การงดออกสอดส่อง การงดออกสอดส่องให้เป็นดุลยพินิจ ของผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ สำหรับกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติ พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ทุรกันดาร ยากแก่การ ออกไปสอดส่อง หรืออยู่ในเขตพื้นที่อันตรายเสี่ยงภัย โดยต้องมีหนังสือขอ ความร่วมมือในการตรวจสอบที่อยู่อาศัยและความประพฤติของผู้ถูกคุมความ ประพฤติไปยังบุคคลที่น่าเชื่อถือ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าอาวาส ครู ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น แทนการออกสอดส่อง ทั้งนี้การขออนุญาตงดออก สอดส่องในกรณีนี้ต้องดำเนินการขออนุญาตก่อนครั้งหนึ่งของระยะเวลาการ คุมความประพฤติ ๔.๒.๔ การส่งคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการ สำนักงานคุมประพฤติสามารถพิจารณาคัดเลือกคดีเพื่อส่งให้อาสาสมัครคุมประพฤติช่วยควบคุมและสอดส่องได้หลายวิธี ๔.๒.๔.๑ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวน เป็นผู้พิจารณาคัดเลือก คดีส่งให้อาสาสมัครคุมประพฤติ ตามความเหมาะสมและความถนัดของ อาสาสมัครคุมประพฤติ แต่ละราย ๔.๒.๔.๒ คณะกรรมการบริหารอาสาสมัครคุมประพฤติเขต/อำเภอ เป็นผู้พิจารณาโดย - สำนักงานฯ จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ถูกคุมความประพฤติในเขตพื้นที่ ของแต่ละเขต/อำเภอ ให้แก่ประธานกรรมการ - ประธานกรรมการ เสนอบัญชีรายชื่อผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้กรรมการแต่ละท่านพิจารณาคัดเลือกตามความเหมาะสมและความถนัด ของกรรมการฯ แต่ละท่าน สำหรับหลักเกณฑ์การพิจารณาในการมอบหมายงานให้อาสาสมัคร คุมประพฤติปฏิบัติงานคดี ให้สำนักงานคุมประพฤติปฏิบัติตามหนังสือกอง ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายคุมประพฤติ ปรากฏตามเอกสาร ๔.๖	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว ๖๔๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่องแนวทางการดำเนินงาน อาสาสมัครคุมประพฤติ

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๔.๒.๕ การดำเนินการเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลของผู้ถูกคุมความประพฤติ มีกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๑) ไม่มารายงานตัว ๒) ไม่ทำงานบริการสังคม หรือทำงานไม่ครบชั่วโมงตามที่ศาลกำหนด ๓) ไม่ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะตามคำสั่งศาล ๔) คบหาสมาคมหรือมีการประพฤติดื้อนอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก ๕) ไม่เข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ๖) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสดำเนินการกระทำความผิดซ้ำอีก เมื่อความปรากฏว่าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามคำสั่งและเงื่อนไขของศาล ให้ดำเนินการดังนี้ ๑) ให้ตรวจสอบในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติว่าผู้ถูกคุมความประพฤติเคยเป็นผู้กระทำความผิดในระบบคุมประพฤติหรือไม่ พร้อมทั้งดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติบุคคล ประวัติการกระทำความผิด และเงื่อนไขอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) ทันที ๒) ถ้าตรวจสอบพบว่า มีประวัติการกระทำความผิดใหม่ ให้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจน แล้วรวบรวมเอกสารหลักฐานทางคดี ๓) หากตรวจสอบจากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) ไม่พบประวัติการกระทำความผิดเพิ่มเติม ให้ตรวจสอบที่อยู่หรือข้อมูลที่สามารถ ติดต่อได้แล้วดำเนินการเตือนหรือติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติให้มาพบ ในวันที่พนักงานคุมประพฤติกำหนด ๔) ในการติดตามพนักงานคุมประพฤติอาจออกสอดส่องยังที่พักอาศัย หรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด หรืออาจดำเนินการโดยโทรศัพท์สอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติ บุคคลในครอบครัวญาติ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นที่สามารถติดต่อได้ หรืออาจมอบหมายอาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการแทนได้โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน	- กลไกการควบคุมพฤติกรรม - หนังสือเตือนให้ไปพบ พนักงานคุมประพฤติ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๔๗๘ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๗ วัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งจากศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ๕) หากเป็นกรณีออกหนังสือเตือนแล้ว แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติยังไม่มาพบให้ดำเนินการตามข้อ ๔) ภายใน ๗ วัน นับจากวันผัดนัด ๖) ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติต่อศาล ทั้งนี้ แนวทางการปฏิบัติงานด้านคุมความประพฤติปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๑ ๔.๓ การดำเนินการตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู ภายหลังจากการวิเคราะห์และจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังนี้ ๑) จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้ถูกคุมความประพฤติและพนักงานคุมประพฤติ ๒) พนักงานคุมประพฤติควรประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด อารมณ์ หรือสภาพปัญหา ความต้องการ ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูมากน้อยเพียงใด โดยวิธีการดังนี้ ๒.๑) ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถาม แบบประเมินแบบสัมภาษณ์ หรือวิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น ความสนใจ ความร่วมมือ หรือสอบถามสิ่งที่สงสัยกับวิทยากรหรือพนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น ๒.๒) หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมหรือการติดตามผล สามารถดำเนินการได้หลายวิธีและช่วงเวลา ๒.๒.๑) กรณีระยะเวลาหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมห่างจากการรายงานตัวมากกว่า ๑ เดือน พนักงานคุมประพฤติควรโทรศัพท์สอบถามความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น ผู้ถูกคุมความประพฤติตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะลดการดื่มสุรจากวันละ ๑ ขวด เป็นดื่มสุราวันเว้นวัน พนักงานคุมประพฤติโทรศัพท์สอบถามการดำเนินการตามแผนดังกล่าว หากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่สามารถดำเนินการได้ ให้พนักงานคุมประพฤติให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เป็นต้น ๒.๒.๒) กรณีระยะเวลาเสร็จสิ้นกิจกรรมห่างจากการรายงานตัวน้อยกว่า ๑ เดือน พนักงานคุมประพฤติดำเนินการติดตามความก้าวหน้าตามข้อ ๒.๒.๑) ระหว่างผู้ถูกคุมความประพฤติมารายงานตัว	

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
หากพนักงานคุมประพฤติประเมินแล้วพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิด อารมณ์ได้ พนักงานคุมประพฤติควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูที่ตอบสนองสภาพปัญหาความต้องการ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟู โดยเลือกกิจกรรมอื่นเพิ่มเติมในแผนการจัดกิจกรรมเดียวกันเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ วิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทให้เป็นไปตามคู่มือที่กรมคุมประพฤติกำหนด กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู พนักงานคุมประพฤติต้องสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู และหากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู มีผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำ เช่น ยังมีพฤติกรรมเสพยาเสพติดให้โทษ ไม่เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด พนักงานคุมประพฤติอาจพิจารณาเสนอรายงานและความเห็นเพื่อเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติ	

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติจะต้องตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละสำนวนคดี โดยพนักงานคุมประพฤติต้องติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการคุมความประพฤติเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และต้องติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ โดยประเมินผลตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการหรือระดับของความเสียหายหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ และให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประเมินซ้ำและปรับแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมเมื่อมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป

รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ ๖ แสดงขั้นตอนการดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และการติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๑. การติดตามและประเมินผล ให้พนักงานคุมประพฤติติดตามและประเมินผล การปฏิบัติตามแผนการคุมประพฤติเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ โดยประเมินผลตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ หรือระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ หากพบว่ามีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปให้ปรับแผนการแก้ไขฟื้นฟู การติดตามและประเมินผล เพื่อดูความก้าวหน้าและแนวโน้มว่าผู้ถูกคุมความประพฤติจะผิดเงื่อนไข หรือสามารถพ้นการคุมความประพฤติไปด้วยดี พนักงานคุมประพฤติต้องนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการรับรายงานตัว (คป. ๑๒ ก) การเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู การออกสวดส่อง และผลที่ได้รับรายงานจากอาสาสมัครคุมประพฤติ มาวิเคราะห์ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย ได้มีการดำเนินการตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดไว้แล้วหรือไม่ ผู้ถูกคุมความประพฤติมีการพัฒนาตนเอง หรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการทำงานบริการสังคม และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน หรือไม่ เพียงใด มีแนวโน้มที่กลับไปกระทำความผิดอีกหรือไม่ และหากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ได้มีการดำเนินการตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามที่กำหนดไว้ พนักงานคุมประพฤติต้องเร่งรัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ หรือทำการปรับปรุงแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ๒. ดำเนินการประเมินซ้ำและปรับแผน ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประเมินซ้ำและปรับแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมเมื่อมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป หรือทุก ๓-๖ เดือน ตามระดับของการควบคุมและสวดส่อง ดังนี้ - กลุ่มเข้มงวด ควรประเมิน ทุก ๓ เดือน - กลุ่มปานกลาง ควรประเมินทุก ๓ - ๖ เดือน - กลุ่มไม่เข้มงวด ควรประเมินทุก ๖ เดือน ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติสามารถใช้ดุลพินิจปรับระยะเวลาตามที่สำนักงานฯ เห็นสมควร โดยคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพของงานเป็นสำคัญ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติกรณีประเมินซ้ำ	- แบบ ประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - คู่มือการจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ (มาตรา ๕๖) เอกสารหมายเลข ๑/๒๕๖๒ - เกณฑ์ประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติกรณีประเมินซ้ำ - กลไกการควบคุมพฤติกรรม และ - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ประกอบด้วย ๒ เกณฑ์ ดังนี้ ๒.๑ เกณฑ์ที่ ๑ เกณฑ์ความเสี่ยงระหว่างการคุมความประพฤติ จำนวน ๖ ข้อ ประกอบด้วย ๒.๑.๑ ก่อนมารายงานตัวครั้งนี้กระทำความผิดที่ผิดกฎหมาย (ทั้งที่ถูกและไม่ถูกดำเนินคดี) ๒.๑.๒ ก่อนมารายงานตัวครั้งนี้ ท่านได้กระทำความรุนแรง เช่น ช่มชู้ ชิงทรัพย์ ทำร้ายบุคคลอื่น ทารุณกรรมสัตว์ วางเพลิง เป็นต้น ๒.๑.๓ ก่อนมารายงานตัวครั้งนี้ เพื่อนสนิทหรือบุคคลใกล้ชิดของท่านได้กระทำความผิดกฎหมาย (ทั้งที่ถูกและไม่ถูกดำเนินคดี) ๒.๑.๔ ครอบครัวของท่านไม่ได้ว่ากล่าวตักเตือนแม้ว่าจะทราบว่าท่านกระทำความผิด หรือครอบครัวของท่านสนับสนุนให้ท่านกระทำความผิด ๒.๑.๕ ปัจจุบัน ว่างานหรือไม่ได้เรียนหรือถูกไล่ออกจากที่ทำงาน/โรงเรียน หรือมีปัญหาด้านการเงิน ๒.๑.๖ ก่อนมารายงานตัวครั้งนี้ บุคคลในครอบครัวหรือคนอื่นที่อาศัยอยู่ร่วมด้วยตักเตือนท่านเกี่ยวกับพฤติกรรมเสพยาเสพติดอยู่ หากตอบว่า “ใช่” ในข้อ ๑ – ๒ พนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการได้ ๒ กรณี ดังนี้ กรณีที่ ๑ พนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติยังสามารถแก้ไข ปรับปรุงตนเองได้ จึงให้โอกาสผู้ถูกคุมความประพฤติในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยพนักงานคุมประพฤติพูดคุยและทำข้อตกลงวางแผนร่วมกัน กรณีที่ ๒ พนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีแนวโน้มที่จะไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาล หรือ จะกระทำความผิดซ้ำ ก็ให้รายงานพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงให้ศาลทราบ ในระหว่างรอคำสั่งจากศาล พนักงานคุมประพฤติดอาจปรับแผนการคุมความประพฤติ เช่น การนัดรายงานตัวพิเศษ การขอความร่วมมือให้อาสาสมัครคุมประพฤติในพื้นที่เฝ้าระวัง เป็นต้น หากตอบว่า “ใช่” ในข้อ ๓ – ๖ ให้พนักงานคุมประพฤติปรับระดับการควบคุมและสอดส่อง และปรับแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบัน เช่น ให้บำบัดอาการติดยาเสพติด หรือบำบัดอาการติดแอลกอฮอล์ เป็นต้น ๒.๒ เกณฑ์ที่ ๒ เกณฑ์ประเมินความต้องการ จำนวน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๒.๒.๑ ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ๒.๒.๒ ปัญหาด้านผู้อุปการะ/ผู้ดูแล ๒.๒.๓ ปัญหาด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว/บุคคลใกล้ชิด	

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๒.๒.๔ ปัญหาด้านการศึกษา/อาชีพ ๒.๒.๕ ปัญหาด้านการเงิน ๒.๒.๖ ปัญหาด้านอาการผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพ ๒.๒.๗ ปัญหาด้านการดื่มสุรา ๒.๒.๘ ปัญหาด้านการใช้ยาเสพติด การประเมินความต้องการ อาจเกิดได้ ๓ กรณี ดังนี้ <u>กรณีที่ ๑</u> ปัญหาเดิมได้รับการแก้ไขแล้ว และเมื่อประเมินไม่พบปัญหาดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติไม่ต้องแก้ไขฟื้นฟูด้านนี้เพิ่มเติม หรือคงแผนการแก้ไขฟื้นฟู <u>กรณีที่ ๒</u> ปัญหาเดิม ยังคงเป็นปัญหาอยู่ ให้ดำเนินกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูต่อไป โดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้ตอบสนองปัญหาด้านนั้นๆ หรือคงแผนการแก้ไขฟื้นฟู <u>กรณีที่ ๓</u> ปัญหาเดิมยังคงอยู่และมีปัญหาใหม่ ให้ปรับแผนการแก้ไขฟื้นฟู โดยจัดลำดับความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรนำผลการจำแนกในขั้นตอนการสืบเสาะ สอดส่อง และการประเมินซ้ำ ลงในแบบสรุปผลรวมเกณฑ์ประเมินความเสี่ยงและความต้องการ ตามแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการคดี นอกจากนี้หากพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติดีปัญหาด้านอื่นๆ เช่น ป่วย ถึงแก่กรรม ถูกจับในคดีใหม่ ถูกจำคุกในคดีใหม่ ไปศึกษาต่อหรือทำงานต่างประเทศ พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ติดตามเอกสารที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการรายงานศาล ๓. การบริหารจัดการคดี ให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนบริหารจัดการคดีตามกระบวนการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน การให้ความสำคัญกับกระบวนการประเมิน เพื่อจำแนกผู้กระทำผิด รวมทั้งกำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้กระทำผิดแต่ละราย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์สนับสนุนเสริมสร้างทัศนคติและส่งเสริมการปรับพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้ดีขึ้นสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดี ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติและหัวหน้ากลุ่มต้องกำกับ ควบคุม ดูแล ให้คำแนะนำ ปรีกษา ติดตาม การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้การบริหารจัดการคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งกระบวนการ และป้องกันคดีค้างคั่ง โดยผู้อำนวยการ	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๗๕๙ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ เรื่อง การปฏิบัติงานด้านการสืบเสาะและพินิจและด้านการควบคุมและสอดส่อง

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

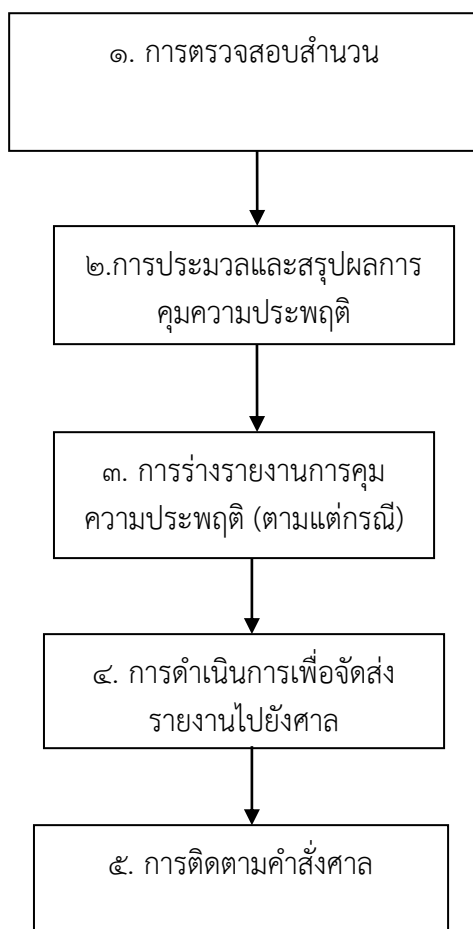
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
สำนักงาน/หัวหน้ากลุ่มงานสามารถควบคุมตรวจสอบสำนวนคดีตามแนวทางการบริหารสำนวนคดี ทั้งนี้สามารถตรวจสอบข้อมูลการส่งรายงานพร้อมรายการทะเบียนคดีควบคุมและสอดส่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการได้จากระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ	

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน เป็นขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติในการประมวลข้อมูลในการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งในกรณีที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติและไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ มาจัดทำเป็นรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติเพื่อเสนอต่อศาล

รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ ๗ แสดงขั้นตอนการจัดทำรายงาน

แผนภูมิที่ ๗ แสดงขั้นตอนการจัดทำรายงาน

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๑. การตรวจสอบสำนวน พนักงานคุมประพฤติ ตรวจสอบความเรียบร้อยของสำนวนคดี เช่น การกรอกข้อความต่างๆ ตั้งแต่ปกสำนวนจนถึงเอกสารภายในสำนวน เป็นต้น ๒. การประมวลและสรุปผลการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติประมวลและสรุปผลการคุมความประพฤติจากสำนวนคดีคุมความประพฤติในด้านต่างๆ ดังนี้ ๒.๑ การปฏิบัติตามคำสั่งและเงื่อนไขของศาล ๒.๑.๑ ตรวจสอบคำสั่งและเงื่อนไขของศาล วิเคราะห์กับผลการปฏิบัติของผู้ถูกคุมความประพฤติ ๒.๑.๒ หากเป็นไปตามคำสั่งและเงื่อนไขของศาล และมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี จนกระทั่งสิ้นสุดระยะเวลาการคุมความประพฤติ ให้ดำเนินการเสนอรายงานและความเห็นต่อศาล เป็นกรณีพ้นการคุมความประพฤติ ๒.๑.๓ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งและเงื่อนไขที่ศาล และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และเมื่อพิจารณาแล้วผู้ถูกคุมความประพฤติมีได้มีนิสัยหรือพฤติกรรมที่เคยกระทำความผิดมาก่อน ไม่มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดอีก มีความรับผิดชอบที่ดีตามเกณฑ์ที่กรมคุมประพฤติกำหนด พนักงานคุมประพฤติสามารถเสนอให้ผู้ถูกคุมความประพฤติพ้นการคุมความประพฤติก่อนกำหนด ๒.๑.๔ หากไม่เป็นไปตามคำสั่งและเงื่อนไขของศาล ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบถึงเหตุการณ์ดังกล่าวและแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้ก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติให้รับทำรายงานและความเห็นต่อศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว ๒.๒ การปฏิบัติตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ๒.๒.๑ ศึกษาจากพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพโดยรวมของผู้ถูกคุมความประพฤติว่ามีทิศทางในการเปลี่ยนแปลงเป็นเช่นใด ๒.๒.๒ หากผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติกรรมในทางที่เสี่ยงต่อการไปกระทำความผิดใหม่ หรือมีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดี ให้ดำเนินการแนะนำ ว่ากล่าว ตักเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติใน	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๖ (๑) - พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๗ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๖ (๓)

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
เบื้องต้น และหากไม่ปฏิบัติตามที่พนักงานคุมประพฤติแนะนำเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ให้เสนอรายงานและความเห็นต่อศาล เป็นกรณีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดี ๓. การร่างรายงานการคุมความประพฤติ ภายหลังจากประมวลและสรุปผลการคุมความประพฤติแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติ ดังนี้ ๓.๑ รายงานการคุมความประพฤติ ๓.๑.๑ รายงานพันการคุมความประพฤติ ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน และครบระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓.๑.๒ รายงานการพันการคุมความประพฤติก่อนกำหนด ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติตั้งใจปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน ในระหว่างการคุมความประพฤตินิสัยและความประพฤติไม่ปรากฏข้อเสียหายใด พฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และมีข้อมูลบ่งชี้ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติกลับตนเป็นพลเมืองดีแล้ว ไม่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอีก พนักงานคุมประพฤติออกสอดส่องแล้วพบว่านิสัยและความประพฤติดีขึ้น ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นภายในระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกคุมความประพฤติ ๓.๑.๓ รายงานขอเพิกถอนการคุมความประพฤติ เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดได้ด้วยเหตุจำเป็น ในกรณีต่าง ๆ ดังนี้ ๓.๑.๓.๑ ในระหว่างการคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด แต่ต่อมาป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ใบรับรองแพทย์ และ/หรือ ภาพถ่ายประกอบเพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓.๑.๓.๒ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่าระยะเวลาการคุมความประพฤติ ในกรณีดังกล่าวให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนที่ ๖ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๕ (๑) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๕ (๒) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๕ (๓)

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
ตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ชัดเจน หากผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขตามปกติ แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ พนักงานคุมประพฤติสามารถเสนอรายงานขอเพิกถอนการคุมความประพฤติได้ โดยให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คำพิพากษา หรือ หมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด เพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓.๑.๓.๓ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ ต่อมาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และบอกโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีนี้ด้วยแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คำพิพากษา หรือ หมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด เพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓.๑.๓.๔ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไปศึกษาต่อต่างประเทศ หรือไปประกอบอาชีพอยู่ต่างประเทศ ซึ่งมีระยะเวลานานกว่าระยะเวลาการคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาถึงความจำเป็นของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วย ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารการลงทะเบียนเรียน เอกสารการแสดงชื่อและสถานที่ตั้งของสถานที่ศึกษา หนังสือเดินทาง การตรวจลงตรา (วีซ่า) บัตรโดยสารเครื่องบิน สัญญาการจ้างงาน ฯลฯ เพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓.๑.๔ รายงานการคุมความประพฤติสิ้นสุด ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติถึงแก่กรรม พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและความถูกต้องไปยังสำนักทะเบียนอำเภอ/เขต/เทศบาลที่ออกใบมรณบัตร และขอคัดถ่ายสำเนาใบมรณบัตร เพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาล ๓.๑.๕ รายงานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นต่อศาลเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษโดยเร็ว ภายใน ๑๕ วัน นับแต่ดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้แล้ว ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุมความประพฤติ รายงานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤตินี้จะจัดทำในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อรวมกัน ดังต่อไปนี้	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๕ (๔) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๕ (๕)

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๑) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ไปรายงานตัว ๒) ผู้ถูกคุมความประพฤดียังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ๓) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ไปรายงานตัวและยังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ๔) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ไปรายงานตัวและยังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ต่อมาถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่และศาลพิพากษาให้รื้อการลงโทษในคดีหลัง ๕) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ทำงานบริการสังคมตามคำสั่งศาล ๖) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่เข้ารับการบำบัดรักษาตามคำสั่งศาล ๗) ผู้ถูกคุมความประพฤดียังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีใหม่ ๘) ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ที่ศาลกำหนด ๓.๒ รายงานการคุมความประพฤติอื่นๆ ๓.๒.๑ รายงานขอเปลี่ยนแปลง/เพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๓.๒.๑.๑ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำผิดข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และศาลไม่ได้กำหนดเงื่อนไขห้ามผู้ถูกคุมความประพฤติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ แต่ในระหว่างการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤดียังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ พนักงานคุมประพฤติอาจเสนอขอเพิ่มเติมเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ หรือห้ามคบหาสมาคมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ๓.๒.๑.๒ กรณีพนักงานคุมประพฤติ เห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟู ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เข้าค่ายยาเสพติด เข้าบำบัดรักษา เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มให้การปรึกษา เป็นต้น แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตาม พนักงานคุมประพฤติอาจเสนอให้ศาลกำหนดเงื่อนไขให้เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร ๓.๒.๒ รายงานเพื่อโปรดทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ ซึ่งเป็นคดีที่ศาลไม่ได้กำหนดเป็นข้อห้ามในเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เช่น ศาลไม่ได้ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติถูกจับกุมในคดียาเสพติดและคดีอยู่ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ถูกคุมขังอยู่ที่สถานีตำรวจ/เรือนจำใด ตามหมายจับที่เท่าใด เพื่อรายงานให้ศาลทราบในเบื้องต้น	

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๓.๒.๓ รายงานเสนอข้อเท็จจริงเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา ดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควร กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ และศาลในคดีนี้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินระยะเวลาการคุมความประพฤติ ซึ่งคดีนี้พนักงานคุมประพฤติอาจเสนอให้ศาลขยายระยะเวลาการคุมความประพฤติออกไปอีกกระยะหนึ่ง ๔. การดำเนินการเพื่อจัดส่งรายงานไปยังศาล ๔.๑ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวน นำเสนอร่างรายงานและแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติต่อผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพร้อมสำนวน ๔.๒ ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ตรวจสอบร่างรายงานและแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยเร็ว หากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีความเห็นไม่สอดคล้องกับพนักงานคุมประพฤติที่เสนอรายงาน ควรสอบถามและหารือกับพนักงานคุมประพฤติในประเด็นดังกล่าว แล้วทำความเห็นในร่างรายงานก่อนส่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการต่อไป หากเห็นชอบกับร่างรายงานการคุมความประพฤติที่ส่งมา ให้ส่งมอบเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลดำเนินการพิมพ์รายงาน ๔.๓ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนตรวจทานความถูกต้องรายงานที่จัดพิมพ์ แล้วส่งรายงานต่อผู้อำนวยการสำนักงานฯ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายลงนาม ๔.๔ ชุกรการคดี รับรายงานการคุมความประพฤติที่ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติลงนาม แล้วบันทึกรายละเอียดชื่อ-สกุลของผู้ถูกคุมความประพฤติ เลขทะเบียน คดีอาญาหมายเลขแดง ประเภทของรายงาน ลงในสมุดส่งรายงานศาล แล้วดำเนินการส่งรายงาน ภายหลังจากส่งรายงานการคุมความประพฤติแล้ว ให้ชุกรการคดีบันทึกหลักฐานเลขที่หนังสือส่งรายงาน และวันที่ส่งรายงานในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ๕. การติดตามคำสั่งศาล การติดตามคำสั่งศาลให้ดำเนินการตามกรณี ดังนี้ ๕.๑ กรณีที่ไม่ต้องติดตามคำสั่งศาล ได้แก่ ๕.๑.๑ รายงานพันการคุมความประพฤติ เนื่องจากผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน ให้พนักงานคุมประพฤติส่งสำนวนให้ชุกรการจัดเก็บ ๕.๑.๒ รายงานการคุมความประพฤติสิ้นสุด เนื่องจากผู้ถูกคุมความประพฤติถึงแก่กรรมที่มีหลักฐานใบมรณบัตรที่สมบูรณ์ถูกต้อง ให้ถือว่า	

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
การคุมความประพฤติสิ้นสุดลง ให้พนักงานคุมประพฤติส่งสำนวนให้ธุรการจัดเก็บ ๕.๒ กรณีที่ต้องติดตามคำสั่งศาล ได้แก่ ๕.๒.๑ รายงานการพ้นการคุมความประพฤติก่อนกำหนด ๕.๒.๒ รายงานขอเพิกถอนการคุมความประพฤติ ๕.๒.๓ รายงานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๕.๒.๔ รายงานขอเปลี่ยนแปลง/เพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๕.๒.๕ รายงานเพื่อโปรดทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน ๕.๒.๖ รายงานเสนอข้อเท็จจริงเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควร ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการติดตามคำสั่งศาลภายใน ๒ เดือน นับแต่เสนอรายงานศาล เพื่อตรวจสอบว่าศาลมีคำสั่งอย่างไรแล้วบันทึกผลลงในแบบการติดตามคำสั่ง หากยังไม่สามารถทราบคำสั่งศาลได้เนื่องจากข้อขัดข้องของงานธุรการศาล ให้มีหนังสือขอทราบคำสั่งศาล หากศาลมีคำสั่งไม่ชัดเจนให้เสนอสำนวนพร้อมรายงานการติดตามคำสั่งต่อหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้อำนวยการสำนักงานฯ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป อนึ่ง แนวทางในการปฏิบัติของศาลหลังจากพิจารณารายงานการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลของผู้ถูกคุมความประพฤติ ศาลมักจะออกหมายเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อมาสอบถาม หรือนัดพร้อมพนักงานอัยการ พนักงานคุมประพฤติ และผู้ถูกคุมความประพฤติมาเพื่อสอบถาม ซึ่งศาลจะส่งหมายนัดพร้อมมายังสำนักงานคุมประพฤติ เมื่อได้รับหมายนัดพร้อมต้องดำเนินการ ดังนี้ - ธุรการคดีลงบัญชีนัดพร้อมและแจ้งพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนทราบ - พนักงานคุมประพฤติเตรียมสำนวนและศึกษาข้อมูลให้พร้อมเพื่อเสนอข้อมูลเพิ่มเติมต่อศาลและหลังจากไปนัดพร้อมแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องบันทึกผลการนัดพร้อมไว้ในสำนวน ผลการนัดพร้อม มี ๓ ประการ คือ ๑) ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการคุมประพฤติต่อไป ซึ่งศาลอาจจะมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในระยะเวลาที่เหลือต่อไป หรืออาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือขยายระยะเวลาการคุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติรายดังกล่าวต่อไป กรณีที่ศาลสั่งให้ดำเนินการคุมความประพฤติต่อไป ให้ใช้สำนวนและเลขทะเบียนเดิม	

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๒) ศาลเปลี่ยนแปลงคำสั่งโดยให้เพิกถอนการคุ้มครองความประพฤติและลงโทษจำคุกที่รอไว้้น กรณีศาลมีคำสั่งเพิกถอนการคุ้มครองความประพฤติ ศาลจะส่งหนังสือแจ้งคำสั่งศาลมายังสำนักงานคุมประพฤติ หรือแจ้งในรายงานกระบวนการพิจารณาให้พนักงานคุมประพฤติทราบ และพนักงานคุมประพฤติต้องเก็บหนังสือแจ้งคำสั่งหรือคัดถ่ายรายงานกระบวนการพิจารณาดังกล่าวไว้ในสำนวน บันทึกผลการคุ้มครองความประพฤติที่ปกสำนวนและในระบบสารสนเทศคุ้มครองความประพฤติ แล้วนำเสนอสำนวนต่อผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อมีคำสั่งให้เก็บสำนวนเป็นการสิ้นสุดการคุ้มครองความประพฤติ ทั้งนี้ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ เดือน หลังจากศาลนัดพร้อม หรือศาลมีคำสั่ง อนึ่ง หากพ้นระยะเวลาไปพอสมควรแล้วยังไม่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งศาล ให้ดำเนินการติดตามคำสั่งจากสำนวนศาลมาเพื่อดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ๓) ศาลมีคำสั่งให้ออกหมายจับเนื่องจากผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่มาศาลตามหมายเรียก หรือได้หนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ให้พนักงานคุมประพฤติติดตามหมายจับ/คำสั่งจากศาล และเมื่อได้รับหมายจับให้ดำเนินการ ดังนี้ ๓.๑) เจ้าหน้าที่ธุรการคดีลงทะเบียนรับหมายจับ แล้วส่งมอบพนักงานคุมประพฤติ ๓.๒) พนักงานคุมประพฤติเก็บหมายจับพร้อมทั้งบันทึกคำสั่งดังกล่าวที่ ปกสำนวน แล้วนำเสนอสำนวนต่อผู้อำนวยการสำนักงานฯ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และส่งเก็บสำนวน กรณีพนักงานคุมประพฤติรายงานการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและศาลยังไม่มีคำสั่ง หลังจากนั้นหากผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติ แจ้งผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไปพบศาล เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติได้ชี้แจงเหตุขัดข้องที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล หรือกรณีมีหมายจับและเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมตัวได้ ศาลอาจว่ากล่าวตักเตือนและอาจมีคำสั่งดังนี้ - เพิกถอนหมายจับ - ดำเนินการคุ้มครองความประพฤติต่อไป - เพิกถอนการคุ้มครองความประพฤติและลงโทษจำคุกที่รอไว้ ทั้งนี้ ภายหลังจากพนักงานคุมประพฤติได้รายงานผลการคุ้มครองความประพฤติให้ศาลทราบแล้ว ปรากฏว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติได้แถลงต่อศาล และคัดค้านรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤตินำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็น	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๓๒ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และ

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสาร/IT
๖. การออกหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการให้บริการแก่ประชาชน จึงให้สำนักงานคุมประพฤติทุกแห่งสามารถออกหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติ โดยผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติต้องยื่นแบบคำร้องขอหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติด้วยตนเอง และให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการ ดังนี้ ๖.๑ กรณีสำนักงานคุมประพฤติที่เป็นเจ้าของสำนวน ๖.๑.๑ รับแบบคำร้องขอหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติจากผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติ และตรวจสอบความถูกต้องของคำร้องฯ พร้อมเหตุผลความจำเป็นในการขอหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติ ๖.๑.๒ ตรวจสอบข้อมูลของผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติจากระบบสารสนเทศ คุมประพฤติ และผลการคุ้มครองความประพฤติ ๖.๑.๓ นำสำนวนคดีของผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤตินาประกอบในการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วน ๖.๒ กรณีสำนักงานคุมประพฤติที่ไม่เป็นเจ้าของสำนวน ๖.๒.๑ ให้ดำเนินการตาม ข้อ ๖.๑.๑ – ๖.๑.๒ ๖.๒.๒ ให้ประสานสำนักงานคุมประพฤติที่เป็นเจ้าของสำนวน โดยเร็วเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลในสำนวนคดีของผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติว่าพ้นจากการคุ้มครองความประพฤติจริง และสำนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการเสนอรายงานการคุ้มครองความประพฤติไปยังศาลแล้ว เมื่อดำเนินการตรวจสอบว่าข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วนแล้วให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติที่รับคำขอ ดำเนินการออกหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติให้แก่ผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติที่ยื่นคำขอโดยเร็ว ซึ่งแนวทางการออกหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๒	เงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อ ๒๖ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๒๕๑ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒ เรื่อง การออกหนังสือรับรองผลการคุ้มครองความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุ้มครองความประพฤติ